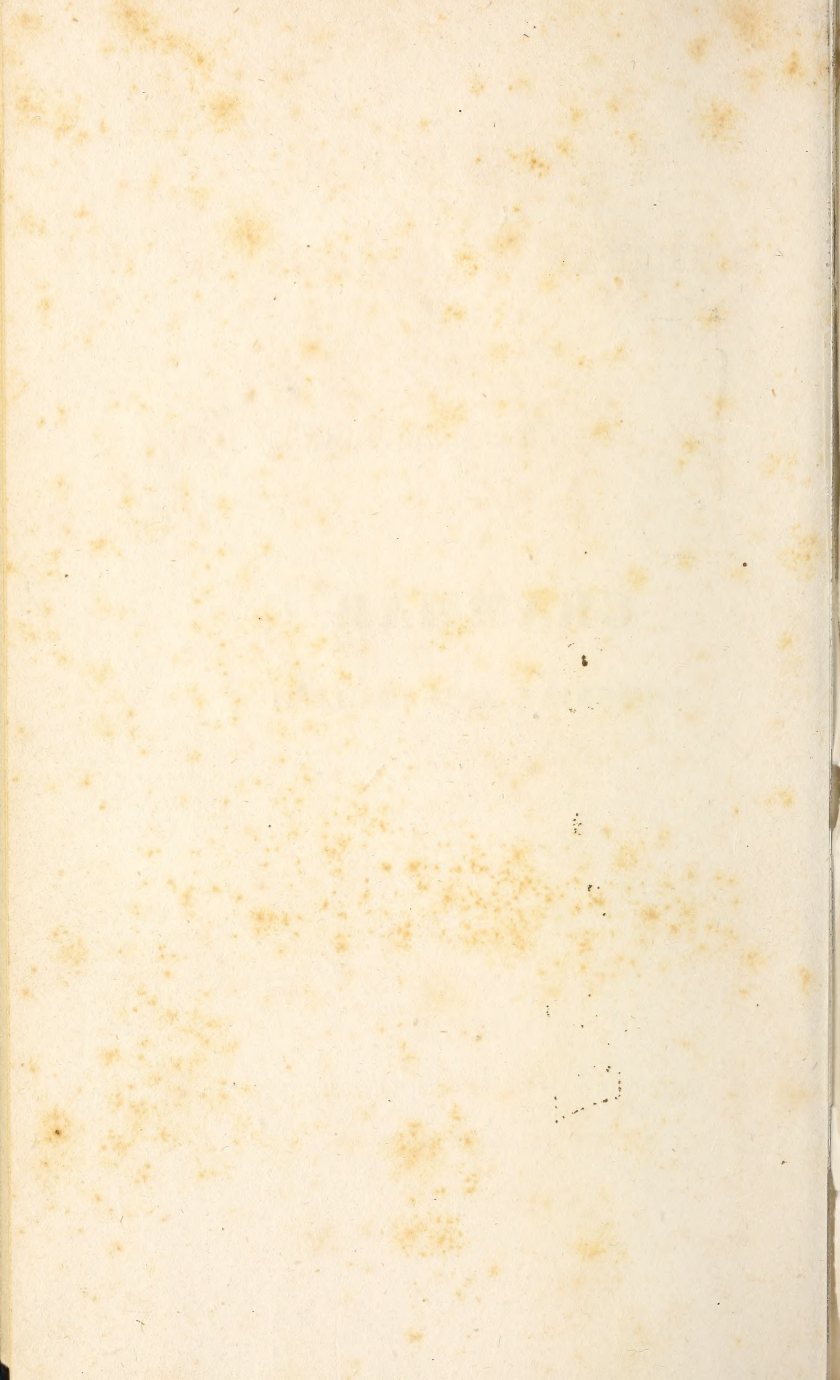

A

GRAMMAR

ARMENIAN AND ENGLISH

260
26
**A
GRAMMAR**

ARMENIAN AND ENGLISH

BY

✓ Aukerian, Haroutian
P. PASCHAL AUCHER

D. D.

VENICE

Printed at the Armenian press

OF ST. LAZARUS

1832

PK 8373
.A78

ADVERTISEMENT

The Author having published in 1819. the first Edition of his Armenian Grammar for the use of English Students of that language, is encouraged to republish it in a more correct and complete form.

In the present Edition will be found some specimens of Armenian Poetry, and some translations of Lord Byron from the Armenian into English; and there are added, by way of exercise, Extracts from the best Armenian Writers. Some of which are accompanied also with English translations.

It is therefore hoped that the Volume in its present form will prove an acquisition, and meet with a continuance of public approbation.

Եւ հասան Տապանն եւ Էրեկն Արարատայ :

Տննդ . Ե . 4 .

*And the Ark rested upon the mountains
of Ararat.*

Gen. VIII. 4.

A

GRAMMAR

Grammar teaches the art of speaking and writing correctly.

Human discourse is formed of letters, syllables and words.

Letters are the elements of a syllable.

A syllable is either one letter, or the union of letters.

A word is one or more syllables, which express some thing.

The union of words to explain our thoughts completely is called discourse.

The harmony of words with the rules of Grammar is called Syntax.

ALPHABET.

The Armenian Alphabet consists of thirty-eight letters.

<i>Form.</i>	<i>Name.</i>	<i>Sound.</i>
Ա	ա	Ipe (as in ripe) A (as in father.)
Բ	բ	pien, P soft.
Գ	գ	kim, K, C, Q.
Դ	դ	tah, T soft.
Ե	ե	yetch, YE (as in yes.)
Զ	զ	zah, Z or S soft.
Է	է	é, E (as in met.)
Ը	ը	yet, like French <i>e</i> mute, or as english U (in <i>us</i> .)
Թ	թ	twoh, T hard.
Ժ	ժ	j (french, or <i>zh</i> or as english <i>s</i> in the words <i>pleasure, measure, confusion</i> .)
Ի	ի	inni, I or E.
Լ	լ	liune, L.
Խ	խ	khé, CH german, or as χ greek.
Ծ	ծ	dzah, DZ.
Կ	կ	ghien, G hard.
Հ	հ	hwoh, H.
Տ	տ	tzah, TZ soft.
Ղ	ղ	ghahd, GH or as γ greek.
Ճ	ճ	jé or jdé, J or G soft.
Մ	մ	mien, M.
Յ	յ	he or ye, H soft.

Ա	ա	ա	noo,	N.
Շ	շ	շ	shah,	SH.
Ո	ո	ո	wo,	WO (as in <i>worthy</i> .)
Զ	զ	զ	tchah,	TCH or CH (as in <i>fetch</i> or <i>charity</i> .)
Բ	բ	բ	bé,	B.
Չ	չ	չ	tché or ché,	CH or TCH soft.
Ր	ր	ր	rah,	R hard (as in <i>raft</i> .)
Ս	ս	ս	sé,	S.
Վ	վ	վ	viev,	V.
Ծ	ւ	ւ	dune,	D.
Ր	ր	ր	ré,	R soft.
Յ	յ	յ	tzvoh,	TZ hard.
Լ	լ	լ	une,	U.
Փ	փ	փ	pure,	P.
Ք	ք	ք	ké,	K or CH (as in <i>arch-</i> <i>angel</i> and <i>chaos</i> .)
Օ	օ	օ	o,	O.
Ֆ	ֆ	ֆ	pha or fé,	PH or F. ¹

The 36 Characters from Ա to Ք were formed in the fourth Century, the last two Օ and Ֆ were introduced into the Armenian Alphabet in the twelfth Century.

Vowels.

ա, է, Է, ր, Է, ո, ւ, օ.

¹ The above sounds are the nearest that can be given in English characters.

Consonants.

բ, Գ, Դ, Զ, Թ, Ժ, Լ, Խ, Ծ, Կ, Տ, Զ, Ղ,
Ճ, Ժ, Ե, Զ, Ը, Թ, Ժ, Խ, Զ, Ը, Թ, Ժ, Խ, Զ,
Գ, Դ, Ե, Զ.

SYLLABLE.

A syllable is an articulate sound, as, առ, ar. նա, nah. Դար, tar. աղտ, aghd. որմ, worm. բարդ, part. Կանն, karn. Դեմք, temk. զոր, zor. ընդ, unt. Թիւ, tiv. Ժամ, zham. Լոյս, looyce. Ծառ, dzar. Կալ, gahl. Հայր, hire. Ճայն, tzine. Ճառ, jar. Ժայր, mire. շուն, shoon. չար, tchar. ջուր, tshoor or chure. սուրբ, soorp. տէր, der. րամ, rahm. ցու, tzoo. Լիւթ, ute or ewt. փառք, park.

A syllable may be also composed of six letters, as սեամք, siampk. ջուրք, chiurpk.

Two or three consonants are sometimes formed before or after a vowel.

Double consonants at the end of a syllable are pronounced short, as, տարր, darr. քաղաք, cahghack.

When the word ends with double ն, in the pronunciation an ռ is inserted, as, մատնն (մատնէն) madnun. ձեռնն (ձեռնէն) tziernun.

So also when in the beginning of a word the same consonant is doubled, as, շշուկ (շշուկ) shushoog. Կկոց (Կկոց) gugotz.

When the liquids ն, շ, ր, are at the end

of a syllable after another consonant, they have equally in the pronunciation the letter **չ**, as, *մոռկն* (*մոռկեն*) *moogun*. *աստղ* (*աստղ*) *asdugh*. *դուստր* (*դուստր*) *toosder*.

But not when they precede the consonant, as, *դունտ*, *coond*. *աղտ*, *aghd*. *կարգ*, *garck*.

Likewise when the consonants are different, as, *թուղթ*, *tooght*. *սուրբք*, *soorpk*. *հողմք*, *hoghmck*.

In the beginning of many words between two consonants the letter **չ** is understood in the oblique cases in stead of another vowel of the nominative case, as, *ձուռկն*, *tzoogun*. *ձկան* (*ձչկան*) *tzugan*. *միշտ*, *mishd*. *մշտակայ* (*մչշտակայ*) *mushdagah*.

FAMILIAR ABBREVIATIONS

ամ	ամենայն .	թի or է	թենէ .
յք	այսինքն .	թք or ք	թեամք .
ած	Ըստուած .	ի վք	ի վերայ .
այ	Ըստուծոյ .	կմ	կամ .
ալ	Ըստուծով .	Յ	Յիսուս .
բղմ	բաղում .	նր	նորա .
դր	դորա .	նմնէ	նմանէ .
եչ	եալ .	նք	նոքա .
և	եւ .	նց	նոցա .
ևն	և այլն .	նս	նոսա .
ը	ընդ .	որալ	որակս .
ըստ	ըստ .	պս or պ	պէս .
թի or է	թիւն .	սր	սորա .
թե or է	թեան .	սմէ	սմանէ .

սք	սոքա .	վս	վասն .
սց	սոցա .	վց	վասն որոյ .
սցէ	սոցանէ .	տր	տէր .
տք	սուրք .	տն	տեառն .
սքյ	սրբոյ .	ք	քան .
սքց	սրբոց .	Քն	Քրիստոս :

WORD

A word is an articulate sound expressive of our ideas.

Words in the Armenian language consist of eight parts of speech; Nouns, Pronouns, Verbs, Participles, Prepositions, Adverbs, Conjunctions, Interjections.

NOUN

A noun signifies some substance, or quality, as, մարդ, *man*. երկիր, *earth*. լոյս, *light*. արքայութիւն, *kingdom*. հոգի, *soul, spirit*. անձն, *person*. բնութիւն, *nature*. միտք, *mind, thought*. բարի, *good*. գեղեցիկ, *handsome*. քաղցր, *sweet*. մեծ, *great*.

In nouns six peculiarities are to be considered: Gender, Form, Species or Kind, Number, Case, Declension.

GENDER.

In the Armenian language the genders are distinguished by their natural significations, as

MASCULINE.

Ադամ, *Adam*. Մովսէս, *Moses*. Պետրոս, *Peter*. Գրիգոր, *Gregory*. Վարդան, *Vardan*, etc.

Հայր, *father*. Եղբայր, *brother*. ուստր, *son, a male-child*. Ժենայ, *a husband, spouse*. աներ, *a father-in-law*. քեռի, *uncle, a mother's brother*. Կնքահայր, *gossip, Godfather*. այր, *man, husband*. ծառայ, *a man-servant*. Թագաւոր or արքայ, *king*. Նախարար, *satrap, a peer*. ցուլ, *a bull*. Եղն, *an ox*. քաղ, *a he-goat*. խոյ, *ram, a male sheep*. զուարակ, *bullock, a young ox*. Եղջերու, *a stag*. աքաղաղ, *cock*, etc.

Բտեան, *tribunal*. զօր, *soldiers*. Հեծեալ, *cavalry, horse-troops*, etc.

FEMININE.

Եւայ, *Eve*. Սառա, *Sarah*. Մարիամ, *Mary*. Շուշան or Շուշանիկ, *Susanna*. Վարդուհի, *Rose*, etc.

Հանի, *grandmother*. մայր, *mother*. քոյր, *sister*. Հարսն, *spouse, bride*. կին, *woman; wife*. դուստր, *daughter*. աղջիկ, *girl, maid*. զոքանչ, *mother-in-law*. նու, *son's wife, daughter-in-law*. սկեսուր, *mother-in-law, husband's mother*. Կնքամայր, *gossip, Godmother*. դշխոյ, տիկին, Թագուհի, *queen, princess*. օրիորդ, *young girl*. նաժիշտ, աղախին, *servant-maid*. կով, *cow*. Երինջ, *hei-*

fer, a young cow. մաքի, ewe, female sheep. մարի, hen. եղն, hind, etc.

COMMON

Սարդ, man. որդի, զաւակ, child. տղայ, infant. Ժառանգ, an heir. Թոռն, grandson, or grand-daughter. Թռչուն, bird. առիւծ, lion, or lioness. Կորիւն, a young beast. ձագ, chick, chicken. Հաւ, bird, fowl. ոչխար, sheep. արջաւ, cattle. աղաւնի, pigeon, dove. ձի, horse. շուն, dog, bitch. դիւթ, charmer. մարգարէ, prophet, or prophetess, etc.

NEUTER

Ջուր, water. օդ, air. հող, earth. մարմին, body. երկինք, heaven. լոյս, light. ծառ, tree. ձեռք, hand. ոտք, foot. հոգի, soul, spirit. միտք, mind. տուն, house. աթոռ, chair. կեանք, life. մահ, death. համբերութիւն, patience. անիրաւութիւն, injustice, etc.

The genders are distinguished also in this manner: *Մարգարէ, prophet, a male prophet. Կին մարգարէ, prophetess, a female prophet. այր մարդ, man, male. Կին մարդ, woman. մատակ առիւծ, lioness, female lion, a she-lion. արու աղաւնի, male pigeon. աղջիկ տղայ, girl, a female child, etc.*

Some genders are indicated also by their terminations, as

MASCULINE.

Յովհաննէս, *John*. Յուլիանոս, *Julian*.
Լ.Թանասիոս, *Athanasius*. Թէոդորոս, *Theo-*
dore, etc.

FEMININE.

Յովհաննա, *Joan*. Յուլիանէ, *Juliana*.
Լ.Թանասիա, *Athanasia*. Թէոդորա, *Theo-*
dora, etc.

Սարգուհի, *Rose*. քրմուհի, *a priestess*
heathenish. քահանայուհի, *a priestess*. մար-
գարէուհի, *a prophetess*. Աստուածուհի,
Goddess. արքայուհի, Թագուհի, տիրուհի,
queen, *princess*. վկայուհի, *a she-martyr*.
Լբբասուհի, *an Abbess*. Սարկաւադուհի,
Deaconess, etc.

Սարգանոյշ, *Vard's daughter*. Սահակա-
նոյշ, *Isaac's daughter*. Խոսրովիդուխտ,
Chosroes' daughter. Որմզդուխտ, *Hormistus'*
daughter, etc.

FORM.

The forms of the nouns are three: sim-
ple, as, մարդ, *man*: Accompanied by a par-
ticle before, as, անմարդ, *inhuman*: Com-
posed of entire words, as, հարդասէր, *human*,
kind.

The different modes of producing com-
pound epithets and words, are the trea-
sure and ornament of the Armenian lan-
guage; a thousand varieties of compounded

words may be made in this tongue as may be perceived in the Armenian grammar published 1815.

SPECIES or KIND.

There are two kinds of words: Primitive, as, *մարդ*, *man*: and Derivative or Derived having at the termination a particle, as, *մարդկային*, *human*.

The Derivatives are most abundant in the Armenian language.

NUMBER.

Numbers are two: Singular, as, *մարդ*, *man*: and Plural, as, *մարդք* or *մարդիկ*, *men*.

The plural of some nouns is formed in a particular manner, as, *կին*, *woman*, *կանայք*, *women*. *վանք*, *convent*, *վանորայք*, *վանորեայք* or *վաներայք*, *convents*. *գիր* or *գիրք*, *book*, *գրեան*, *books*. *մանուկ*, *child*, *boy*, *մանկտի*, *children*, *boys*.

The proper nouns are sometimes made plural with the particle *եան*, as, *Գրիգոր*, *Gregory*, *Գրիգորեանք*, *Gregories*. *Յովհաննէս*, *John*, *Յովհաննիսեանք*, *Johns*.

The cases in the Armenian language according to the modern authors are *ten* in number.

1. Nominative, *մարդ*, *the man*.
2. Genitive, *մարդոյ*, *of the man*.
3. Dative, *մարդոյ* or *'ի մարդ*, *to the man*.
4. Accusative, *զմարդ*, *the man*.
5. Ablative, *'ի մարդոյ*, *from the man*.
6. Narrative, *զմարդոյ*, *concerning the man*.
7. Instrumental, *մարդով*, *by means of man*.
8. Circumdative, *զմարդով*, *about the man*.
9. Commorative, *'ի մարդ* or *'ի մարդում*, *in the man*.
10. Vocative, *հի մարդ*, *o man!*

It is to be remarked in this declension that the second case is changed in the termination. The third in the termination, and is then denominated the *dative-declined-in-the-termination*: and sometimes has before it a letter or preposition, and is then called the *dative-with-the-preposition*. The fourth case has before it the letter *չ*, which is sometimes omitted or understood. The fifth case changes in the termination, and has the letter or preposition *'ի* before it; or the letter *յ*, when followed by a vowel. The sixth case likewise changes in the termination, and has before it the letter *չ*. The seventh case changes in the termination. The eighth case also, and has before it the letter *չ*.

The ninth case has before it the letters 't or 'j, and when changed in the termination has always before it the same letter or preposition. The tenth case has before it the interjection ' or 't, but not always expressed.

According to the ancient authors the cases are properly only six.

1. Nominative.
2. Genitive.
3. Dative.
4. Accusative.
5. Ablative.
6. Instrumental.

And these will be followed in the present grammar.

DECLENSION.

Concerning the number of declensions of the nouns the opinions of authors are various: we will reckon *ten* dividing them into two classes according to the grammar published in 1815.

The first class contains six *simple* or *regular* declensions, and the second four *mixed* or *irregular* declensions: and they are distinguished from the second and sixth cases in this manner.

REGULAR DECLENSIONS.

SINGULAR.

PLURAL.

*Gen. Instr.**Gen. Instr.*

1. <i>ի,</i>	<i>իւ .</i>	<i>ից ,</i>	<i>իւք .</i>
2. <i>ի ,</i>	<i>աւ .</i>	<i>աց ,</i>	<i>աւք or օք .</i>
3. <i>ոյ ,</i>	<i>ով .</i>	<i>ոց ,</i>	<i>ովք .</i>
4. <i>ան ,</i>	<i>ամբ .</i>	<i>անց ,</i>	<i>ամբք .</i>
5. <i>ու ,</i>	<i>ու .</i>	<i>ուց ,</i>	<i>ուք .</i>
6. <i>եր ,</i>	<i>երբ or</i>	<i>երց ,</i>	<i>երբք or</i>
<i>եղ ,</i>	<i>եղբ .</i>	<i>եղց ,</i>	<i>եղբք .</i>

IRREGULAR DECLENSIONS.

SINGULAR.

PLURAL.

*Gen. Instr.**Gen. Instr.*

1. <i>ւոյ ,</i>	<i>ւով or</i>	<i>եաց ,</i>	<i>ւովք or</i>
	<i>եաւ .</i>	<i>եայց ,</i>	<i>եաւք or եօք .</i>
2. <i>ին ,</i>	<i>ամբ .</i>	<i>անց ,</i>	<i>ամբք .</i>
3. <i>ոջ ,</i>	<i>աւ or ամբ .</i>	<i>անց ,</i>	<i>ամբք .</i>
4. <i>այ or եայ ,</i>	<i>աւ or եաւ .</i>		

FIRST DECLENSION.

SINGULAR.

1. *Արքայ ,* the king.
2. *Արքայի ,* of the king.
3. *Արքայի or յարքայ , ցարքայ ,* to the king.
4. *զԱրքայ ,* the king.

5. յԼբբայէ, from the king.
6. Լբբայիւ, with or by the king.

PLURAL.

1. Լբբայք, the kings.
2. Լբբայից, of the kings.
3. Լբբայից or յալբբայս, ցալբբայս, to the kings.
4. զԼբբայս, the kings.
5. յԼբբայից, from the kings.
6. Լբբայիւք, with or by the kings.

It may be seen by this example that the letters չ, ու, ց, form the plural; but are not always signs of the plural in the termination of a word, as, քաղաք, city. լոյս, light. հաց, bread: which in the plural form քաղաքք, cities. լոյսք, the lights. հացք, the loaves.

The third and fifth cases carry before them the letter յ, when the noun begins with a vowel, and the letter 'ի, when the noun begins with a consonant.

The cases are generally formed either by the addition of a vowel to the nominative, as, բառ, word, բառի, of the word. գետ, river, գետոյ, of the river. զգետս, coat, զգետսու, of the coat. Տրդատ, Tiridates, Տրդատայ, of Tiridates: or by placing in the termination of a word the vowel of the last syllable, as, դարբին, workman, դարբնի, of the workman: or by omitting a vowel of the last syllable, as, ատեան, tribunal, ատենի, of the tribunal: or by exchanging one

vowel for another, as, *պարտէզ*, garden, *պարտիզի*, of the garden.

Some nouns have no singular, as, *փառք*, glory. *բարք*, custom. *դժոխք*, hell. *կուռք*, idol. *կեանք*, life. *երեսք*, face. *աղօթք*, prayer, etc.

And others no plural, as, *յոյս*, hope. *սէր*, affection, love. *քուն*, sleep. *երկիր*, earth. *ասր*, wool. *խաւար*, the dark, etc.

SECOND DECLENSION.

SINGULAR.

1. *կարգ*, the order.
2. *կարգի*, of the order.
3. *կարգի* or *'ի կարգ*, *առ կարգ*, to the order.
4. *զկարգ*, the order.
5. *'ի կարգէ*, from the order.
6. *կարգաւ*, with or by the order.

PLURAL.

1. *կարգք*, the orders.
2. *կարգաց*, of the orders.
3. *կարգաց* or *'ի կարգս*, to the orders.
4. *զկարգս*, the orders.
5. *'ի կարգաց*, from the orders.
6. *կարգաւք* or *կարգօք*, with or by the orders.

THIRD DECLENSION

SINGULAR.

1. Սարդ, the man.
2. Սարդոյ, of the man.
3. Սարդոյ or մարդում or 'ի մարդ, to the man.
4. զՍարդ, the man.
5. 'ի Սարդոյ, from the man.
6. Սարդով, with or by the man.

PLURAL.

1. Սարդք, the men.
2. Սարդոց, of the men.
3. Սարդոց or 'ի մարդս, to the men.
4. զՍարդս, the men.
5. 'ի Սարդոց, from the men.
6. Սարդովք, with or by the men.

FOURTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Հիմն, the foundation.
2. Հիման, of the foundation.
3. Հիման or 'ի հիմն, to the foundation.
4. զՀիմն, the foundation.
5. 'ի Հիմանէ, from the foundation.
6. Հիմամբ, with or by the foundation.

PLURAL.

1. Հիմունք, the foundations.
2. Հիմանց, of the foundations.

3. Հիմանց or 'ի հիմունս, to the foundations.
4. զհիմունս, the foundations.
5. 'ի հիմանց, from the foundations.
6. հիմամբք, with or by the foundations.

FIFTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Գանձ, the treasure.
2. Գանձու, of the treasure.
3. Գանձու or 'ի գանձ, to the treasure.
4. զԳանձ, the treasure.
5. 'ի Գանձէ, from the treasure.
6. Գանձու, with or by the treasure.

PLURAL.

1. Գանձք, the treasures.
2. Գանձուց, of the treasures.
3. Գանձուց or 'ի գանձս, to the treasures.
4. զԳանձս, the treasures.
5. 'ի Գանձուց, from the treasures.
6. Գանձուք, with or by the treasures.

SIXTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Լճեւր, the fountain.
2. Լճեւր, of the fountain.
3. Լճեւր or յաղեւր, to the fountain.
4. զԼճեւր, the fountain.

5. Մղբերէ or յաղբիւրէ, from the fountain.
6. Մղբերբ or աղբերաւ, with or by the fountain.

PLURAL.

1. Մղբերբ or աղբիւրբ, the fountains.
2. Մղբերց or աղբերաց, of the fountains.
3. Մղբերց, աղբերաց or յաղբերս, յաղբիւրս, to the fountains.
4. զՄղբերս or զաղբիւրս, the fountains.
5. Մղբերց or յաղբերաց, from the fountains.
6. Մղբերբ or աղբերաւբ, with or by the fountains.

SEVENTH DECLENSION

SINGULAR.

1. Տեղի, the place.
2. Տեղւոյ, of the place.
3. Տեղւոյ or տեղւոջ or 'ի տեղի, to the place.
4. զՏեղի, the place.
5. 'ի Տեղւոյ or 'ի տեղւոջէ, from the place.
6. Տեղեաւ, with or by the place.

PLURAL.

1. Տեղիբ, the places.
2. Տեղեաց, of the places.
3. Տեղեաց or 'ի տեղիս, to the places.
4. զՏեղիս, the places.

5. 'ի Տեղեաց, from the places.
6. Տեղեաւք or տեղեօք, with *or* by the places.

EIGHTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Բեռն, the burden.
2. Բեռին, of the burden.
3. Բեռին or 'ի բեռն, to the burden.
4. զԲեռն, the burden.
5. 'ի Բեռանէ, from the burden.
6. Բեռամբ, with *or* by the burden.

PLURAL.

1. Բեռինք, the burdens.
2. Բեռանց, of the burdens.
3. Բեռանց or 'ի բեռինս, to the burdens.
4. զԲեռինս, the burdens.
5. 'ի Բեռանց, from the burdens.
6. Բեռամբք, with *or* by the burdens.

NINTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Կին, the woman *or* the wife.
2. Կնոջ, of the woman.
3. Կնոջ or 'ի կին, to the woman.
4. զԿին, the woman.
5. 'ի Կնոջէ, from the woman.
6. Կնաւ or կանամբ, with *or* by the woman.

PLURAL.

1. Կանայք, the women *or* the wives.
2. Կանանց, of the women.
3. Կանանց *or* առ կանայս, to the women.
4. զԿանայս, the women.
5. 'ի Կանանց, from the women.
6. Կանամբք, with *or* by the women.

The following are declined in this manner.

SINGULAR.

1. Գիւղ *or* գէօղ, the village.
2. Գեղջ, of the village.
3. Գեղջ *or* 'ի գիւղ, to the village.
4. զԳիւղ, the village.
5. 'ի Գեղջէ, from the village.
6. Գիւղիւ, with *or* by the village.

PLURAL.

1. Գիւղք, the villages.
2. Գիւղից, of the villages.
3. Գիւղից *or* 'ի գիւղս, to the villages.
4. զԳիւղս, the villages.
5. 'ի Գիւղից, from the villages.
6. Գիւղիւք *or* գիւղօք, with *or* by the villages.

SINGULAR.

1. Տէր, the Lord, the Master.
2. Տեառն, of the lord.
3. Տեառն *or* ցտէր, to the lord.

4. շէր, the lord.
5. 'ի Տեառնէ or 'ի տեռնէ, from the lord.
6. Տերամբ, with *or* by the lord.

PLURAL.

1. Տէարք, the Lords, the Masters.
2. Տէարց or տերանց, of the lords.
3. Տէարց, տերանց or ցտէարս, to the lords.
4. շէարս, the lords.
5. 'ի Տէարց or 'ի տերանց, from the lords.
6. Տերամբք, with *or* by the lords.

SINGULAR.

1. Լէր or օր, the day.
2. Լուր, of the day.
3. Լուր or յաւր or յօր, to the day.
4. շլէր or զօր, the day.
5. յԼէրէ or յօրէ, from the day.
6. Լուրք, with *or* by the day.

PLURAL.

1. Լուրք, the days.
2. Լուրց, of the days.
3. Լուրց or յաւուրս, to the days.
4. շլուրս, the days.
5. յԼուրց, from the days.
6. Լուրքք, with *or* by the days.

SINGULAR.

1. Հայր, the father.
2. Հաւր or հօր, of the father.
3. Հաւր, հօր or ցհայր, to the father.

4. զՀայր, the father.
5. 'ի Հաւրէ or 'ի Հօրէ, from the father.
6. Հարբ, with or by the father.

PLURAL.

1. Հարբ, the fathers.
2. Հարց or Հարանց, of the fathers.
3. Հարց, Հարանց or ցՀարս, to the fathers.
4. զՀարս, the fathers.
5. 'ի Հարց or 'ի Հարանց, from the fathers.
6. Հարբբ, with or by the fathers.

TENTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Տիգրան, Tigranes.
2. Տիգրանայ, of Tigranes.
3. Տիգրանայ or 'ի Տիգրան, to Tigranes.
4. զՏիգրան, Tigranes.
5. 'ի Տիգրանայ, from Tigranes.
6. Տիգրանաւ, with or by Tigranes.

SINGULAR.

1. Հելլենէ, Helena.
2. Հելլենեայ, of Helena.
3. Հելլենեայ or առ Հելլենէ, to Helena.
4. զՀելլենէ, Helena.
5. 'ի Հելլենեայ, from Helena.
6. Հելլենեաւ, with or by Helena.

ADJECTIVE

An Adjective is a word added to a Substantive to express its quality.

Adjectives in the Armenian language admit besides the number or case the degrees of comparison.

The Comparatives are formed in three modes; 1. with the particle *գոյն*, as *բարի*, good, *բարեգոյն*, better. *չար*, bad, *չարագոյն*, worse. *բազում*, much, many, *բազմագոյն*, more. 2. with the prepositions *հան*, *հա*, *առաւել* as, *մեծ*, great, *մեծ քան*, *մեծ ևս*, *առաւել մեծ*, greater. 3. with different cases of the substantive, as, *մեծն մարգարէից*, greater than all prophets. *մեծն 'ի մարգարէս*, greater amongst the prophets.

The Superlatives are also formed in three manners: 1. with the particles *առէն* or *ամէն*, *գեր*, *իւծ*, *երէտ* or *էտ* put before them, as, *ամենաբարի*, best. *ամենիմաստուն*, wisest. *գերամաքուր*, most clean. *մեծավայելուչ*, most convenient. *եռամեծ*, greatest. 2. by adding to them some adverbs, as, *ևս մեծագոյն* or *մեծագոյն ևս*, greatest. *յոյժ վատթարագոյն*, *անհնարին չար*, worst. *ամենեւին գեղեցիկ*, most handsome. *երիցս եղկելի*, most miserable. 3. by redoubling the positives, as, *մեծամեծ*, greatest. *չարաչար* or *չար առաւել քան զչար*, worst.

MIDDLE NOUNS

Those nouns are named *middle* or *mixed*, which are neither Substantives nor Pronouns, and are classed generally in English among the Adjectives.

They are of five kinds: Numeral, Partitive, General, Interrogative, and Relative.

THE NOUNS NUMERAL.

The nouns numeral are of five kinds: Absolute, Cardinal, Separative, Distributive, and Replicative.

ABSOLUTE.

Մի or մէն, մեկ, *one.*

Երկու, *two.*

Երեք or եռ, երր, *three.*

Չորք or չորս, *four.*

Հինգ, *five.*

Վեց, *six.*

Եւթն or եօթն, *seven.*

Ութ, *eight.*

Ինն, *nine.*

Տասն, *ten.*

Մետասան, *eleven.*

Երկոտասան, *twelve.*

Երեքտասան, *thirteen.*

Չորեքտասան, *fourteen.*

Հնգետասան, *fifteen.*

Վեչտասան, *sixteen.*

Եւթնւտասն or եւթնուտասն, *seventeen.*

Ութնտասն or ութնուտասն, *eighteen.*

Իննւտասն or իննուտասն, *nineteen.*

Քսան, *twenty.*

Քսան և մի, *twenty one.*

Երեսուն, *thirty.*

Երեսուն և երկու, *thirty two.*

Քառասուն, *forty.*

Քառասուն և երեք, *forty three.*

Յիսուն, *fifty.*

Յիսուն և չորք, *fifty four.*

Վաթսուն, *sixty.*

Եւթանասուն, *seventy.*

Ութսուն, *eighty.*

Իննսուն, *ninety.*

Իննսուն և ինն, *ninety nine.*

Հարիւր, *hundred.*

Երկերիւր, *two hundred.*

Երեքհարիւր, *three hundred.*

Չորեքհարիւր, *four hundred.*

Հինգհարիւր, *five hundred.*

Վեցհարիւր, *six hundred.*

Եւթնհարիւր, *seven hundred.*

Ութհարիւր, *eight hundred.*

Իննհարիւր, *nine hundred.*

Հազար, *thousand.*

Բեւր or բիւր, *ten thousand.*

CARDINAL.

Մ ա ջ ի ն or առաջնորդ, առաջներորդ, նախ
կին, նախնի, *first.*

Երկրորդ, *second.*

Երրորդ or երիւր, *third.*

Չորրորդ or չորիւր, քառորդ, *fourth.*

Հինգերորդ, *fifth.*

Վեցերորդ, *sixth.*

Եւթներորդ, *seventh.*

Ութերորդ, *eighth.*

Իններորդ, *ninth.*

Տասներորդ, *tenth.*

Քսաներորդ, *twentieth.*

Երեսներորդ, *thirtieth.*

Քառասներորդ, *fortieth.*

Յիսներորդ, *fiftieth.*

Վաթսներորդ, *sixtieth.*

Եւթանասներորդ, *seventieth.*

Ութսներորդ, *eightieth.*

Ինսաներորդ, *ninetieth.*

Հարիւրերորդ or հարիւրորդ, *hundredth.*

Երկերիւրերորդ, *two hundredth.*

Հազարերորդ, *thousandth.*

SEPARATIVE.

Միակ, *one, sole, only.*

Երկեակ or երկակ, *two only, two.*

Երրեակ, *three only, three.*

Չորեակ or քառեակ, *four only, four.*

Հնգեակ, *five only, five.*

Տասնեակ, *ten only, ten.*

Եւթանասնեակ, *seventy only, seventy.*

Հարիւրեակ, *hundred only, hundred.*

DISTRIBUTIVE.

Երկոքեան or երկոքին, *both, the two.*

Երեքեան or երեքին, *the three.*

Չորեքեան or չորեքին, *the four.*

Եւթանքեան or եւթանքին, *the seven.*

Երկոտասանքեան or երկոտասանքին, *the twelve.*

Երկաքանչիւր, *both, one and the other.*

REPLICATIVE.

Երկպատիկ or կրկին, *double, two.*

Երեքպատիկ, եռապատիկ or երեքկին, *triple, treble, threefold.*

Չորեքպատիկ, քառապատիկ or չորեքկին, *fourfold.*

Հնգապատիկ, *quintuple, fivefold.*

Եւթնապատիկ, *sevenfold.*

Տասնապատիկ, *tenfold.*

Հարիւրապատիկ, *hundredfold.*

Հազարապատիկ, *thousandfold.*

THE NOUNS PARTITIVE.

Ոմն, ոք, իք, *some, somebody, one, any, whosoever.*

Իմն, ինչ, *a, one, some, certain, single, any.*

Միմեանց or իրերաց, *of one, of the other.*

Իւրաքանչիւր or անցնիւր, *each, every, any.*

Մեւս or միւս, *other, another.*

Եւլ ոք, այլ ոմն, *another.*

Եւլ իմն, այլ ինչ, *another, different.*

Այլևս ոմն, *another.*

Եւրաքանչիւր ոք, *every one.*

Եւրաքանչիւր ինչ, *every or any thing.*

Այի մի, *every, any.*

Քանի ինչ or քանի մի, *some, not many.*

THE NOUNS GENERAL.

Եւնայն or ամէն, *all, every, any.*

Եւնեքեան or ամենեքին, *all, every one.*

Բոլոր, *all, whole, entire, total.*

Բոլորեքեան or բոլորեքին, *all, every one.*

Համայն, Համակ, Համօրէն, քաւ, ողջոյն,
all, whole, entire, total, complete.

Եւնայն ոք, *every one.*

Եւնայն ինչ, *every or any thing.*

Որ ոք, *whoever, whosoever.*

Որ ինչ, *whatsoever.*

Ոչ ոք, *none, not one, not any, nobody.*

Ոչ ինչ or ոչ մի ինչ, *nothing, not any thing.*

THE NOUNS INTERROGATIVE.

Ո՞ր or ո՞վ, *who? which person?*

Ո՞ր, *who? which?*

Ի՞նչ, *what? which?*

Քանի, *how much? how many?*

Ո՞վ ոք, ո՞ ոք, ո՞ր ոք, *whoever? who?*

Ո՞ր իմն, զի՞նչ ինչ, *whatever? what?*

Ո՞րպիսի, զի՞նչպիսի, *what? which?*

Ո՞րքան, ո՞րչափ, *how much? how many?*

THE NOUNS RELATIVE.

Ե. յսպիսի, սոյնսպիսի, *such, like, same, similar, as, so.*

Ե. յդպիսի, դոյնսպիսի, *so, as, like, similar.*

Ե. յնսպիսի, նոյնսպիսի, *so, as, as that, like that.*

Ե. յսքան, սոյնքան, *so much, as many.*

Ե. յսչափ, սոյնչափ, *so much, as many.*

Ե. յդքան, դոյնքան, *so many, so much.*

Ե. յդչափ, դոյնչափ, *so many, so much.*

Ե. յնքան, նոյնքան, *so many, so much.*

Ե. յնչափ, նոյնչափ, *so many, so much, so much as.*

All these middle nouns are declined under one of the ten declensions of nouns substantive, except *ոմն* and *դք*, which are differently declined in the singular, but similarly in the plural number, as

SINGULAR.

1. Ոմն, one, some.	Ոք, one, any person.
2. Ուրումն, of one.	Ուրուք, of any.
3. Ումեմն, to one.	Ումեք, to any.
4. Չմն, one.	Չք, any.
5. յՈւմեմնէ, from one.	յՈւմեքէ, from any.
6. Ոմամբ, with or by one.	Ոմամբ, with or by any.

1. Ոմանք, some.
2. Ոմանց, of some.
3. Ոմանց or յոմանս, զոմանս, to some.
4. ԶՈմանս, some.
5. յՈմանց, from some.
6. Ոմամբք, with or by some.

P R O N O U N

Pronouns stand in place of nouns and, like them, have case, number, and particularly the first, second and third persons, as, *ես, I. դու, thou. նա, he.*

In Armenian they have no genders.

There are four kinds of pronouns: Substantive or Personal, as, *ես, I. դու, thou. ինքն, he, himself. իւր, own, himself.* Definitive, as, *սա, this (person or thing). դա, that (person or thing). նա, that, he, she, it.* Possessive, as, *իմ or իմոյին, my, mine. մեր or մերոյին, our, our's. քոյ or քոյին, thy, thine. ձեր or ձերոյին, your, your's. իւր or իւրային, his, hers, its. իւրեանց, their, their's.* And Relative, as, *որ, who, which, that, what.*

The three letters *ա, դ, ն*, are called Articles-distinctive-of-the-persons; and, joined to the terminations of words and verbs, shew their persons or order, and are used as pronouns personal, possessive, and definitive, as, *մարդա, I who am a man, or my man, or this*

*man. Ժարդդ, thou who art a man, or thy man,
or that man. Ժարդն, he who is a man, or his
man or that man.*

DECLENSIONS OF THE PERSONAL PRONOUNS.

1. Person.

SINGULAR.

1. Ես, I.
2. Իմ, of me, mine or my.
3. Ենձ, զիս, առ իս, to me.
4. զԵս, me.
5. Եկեմ, from me.
6. Եմ, with or by me.

PLURAL.

1. Մեք, we.
2. Մեր, of us, our or our's.
3. Մեզ, զմեզ, առ մեզ, to us.
4. զՄեզ, us.
5. Եկեմք, from us.
6. Մեկք or մեզք, with or by us.

2. Person.

SINGULAR.

1. Դու, thou.
2. Իր, of thee, thine or thy.
3. Իրեզ, առ քեզ, զքեզ, to thee.
4. զԻրեզ, thee.
5. Եկիր, from thee.
6. Իր, with or by thee.

PLURAL.

1. Դուք, *ye or you.*
2. Ձեր, *of you, your or your's.*
3. Ձեզ, զձեզ, առ ձեզ, *to you.*
4. դձեզ, *you.*
5. Դի Ձէնջ, *from you.*
6. Ձեւք or ձեօք, *with or by you.*

3. Person.

SINGULAR.

1. Ինքն, *he or himself.*
2. Ինքեան, *of him or his.*
3. Ինքեան or առ ինքն, *to him.*
4. դ՝ինքն, *him.*
5. Ե՛րկնքէն, *from him.*
6. Ինքեամբ, *with or by him.*

PLURAL.

1. Ինքեանք, *they or themselves.*
2. Ինքեանց, *of them, their or their's.*
3. Ինքեանց or առ ինքեանս, *to them.*
4. դ՝ինքեանս, *them.*
5. Ե՛րկնքեանց, *from them.*
6. Ինքեամբք, *with or by them.*

Ինքն alone signifies *he, she*, but accompanied by another pronoun signifies *self*, as, ես ինքն, *myself*. դու ինքն, *thyself*. նա ինքն, *himself*.

SINGULAR.

- 1.
2. Իւր or իւրեան, his.
3. Իւր, իւրեան or առ իւր, to him, to himself.
- 4.
5. յԻւրմէ, from him, from himself.
6. Իւրեւ, իւրեաւ or իւրեամբ, with or by him or himself.

PLURAL.

- 1.
2. Իւրեանց, their, their's.
3. Իւրեանց, to them or to themselves.
- 4.
5. յԻւրեանց, from them, from themselves.
6. Իւրեամբք, with or by them or themselves.

Declension of Definitive Pronouns Personal.

1. Person.

SINGULAR.

1. Սա, this (person).
2. Սորա, of this.
3. Սմա or առ սա, to this.
4. զՍա, this.
5. Ի Սմանէ, from this.
6. Սովաւ, with or by this.

PLURAL.

1. Սոքա, these (persons).
2. Սոցա, of these.
3. Սոցա or առ սոսա, to these.
4. զՍոսա, these.
5. 'ի Սոցանէ, from these.
6. Սոքաւք or սոքօք, by or with these.

2. Person.

SINGULAR.

1. Դա, that (person).
2. Դորա, of that.
3. Դմա or ցդա, to that.
4. զԴա, that.
5. 'ի Դմանէ, from that.
6. Դովաւ, by or with that.

PLURAL.

1. Դոքա, those (persons).
2. Դոցա, of those.
3. Դոցա or առ դոսա, to those.
4. զԴոսա, those.
5. 'ի Դոցանէ, from those.
6. Դոքաւք or դոքօք, by or with those.

3. Person.

SINGULAR.

1. 'Ա, that (person) he, she.
2. 'Աորա, of that.

3. 'Եմա or ցնա, առ նա, to that.
4. զԵա, that.
5. 'ի Եմանէ, from that.
6. 'Եովաւ, by or with that.

PLURAL.

1. 'Եքա, those.
2. 'Եոցա, of those.
3. 'Եոցա or առ նոսա, ցնոսա, to those.
4. զԵոսա, those.
5. 'ի Եոցանէ, from those.
6. 'Եքաւք or նոքօք, by or with those.

Declensions of Definitive Pronouns Adjective.

1. Person.

SINGULAR.

1. Էյս, this (person or thing).
2. Էյսը or այսորիկ, of this.
3. Էյսմ, այսմիկ or առ այս, to this.
4. զԷյս, this.
5. յԷյսմանէ, from this.
6. Էյսով or այսովիկ, by or with this.

PLURAL.

1. Էյսք or այսօրիկ, these.
2. Էյսց or այսոցիկ, of these.
3. Էյսց, այսոցիկ or առ այսօսիկ, to these.
4. զԷյսօսիկ, these.
5. յԷյսց or յայսցանէ, from these.
6. Էյսօրիւք or այսօրիմք, by or with these.

2. *Person.*

SINGULAR.

1. Եւթ, that (person or thing).
2. Եւթը or այդորիկ, of that.
3. Եւթմ, այդմիկ or առ այդ, to that.
4. զԵւթ, that.
5. յԵւթմանէ, from that.
6. Եւթու or այդուիկ, by or with that.

PLURAL.

1. Եւթք or այդոքիկ, those.
2. Եւթց or այդոցիկ, of those.
3. Եւթց, այդոցիկ or առ այդոսիկ, to those.
4. զԵւթոսիկ, those.
5. յԵւթց or յայդցանէ, from those.
6. Եւթոքիւք or այդոքիւք, by or with those.

3. *Person.*

SINGULAR.

1. Եւն, that (person or thing).
2. Եւնը or այնորիկ, of that.
3. Եւնմ, այնմիկ or առ այն, to that.
4. զԵւն, that.
5. յԵւնմանէ, from that.
6. Եւնու or այնուիկ, by or with that.

PLURAL.

1. Եւնք or այնոքիկ, those.
2. Եւնց or այնոցիկ, of those.

3. Ընց, այնոցիկ or առ այնոսիկ, յայնս, to those.
4. զԸնոսիկ or զայնս, those.
5. յԸնց or յայնցանէ, from those.
6. Ընդիւք or այնդիմք, by or with those.

Other Definitive Pronouns Adjective.

1. *Person.*

SINGULAR.

1. Սոյն, this same (person or thing).
2. Սորին or սորուն, of this same.
3. Սմին or առ սոյն, to this same.
4. զՍոյն, this same.
5. ('ի Սոյն or 'ի սմին) from this same.
6. Սովին or սովիմք, by or with this same.

PLURAL.

1. Սոյնք or սոքին, these same.
2. Սոցին, սոցուն or սոցունց, of these same.
3. Սոցին or առ սոսին, առ սոյնս, to these same.
4. զՍոյնս, զսոսին, these same.
5. 'ի Սոցունց, from these same.
6. Սովիմք, սոքիմք or սոքումք, by or with these same.

2. *Person.*

SINGULAR.

1. Դոյն, that same (person or thing).
2. Դորին or դորուն, of that same.
3. Դմին or առ դոյն, to that same.
4. զԴոյն, that same.
5. ('ի Դոյն or 'ի դմին) from that same.
6. Դովին or դովիմբ, by or with that same.

PLURAL.

1. Դոյնք or դոքին, those same.
2. Դոցին, դոցուն or դոցունց, of those same.
3. Դոցին or առ դոսին, առ դոյնս, to those same.
4. զԴոյնս or զդոսին, those same.
5. 'ի Դոցունց, from those same.
6. Դովիմբք, դոքիմբք or դոքունմբք, by or with those same.

3. *Person.*

SINGULAR.

1. Նոյն, that same (person or thing).
2. Նորին or նորուն, of that same.
3. Նմին or առ նոյն, to that same.
4. զՆոյն, that same.
5. ('ի Նոյն or 'ի նմին) from that same.
6. Նովին or նովիմբ, by or with that same.

PLURAL.

1. 'Այնք or նոքին, those same.
2. 'Աոցին, նոցուն or նոցունց, of those same.
3. 'Աոցին or առ նոսին, առ նոյնս, to those same.
4. զ'Այնս or զնոսին, those same.
5. 'Է 'Աոցունց, from those same.
6. 'Աովիմբ, նոքիմբ or նոքումբ, by or with those same.

The Definitive pronouns are accompanied sometimes with the pronoun *ինքն*, *self*, as, *սա ինքն*, *this self-same*. *դա ինքն*, *that self-same* or *himself*. *նա ինքն*, *that self-same* or *himself*. *այս ինքն*, *this same*. *նոյն ինքն*, *same, that same*.

Or they are joined together, as, *սոյն սա*, *this same*. *դոյն դա*, *դոյն այդ*, *that same, the same, himself*.

Declensions of Pronouns Possessive.

The Possessive pronouns are formed of personal and definitive pronouns; the second case of these forms the first case of the possessive.

1. *Person.*

SINGULAR.

1. Իմ, my (mine).
2. Իմոյ, of my.

3. Իմում or առ իմ, to my.
4. զԻմ, my.
5. յԻմից or յիմից, from my.
6. Իմով, by or with my.

PLURAL.

1. Իմք, my.
2. Իմոց, of my.
3. Իմոց, առ իմն, to my.
4. զԻմն, my.
5. յԻմոց, from my.
6. Իմովք, by or with my.

SINGULAR.

1. Մեր, our.
2. Մերոյ, of our, our's.
3. Մերում, to our.
4. զՄեր, our.
5. 'ի Մերմէ or 'ի մերոյ, from our.
6. Մերով, by or with our.

PLURAL.

1. Մերք, our.
2. Մերոց, of our.
3. Մերոց, to our.
4. զՄերս, our.
5. 'ի Մերոց, from our.
6. Մերովք, by or with our.

2. *Person.*

SINGULAR.

1. *Ին*, thy (thine).
2. *Ից*, of thy.
3. *Ից* or *քուհ*, to thy.
4. *զԻն*, thy.
5. *ի Իրուհի* or *ի քց*, from thy.
6. *Իով*, by *or* with thy.

PLURAL.

1. *Իցք*, thy.
2. *Ից*, of thy.
3. *Ից* or *ի քցս*, to thy.
4. *զԻցս*, thy.
5. *ի Ից*, from thy.
6. *Իովք*, by *or* with thy.

SINGULAR.

1. *Ձեր*, your.
2. *Ձերոյ*, of your, your's.
3. *Ձերուհ*, to your.
4. *զՁեր*, your.
5. *ի Ձերուհ* or *ի ձերոյ*, from your.
6. *Ձերով*, by *or* with your.

PLURAL.

1. *Ձերք*, your.
2. *Ձերոց*, of your.
3. *Ձերոց*, to your.
4. *զՁերս*, your.
5. *ի Ձերոց*, from your.
6. *Ձերովք*, by *or* with your.

5. Person.

SINGULAR.

1. Իւր, his or her.
2. Իւրոյ, of his.
3. Իւրում, to his.
4. զԻւր, his.
5. Եւրմէ or Եւրոյ, from his.
6. Իւրով, by or with his.

PLURAL.

1. Իւրք, his.
2. Իւրոց, of his.
3. Իւրոց, to his.
4. զԻւրս, his.
5. Եւրոց, from his.
6. Իւրովք, by or with his.

From the genitives of these are formed other possessives with a particle *ին*; they have the same signification, but are declined with prepositions, and are these: *իմային*, my, mine. *քոյին*, thy, thine. *մերոյին*, our. *ձերոյին*, your. *իւրոյին*, his or her own.

The same possessives are formed also in this manner: *իմային*, my, mine. *մերային*, our. *ձերային*, your. *իւրային*, his. *իւրեանցային*, their: and these are declined.

*Declensions of Possessives derived from
the Definitives.*

1. *Person.*

SINGULAR.

1. Սորա, his or her.
2. Սորայոյ, of his.
3. Սորայում, to his.
- 4.
- 5.
6. Սորայով, by or with his.

PLURAL.

1. Սորայք, his or her.
2. Սորայց or սորայոց, of his.
3. Սորայց or սորայոց, to his.
4. զՍորայս, his.
5. 'ի Սորայոց, from his.
6. Սորայովք, by or with his.

SINGULAR.

1. Սոցա, their.
2. Սոցայոյ, of their.
3. Սոցայում, to their.
- 4.
- 5.
6. Սոցայով, by or with their.

PLURAL.

1. Սոցայք, their.
2. Սոցայց or սոցայոց, of their.

3. Սոցայց or սոցայոց, to their.
4. զՍոցայս, their.
5. 'ի Սոցայոց, from their.
6. Սոցայովք, by or with their.

2. *Person.*

SINGULAR.

1. Դորայ, his or her.
2. Դորայոյ, of his.
3. Դորայում, to his.
- 4.
- 5.
6. Դորայով, by or with his.

PLURAL.

1. Դորայք, his or her.
2. Դորայց or դորայոց, of his.
3. Դորայց, դորայոց or 'ի դորայս, to his.
4. զԴորայս, his.
5. 'ի Դորայոց, from his.
6. Դորայովք, by or with his.

SINGULAR.

1. Դոցա, their.
2. Դոցայոյ, of their.
3. Դոցայում, to their.
- 4.
- 5.
6. Դոցայով, by or with their.

PLURAL.

1. Ղոցայք, their.
2. Ղոցայց or դոցայոց, of their.
3. Ղոցայոց or 'ի դոցայս, to their.
4. զՂոցայս, their.
5. 'ի Ղոցայոց, from their.
6. Ղոցայովք, by or with their.

3. Person.

SINGULAR.

1. 'Նորա, his or her.
2. 'Նորայոյ, of his.
3. 'Նորայում, to his.
- 4.
- 5.
6. 'Նորայով, by or with his.

PLURAL.

1. 'Նորայք, his or her.
2. 'Նորայց or նորայոց, of his.
3. 'Նորայց, նորայոց or 'ի նորայս, to his.
4. զՆորայս, his.
5. 'ի 'Նորայոց, from his.
6. 'Նորայովք, by or with his.

SINGULAR.

1. 'Նոցա, their.
2. 'Նոցայոյ, of their.
3. 'Նոցայում, to their.
- 4.
- 5.
6. 'Նոցայով, by or with their.

PLURAL.

1. 'Լոցայք, their.
2. 'Լոցայց or 'նոցայոց, of their.
3. 'Լոցայոց or 'ի նոցայս, to their.
4. զ'Լոցայս, their.
5. 'ի 'Լոցայոց, from their.
6. 'Լոցայովք, by or with their.

Declension of the Pronoun Relative.

SINGULAR.

1. Որ or ո, who, which, what, that.
2. Որոյ, whose, of which.
3. Որովմ or առ որ, to whom, to which.
4. զՈր, whom.
5. յՈրմէ or յորոյ, from whom, from which.
6. Որով, with or by whom or which.

PLURAL.

1. Որք, who, which, what, that.
2. Որոց, whose, of which.
3. Որոց or առ որս, to which.
4. զՈրս, which.
5. յՈրոց, from which.
6. Որովք, by or with which.

V E R B

The verb signifies to be, to do, or to suffer with tense, number and person.

Five properties belong to the verb. Kind,

Tense or Time, Number, Person and Conjugation.

KIND.

There are four kinds of verbs: Substantive, Active, Passive, and Neutral.

The first denotes existence, as, *եմ, I am. գոմ, I do exist.* The second action, as, *առնեմ, I do, I make.* The third sufferance, as, *առնիմ, I am done or made.* The fourth the action subsisting in itself, as, *աշխատիմ, I labour. գնամ, I go.*

There is also another kind called Common, which signifies the action as well as the sufferance, as, *դատիմ, I judge, and I am judged.*

TENSE.

There are three tenses of the verb: the Present, as, *գրեմ, I write.* Past, as, *գրեցի, I wrote:* and Future, as, *գրեցից, I shall write.*

The past is either Imperfect, as, *գրեի, I was writing,* or Perfect, as, *գրեցի, I wrote.*

The ancient grammarians add two other perfect tenses: the Preter-perfect, as, *գրեալ եմ, I have written,* and the Preter-pluperfect, as, *գրեալ էի, I had written:* but these tenses do not necessarily belong to the Armenian language.

NUMBER.

The verb has two numbers: Singular, as, *qꝛkꝛ*, *I write*, and Plural, as, *qꝛkꝛꝑ*, *we write*.

PERSON.

The persons are three: First, as, *qꝛkꝛ*, *I write*. Second, as, *qꝛkꝛu*, *thou writest*. and Third, as, *qꝛkꝛ*, *he writes*.

CONJUGATION.

The variation of a verb in it's tenses, numbers, and persons is called conjugation.

Conjugation is either Regular or Irregular.

Regular conjugation changes regularly in the termination of the verb without any omission.

The irregular conjugation wants some tense or mood, and is called *Defective*; or in some tense or mood deviates from the rule, and is called *Devious*; or wants the first and second person, and is called *Impersonal*.

MOODS OF THE VERB.

The manner of signifying some action is called the **Mood**. There are four in the regular verbs: Indicative, Imperative, Subjunctive and Infinitive.

When the verb indicates some action, affirming it simply, it is called the indicative,

as, *գրեմ, I write. գրեցի, I wrote. գրեցից, I shall write.*

When it commands or prohibits, it is called imperative, as, *գրեալ, write thou or do thou write. մի գրեր, do thou write not.*

When it expresses a suspended action, or dependent upon another verb to complete the sense, it is called subjunctive, as, *եթե գրեցեմ, if I write.*

When one action is denoted without tense, number or person, the mood is called infinitive, as, *գրել, to write.*

The indicative has three tenses, with persons and numbers. The imperative has two tenses: present, and future; it has two numbers, but in the singular has no first person, because he who speaks does not command himself. However in the plural there is a first person, because other persons are addressed and commanded.

The subjunctive has the numbers, and persons perfect: but in the tenses has only the present, and the future, because the Armenian language has not properly the past tense of subjunctive.

The infinitive has neither tense, number, nor person: whence it is used as a noun, and declined in the singular, and is then called the Gerund.

Example.

SINGULAR.

1. Գրեւ, to write.
2. Գրելոյ, of writing.
3. Գրելոյ or 'ի գրեւ, to writing.
4. գրեւ, the writing.
5. 'ի Գրելոյ, from writing.
6. Գրելով, with or by writing, writing.

The Conjugations of the verbs are four, and are distinguished by the last vowels of their indicatives, which are, *ե, ա, ու, ի*.

The indicative of the first conjugation ends with the vowel *ե*, as, շարժեմ, *I move*; of the second with *ա*, as, լուսնամ, *I wash*; of the third with *ու*, as, հեղում, *I pour out*; of the fourth with *ի*, as, ուսանիմ, *I learn*.

Every conjugation although different in its moods, tenses, numbers and persons, preserves the first syllable of it's indicative, excepting such verbs as are Devious.

Every person and tense of the verb ending in *ս* or *ի*, is plural. *ս* is the sign of the first and second person, and *ի* of the third; provided only that *ի* be not the article distinctive of the person, because it then would be singular.

Every verb which terminates in *մ*, is in the first person; in *ա*, is in the second person; verbs ending in *ի* or *յ*, are in the first

or second person; verbs ending in է, աւ, ու, ա, or աւ, in the third person; and those terminating in ր, are in the second and third person.

In every conjugation the future of the indicative is formed by adding the letter ր to the perfect, as, շարժեցի, *I moved*, շարժեցից, *I shall move*. լուացի, *I washed*, լուացից, *I shall wash*. հեղի, *I poured out*, հեղից, *I shall pour out*. ուսայ, *I learned*, ուսայց, *I shall learn*.

PARTICIPLE

The participle is formed by adding to the termination of the verb the particles ոչ or օչ (sign of the present), եալ (sign of the past), լոյ or լի (sign of the future).

As a verb it has tense, and as a noun, cases and numbers.

Example.

P R E S E N T.

Singular.

1. Գրող or գրօղ, he who writes, or is writing.
2. Գրողի, of him who writes.
3. Գրողի or առ գրողն, to him who writes.
4. Վրող, him who writes.

5. 'ի Գրողէ, from him who writes.
6. Գրողաւ, by or with him who writes.

Plural.

1. Գրողք, those who write, or who are writing.
2. Գրողաց, of those who write.
3. Գրողաց or առ գրողս, to those who write.
4. զԳրողս, those who write.
5. 'ի Գրողաց, from those who write.
6. Գրողաւք or գրողօք, by or with those who write.

P A S T .

Singular.

1. Գրեալ, written or wrote.
2. Գրելոյ, of written.
3. Գրելոյ or առ գրեալն, to written.
4. զԳրեալն, written.
5. 'ի Գրելոյ, from written.
6. Գրելով, by or with written.

Plural.

1. Գրեալք, written or wrote.
2. Գրելոց, of written.
3. Գրելոց or առ գրեալս, to written.
4. զԳրեալս, written.
5. 'ի Գրելոց, from written.
6. Գրելովք, by or with written.

FUTURE.

The future ending in **լոյ**, is declined only with prepositions, as,

Singular.

1. **Գրեւոյ**, to be written.
3. **'ի Գրեւոյ**, to that to be written.
4. **զԳրեւոյ**, to be written.

Plural.

1. **Գրեւոցք**, to be written.
5. **'ի Գրեւոցս**, to that to be written.
4. **զԳրեւոցս**, to be written.

The future terminated in **լի**, is declined thus,

Singular.

1. **Գրեւի**, to be written.
2. **Գրեւոյ**, of that to be written.
3. **Գրեւոյ** or **առ Գրեւի**, to that to be written.
4. **զԳրեւի**, to be written.
5. **'ի Գրեւոյ**, from that to be written.
6. **Գրեւեալ**, by or with that to be written.

Plural.

1. **Գրեւիք**, to be written.
2. **Գրեւեաց**, of that to be written.
3. **Գրեւեաց** or **'ի Գրեւիս**, to that to be written.
4. **զԳրեւիս**, to be written.

5. 'ի Ղրեւեաց, from that to be written.
 6. Ղրեւեաւք or գրեւեօք, by or with that to be written.

Specimen of the four conjugations of the verbs regular with their moods, tenses, numbers and persons.

INDICATIVE.

Present.

Sing.	Pers.	Plur.	Pers.
1.	Շարժ-եմ-ես-է .	եմք-էք-են .	
2.	Լուան-ամ-աս-այ .	ամք-այք-ան .	
3.	Հեղ-ում-ուս-ու .	ումք-ոյք-ուն .	
4.	Ուսան-իմ-իս-ի .	իմք-իք-ին .	

Imperfect.

1.	Շարժ-էի-էիր-էր .	էաք-էիք-էին .
2.	Լուան-այի-այիր-այր .	այաք-այիք-ային .
3.	Հեղ-ուի-ուիր-ուր .	ուաք-ուիք-ուին .
4.	Ուսան-էի-էիր-էր .	էաք-էիք-էին .

Perfect.

1.	Շարժ-եցի-եցեր-եաց .	եցաք-եցիք-եցին .
2.	Լուա-ցի-ցեր-լուաց .	ցաք-ցիք-ցին .
3.	Հեղ-ի-եր-հեղ .	աք-իք-ին .
4.	Ուս-այ-ար-աւ .	աք-այք-ան .

Future.

1.	Շարժ-եցից-եսցես-եսցէ .	եսցուք-եսցիք-եսցեն .
2.	Լուա-ցից-սցես-սցէ .	սցուք-սցիք-սցեն .
3.	Հեղ-ից-ցես-ցէ .	ցուք-ջիք-ցեն .
4.	Ուս-այց-ցիս-ցի .	ցուք-ջիք-ցին .

IMPERATIVE.

Present.

1. Շարժեա՛, մի՛ շարժեր .	Շարժեցէ՛ք, մի՛ շարժէք .
Շարժեսցէ՛, մի՛ շարժեսցէ .	Շարժեսցեն՛, մի՛ շարժեսցեն .
2. Լուա՛, մի՛ լուանար .	Լուացէ՛ք, մի՛ լուանայք .
Լուասցէ՛, մի՛ լուասցէ .	Լուասցեն՛, մի՛ լուասցեն .
3. Հեղ՛, մի՛ հեղուր .	Հեղէ՛ք, մի՛ հեղուք .
Հեղցէ՛, մի՛ հեղցէ .	Հեղցեն՛, մի՛ հեղցեն .
4. Ուսի՛ր, մի՛ ուսանիր .	Ուսարու՛ք, մի՛ ուսանիք .
Ուսցի՛, մի՛ ուսցի .	Ուսցին՛, մի՛ ուսցին .

Future.

1. Շարժեսցի՛ր or շարժես
ցես, շարժեսցէ՛ .	Շարժեսցո՛ւք, շարժեսցի՛ք,
շարժեսցեն .
2. Լուասցի՛ր or լուասցես,
լուասցէ՛ .	Լուասցո՛ւք, լուասցի՛ք,
լուասցեն .
3. Հեղցի՛ր or հեղցես, հեղ-
ցէ՛ .	Հեղցո՛ւք, հեղցի՛ք, հեղ-
ցեն .
4. Ուսցի՛ր or ուսանիցի՛ր,
ուսցի՛ .	Ուսցո՛ւք, ուսցի՛ք or ուսա-
նիցի՛ք, ուսցին .

SUBJUNCTIVE.

The present is formed like that of indicative.

Future.

1. Շարժ-իցեմ-իցես-իցէ .	իցեմք-իցէք-իցեն .
2. Լուան-այցեմ-այցես-այցէ .	այցեմք-այցէք-այցեն .
3. Հեղ-ուցում-ուցուս-ուցու .	ուցումք-ուցուք-ուցուն .
4. Ուսան-իցիմ-իցիս-իցի .	իցիմք-իցիք-իցին .

INFINITIVE.

1. Շարժ-ել .
2. Լուան-ալ .
3. Հեղ-ուլ .
4. Ուսան-իլ or ել .

PARTICIPLE.

Present.

Հարժող or Հարժեցող. Լուացող. Հեղող. Ուսանող.

Past.

Հարժեալ. Լուացեալ. Հեղեալ. Ուսեալ.

Future.

Հարժեւոց or Հարժեւի. Լուանաւոց or Լուանաւի.
Հեղոց or Հեղի. Ուսանեւոց or Ուսանեւի :

CONJUGATION OF SUBSTANTIVE VERBS

Defective verb Եմ, *I am.*

INDICATIVE.

Present.

Եմ, I am. Ես, thou art. Է, he is.
Եմք, we are. Էք, ye are. Էն, they are.

Imperfect.

Էի, I was. Էիր, thou wast. Էր, he was.
Էաք, we were. Էիք, ye were. Էին, they
were.

IMPERATIVE.

Է՛ր, be thou or do thou be.
Է՛ք or Էրո՛ւք, be ye or do ye be.

SUBJUNCTIVE.

Իցեմ, I be. Իցես, thou be. Իցէ, he be.
 Իցեմք, we be. Իցեք, ye be. Իցեն, they be.

INFINITIVE.

Ել, to be.

PARTICIPLE.

Past.

Եալ, been or having been.

Future.

Ելոց, which is to be, or about to be.

Comparing this verb with the verb շարժել, *to move*, of the first conjugation, it is clearly seen, that its conjugation is the basis of the latter.

Defective verb Գամ, *I am* or *I exist*.

INDICATIVE.

Present.

Գամ, I am. Գոս, thou art. Գոյ, he is.
 Գամք, we are. Գոյք, ye are. Գոն, they are.

Imperfect.

Գոյիր, thou wast. Գոյր, he was.
 Գոյին, they were.

SUBJUNCTIVE.

Future.

Գուցէ, he be, it may be, it would be.

Գուցեն, they be, they may be.

INFINITIVE.

Գուլ, to be, to exist.

PARTICIPLE.

Present.

Գոյող, being.

The deficiencies of this verb are supplied by the means of the other substantive verbs.

The word չէ՛ is used sometimes as a substantive verb, as, չի՛ք իմ այր, *I have no husband, or I am without a husband, or I am not married*. ուսեալ ընաւ չի՛ք, *he has never learned*.

Substantive verb Եղանի՛մ, *I am made or done*.

INDICATIVE.

Present.

Եղանիմ, *I am made*. Եղանիս, *thou art made*. Եղանի, *he is made*.

Եղանիմք, *we are made*. Եղանիք, *ye are made*. Եղանին, *they are made*.

Imperfect.

Եղանէի, I was made. Եղանէիր, thou wast made. Եղանէր, he was made.

Եղանէաք, we were made. Եղանէիք, ye were made. Եղանէին, they were made.

Perfect.

Եղէ or Եղայ, I have been. Եղեր, thou hast been. Եղև, he has been.

Եղաք or Եղեաք, we have been. Եղէք or Եղայք, ye have been. Եղևն, they have been.

Future.

Եղէց, I shall be. Եղիցիս, thou shalt be. Եղիցի, he shall be.

IMPERATIVE.

Present.

Մի Եղանիր, be thou not. Եղիցի, let him be.

Եղերո՛ւք, be ye. Մի Եղանիք, be ye not. Եղիցին, let them be.

SUBJUNCTIVE.

The present is formed like that of the Indicative.

Future.

Եղիցիմ or Եղանիցիմ, I shall be made. Եղիցիս, thou shalt be made. Եղիցի, he shall be made.

Եղիցիմք or **Եղանիցիմք**, we shall be made.
Եղիցիք, ye shall be made. **Եղիցին**, they
 shall be made.

INFINITIVE.

Եղանիլ, to be, to be made, to be done.

PARTICIPLE.

Past.

Եղեալ, been, made, done, having been.

Future.

Եղանելոց or **Եղանելի**, which is to be.

Substantive verb **Եմ**, *I am, I am made*
 or *done*.

INDICATIVE.

Present.

Եմ, I am. **Ես**, thou art. **Ենի**, he is.
Եմք, we are. **Եք**, ye are. **Են**,
 they are.

Imperfect.

Ենի, I was. **Եիր**, thou wast. **Եր**,
 he was.
Եաք, we were. **Եիք**, ye were. **Են**,
 they were.

Future.

- 1 *Իցիմ*, I shall be. *Լիցիս*, thou shalt be. *Լիցի*, he shall be.
 1 *Իցուք*, we shall be. *Լիցիք* or *Լիջլիք*, ye shall be. *Լիցին*, they shall be.

IMPERATIVE.

Present.

- 1 *Էր*, be thou. *Մի՛ Լինիր*, be thou not. *Լիցի՛*, let him be.
 1 *Էք* or *Լերուք*, be ye. *Մի՛ Լինիք*, be ye not. *Լիցին՛*, let them be.

Future.

- 1 *Իջլիր* or *Լինիջլիր* or *Լիցիս*, be thou. *Լիցի՛*, let him be.
 1 *Իցուք*, let us be. *Լիջլիք* or *Լինիջլիք*, be ye. *Լիցին՛*, let them be.

SUBJUNCTIVE.

Present is like that of the Indicative.

Future.

- 1 *Ինիցիմ*, I be or may be. *Ինիցիս*, thou be. *Ինիցի*, he be.
 1 *Ինիցիմք*, we be. *Ինիցիք*, ye be. *Ինիցին*, they be.

INFINITIVE.

- 1 *Ինել*, to be.

PARTICIPLE.

Present.

Լինող, being.

Past.

Լեալ or լիեալ, been, having been.

Future.

Լինելոց or լինելի, which is to be.

FIRST CONJUGATION.

Active Ծարժել, *To move.*

INDICATIVE.

Present.

Ծարժեմ, I move. շարժես, thou movest.
շարժէ, he moves.

Ծարժեմք, we move. շարժեք, ye move.
շարժեն, they move.

Imperfect.

Ծարժեի, I moved or was moving. շարժիր, thou movedst or wast moving. շարժիր, he moved or was moving.

Ծարժեաք, we moved or were moving.
շարժիք, ye moved or were moving. շարժին, they moved or were moving.

Perfect.

Ելա՞րժեցի, I moved. շարժեցեր, thou movedst. շարժեաց, he moved.

Ելա՞րժեցաք, we moved. շարժեցիք, ye moved. շարժեցին, they moved.

As we have remarked above, the Preter-perfect, and Preter-plu-perfect are not properly formed in the Armenian language, because when the necessity occurs, they are accustomed to join the participle to the other tenses of the verb substantive.

Future.

Ելա՞րժեցից, I shall move. շարժեսցես, thou shalt move. շարժեսցէ, he shall move.

Ելա՞րժեսցուք, we shall move. շարժեսցիք, ye shall move. շարժեսցեն, they shall move.

IMPERATIVE.

Present.

Ելա՞րժեա՛, move thou. Մի՛ շարժեր, move thou not. շարժեսցէ՛, let him move.

Ելա՞րժեցէ՛ք, move ye. Մի՛ շարժէք, move ye not. շարժեսցեն՛, let them move.

The negative particle *մի՛*, *not*, is also placed with the third person of the present, and before all the persons of the future in every conjugation.

Future.

Ծարժեսջի՛ր or շարժեսցե՛ս, move thou.
 շարժեսցե՛, let him move.

Ծարժեսցա՛ւք, let us move. շարժեսջի՛ք,
 move ye. շարժեսցեն, let them move.

SUBJUNCTIVE.

The present is like that of the Indicative.

Future.

Ծարժիցեմ, I move, I may, might, could,
 should, would move. շարժիցես, thou move,
 etc. շարժիցե, he move, etc.

Ծարժիցեմք, we move, etc. շարժիցէք, ye
 move, etc. շարժիցեն, they move, etc.

The future of the indicative, of the imperative, and of the subjunctive from their affinity are adopted by turns in all the four conjugations.

INFINITIVE.

Ծարժել, to move.

PARTICIPLE.

Present.

Ծարժող or շարժեցող, moving, who moves.

Past.

Ծարժեալ or շարժեցեալ, having moved.

Future.

Ծարժեցոց, which has to move.

All the verbs active and neuter-active, which in the first person of the perfect end in եցե or ացե, are thus conjugated; and also the verbs Transitive ending in ա-ցե.

Passive Ծարժել, *To be moved.*

The Passive of the first conjugation is formed by changing the է in the last syllable of the Active into ե; the ցե into ցայ; the եց into ալց; besides a few other variations.

INDICATIVE.

Present.

Ծարժիմ, I am moved. շարժիս, thou art moved. շարժի, he is moved.

Ծարժիմք, we are moved. շարժիք, ye are moved. շարժին, they are moved.

Imperfect.

Ծարժեի, I was moved. շարժեիր, thou wast moved. շարժեր or շարժիւր, he was moved.

Ծարժեաք, we were moved. շարժեիք, ye were moved. շարժեին, they were moved.

Perfect.

Եւրժեցայ, I have been moved. շարժեցար, thou hast been moved. շարժեցաւ, he has been moved.

Եւրժեցաք, we have been moved. շարժեցայք, ye have been moved. շարժեցան, they have been moved.

Future.

Եւրժեցայց, I shall be moved. շարժեսցիս, thou shalt be moved. շարժեսցի, he shall be moved.

Եւրժեսցուք, we shall be moved. շարժիջիք, ye shall be moved. շարժեսցին, they shall be moved.

IMPERATIVE.

Present.

Եւրժեաց or շարժեցի՛ր, be thou moved. մի շարժի՛ր, be thou not moved. շարժեսցի՛, let him be moved.

Եւրժեցարո՛ւք, be ye moved. մի շարժի՛ք, be ye not moved. շարժեսցին, let them be moved.

Future.

Եւրժեսցի՛ր or շարժիջի՛ր, be thou moved. շարժեսցի՛, let him be moved.

Եւրժեսցու՛ք, let us be moved. շարժիջի՛ք, be ye moved. շարժեսցին, let them be moved.

SUBJUNCTIVE.

Present is like that of the Indicative.

Future.

Եւարժիցիմ, I shall be moved. շարժիցիս, thou shalt be moved. շարժիցի, he shall be moved.

Եւարժիցիմք, we shall be moved. շարժիցիք, ye shall be moved. շարժիցին, they shall be moved.

INFINITIVE.

Եւարժիլ or շարժեալ, to be moved.

PARTICIPLE.

Past.

Եւարժեալ or շարժեցեալ, moved, being moved.

Future.

Եւարժելոց or շարժելի, which is to be moved.

In this manner many Neuter-passive and Common verbs are conjugated.

SECOND CONJUGATION.

Active | լվանալ, *To wash.*

INDICATIVE.

Present.

- | լվանամ, I wash. լվանաս, thou wastest.
 լվանայ, he washeth.
 | լվանամք, we wash. լվանայք, ye wash.
 լվանան, they wash.

Imperfect.

- | լվանայի, I washed or was washing. լվանայիր, thou washedst or wast washing.
 լվանայր, he washed or was washing.
 | լվանայաք, we washed or were washing.
 լվանայիք, ye washed or were washing.
 լվանային, they washed or were washing.

Perfect.

- | լվացի, I washed. լվացեր, thou washedst.
 լվաց, he washed.
 | լվացաք, we washed. լվացիք, ye washed.
 լվացին, they washed.

Future.

- | լվացից, I shall wash. լվացես, thou shalt wash. լվացէ, he shall wash.
 | լվացուք, we shall wash. լվացիք, ye shall wash. լվացեն, they shall wash.

IMPERATIVE.

Present and Future.

- | *ուա՛*, *լուասջի՛ր* or *լուասցե՛ս*, wash thou.
 | *մի՛* *լուանար*, wash thou not. *լուասցե՛*, let
 him wash.
 | *ուասցո՛ւք*, let us wash. *լուացե՛ք* or *լուաս-
 ջի՛ք*, wash ye. *լուասցե՛ն*, let them wash.

SUBJUNCTIVE.

Future.

- | *ուանայցե՛մ*, I wash, may wash, might wash,
 I could, should, would wash. *լուանայցե՛ս*,
 thou wash, etc. *լուանայցե՛*, he wash, etc.
 | *ուանայցե՛մք*, we wash. *լուանայցե՛ք*, ye
 wash. *լուանայցե՛ն*, they wash.

INFINITIVE.

- | *ուանալ*, to wash.

PARTICIPLE.

Present.

- | *ուացող*, washing, who washes.

Past.

- | *ուացեալ*, having washed.

Future.

- | *ուանալոց*, who has to wash.

Thus also are conjugated the verbs, which
 in the first person of the Perfect terminate
 in *ցայ*.

Passive | զանել, *To be washed.*

INDICATIVE.

Present.

- | զանիմ, I am washed. զանիս, thou art washed. զանի, he is washed.
| զանիմք, we are washed. զանիք, ye are washed. զանին, they are washed.

Perfect.

- | զացայ, I have been washed. զացար, thou hast been washed. զացաւ, he has been washed.
| զացաք, we have been washed. զացայք, ye have been washed. զացան, they have been washed.

Future.

- | զացայց, I shall be washed. զացցիս, thou shalt be washed. զացցի, he shall be washed.
| զացցուք, we shall be washed. զացցիք, ye shall be washed. զացցին, they shall be washed.

IMPERATIVE.

Present and Future.

- | զա՛, զացցի՛ր or զացցի՛ր, be thou washed.
| զացցի՛, let him be washed.

Լ՛ուսցո՛ւք, let us be washed. Լուսջի՛ք, be ye washed. Լուսցին, let them be washed.

SUBJUNCTIVE.

Լ՛ուանայցիմ, I may be washed. Լուանայցիս, thou mayst be washed. Լուանայցի, he may be washed.

Լ՛ուանայցիմք, we may be washed. Լուանայցիք, ye may be washed. Լուանայցին, they may be washed.

INFINITIVE.

Լ՛ուանիլ, to be washed.

PARTICIPLE.

Past.

Լ՛ուացեալ, washed.

Future.

Լ՛ուանալի, which is to be washed.

The Passives of the second conjugation are not so harmonious to the ear, whence they are sometimes formed by means of the verbs substantive, or the actives are adopted with a passive sense.

THIRD CONJUGATION.

Active Ներել, *To pour out.*

INDICATIVE.

Present.

Ներում, I pour out. Տերուս, thou pourest out. Տերու, he pours out.

Ներումք, we pour out. Տերուք, ye pour out. Տերուն, they pour out.

Imperfect.

Ներուի, I poured out *or* was pouring out. Տերուիր, thou pour'dst out *or* wast pouring out. Տերայր, he poured out *or* was pouring out.

Ներուաք, we poured out *or* were pouring out. Տերուիք, ye poured out *or* were pouring out. Տերուին, they poured out *or* were pouring out.

Perfect.

Ների, I poured out. Տերեր, thou pour'dst out. ետեր *or* տեր, he poured out.

Ներաք, we poured out. Տերիք, ye poured out. Տերին, they poured out.

Future.

Ներից, I shall pour out. Տերցես, thou shalt pour out. Տերցի, he shall pour out.

Հեղցուք, we shall pour out. Հեղջիք, ye shall pour out. Հեղցեն, they shall pour out.

IMPERATIVE.

Present and Future.

Հեղ, Հեղջի՛ր or Հեղցե՛ս, do thou pour out.
 Դի՛ Հեղուք, do thou not pour out. Հեղցի՛,
 let him pour out.

Հեղցու՛ք, let us pour out. Հեղէ՛ք or Հեղ-
 ջի՛ք, do ye pour out. Դի՛ Հեղուք, do ye not
 pour out. Հեղցեն, let them pour out.

SUBJUNCTIVE.

Future.

Հեղուցում, I pour out, I may, might,
 could, should, would pour out. Հեղու-
 ցուս, thou pour out, etc. Հեղուցու, he
 pour out, etc.

Հեղուցումք, we pour out, etc. Հեղուցուք,
 ye pour out. Հեղուցուն, they pour out.

INFINITIVE.

Հեղուլ, to pour out.

PARTICIPLE.

Present.

Հեղող, pouring out.

Past.

Հեղեալ, having poured out.

Future.

Նեղլոց, who has to pour out.

In this manner also are conjugated the verbs which in the first person of the Perfect terminate in ալ, or եալ.

Passive Նեղանիլ, *To be poured out.*

INDICATIVE.

Present.

Նեղանիմ, I am poured out. Նեղանիս, thou art poured out. Նեղանի, he is poured out.

Նեղանիմք, we are poured out. Նեղանիք, ye are poured out. Նեղանին, they are poured out.

Perfect.

Նեղայ, I have been poured out. Նեղար, thou hast been poured out. Նեղաւ, he has been poured out.

Նեղաք, we have been poured out. Նեղայք, ye have been poured out. Նեղան, they have been poured out.

Future.

Նեղայց, I shall be poured out. Նեղցիս, thou shalt be poured out. Նեղցի, he shall be poured out.

Նեղցուք, we shall be poured out. Նեղջիք, ye shall be poured out. Նեղցին, they shall be poured out.

IMPERATIVE.

Հեղի՛ր or Հեղցի՛ս, be thou poured out.

Հեղցի՛, let him be poured out.

Հեղարո՛ւք or Հեղջի՛ք, be ye poured out.

Հեղցին, let them be poured out.

INFINITIVE.

Հեղանիլ, to be poured out.

PARTICIPLE.

Past.

Հեղեալ, poured out.

Future.

Հեղլի, which is to be poured out.

The deficiencies of the third conjugation passive are supplied from it's active.

FOURTH CONJUGATION.

Common verb Ուսանիլ, *To learn.*

INDICATIVE.

Present.

Ուսանիմ, I learn. ուսանիս, thou learnest.

ուսանի, he learns.

Ուսանիմք, we learn. ուսանիք, ye learn. ուսանին, they learn.

Imperfect.

Ուսանէի, I learned *or* was learning. ուսանէիր, thou learnedst *or* wast learning. ուսանէր, he learned *or* was learning.

Ուսանէաք, we learned *or* were learning. ուսանէիք, ye learned *or* were learning. ուսանէին, they learned *or* were learning.

Perfect.

Ուսայ, I have learned. ուսար, thou hast learned. ուսաւ, he has learned.

Ուսաք, we have learned. ուսայք, ye have learned. ուսան, they have learned.

Future.

Ուսայց, I shall learn. ուսցիս, thou shalt learn. ուսցի, he shall learn.

Ուսցուք, we shall learn. ուսջիք, ye shall learn. ուսցին, they shall learn.

IMPERATIVE.

Present.

Ուսի՛ր, learn thou. մի՛ ուսանիր, learn thou not. ուսցի՛, let him learn.

Ուսարո՛ւք, do ye learn. մի՛ ուսանիք, do ye not learn. ուսցի՛ն, let them learn.

Future.

Ուսջի՛ր *or* ուսանիջի՛ր, learn thou. ուսցի՛, let him learn.

Ուսց՛ւք, let us learn. ուսջի՛ք or ուսանիջի՛ք, do ye learn. ուսցին, let them learn.

SUBJUNCTIVE.

The Present is like that of the Indicative.

Future.

Ուսանիցիմ, I learn, may, might, could, should, would learn. ուսանիցիս, thou learn, etc. ուսանիցի, he learn, etc.

Ուսանիցիմք, we learn. ուսանիցիք, ye learn. ուսանիցին, they learn.

INFINITIVE.

Ուսանիլ or ուսանել, to learn.

PARTICIPLE.

Present.

Ուսանող, learning, who learns.

Past.

Ուսեալ, having learned.

Future.

Ուսանելոց or ուսանելի, who has to learn.

Thus are also conjugated the common verbs which in the first person of the Perfect terminate in յայ.

They are at the same time active and passive.

Conjugations of the Irregular verbs.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Երևեմ, I make. առնես, thou makest. առնէ, he makes.

Երևեմք, we make. առնէք, ye make. առնեն, they make.

Perfect.

Երարի, I have made. արարեր, thou hast made. արար, he has made.

INFINITIVE.

Երեւել, to make, to do.

PARTICIPLE.

Present.

Երարող or առնող, making, who makes.

Past.

Երարեալ, having made, making.

Future.

Երեւելոց, who has to make.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

Եղնիմ, I am made. առնիս, thou art made.
առնի, he is made.

Եղնիմք, we are made. առնիք, ye are made.
առնին, they are made.

Perfect.

Երարայ, I have been made. արարար, thou
hast been made. արարաւ, he has been
made.

Երարաք, we have been made. արարայք, ye
have been made. արարան, they have been
made.

INFINITIVE.

Եղնիլ, to be made.

PARTICIPLE.

Past.

Երարեալ (not արարեցեալ) made.

Future.

Եղնելի or առնելոց, which is to be made.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Դնեմ, I put. դնես, thou putst. դնէ, he puts.
 Դնեմք, we put. դնէք, ye put. դնեն, they
 put.

Perfect.

Եղի, I have put. եղիր or եղեր, thou hast
 put. եղ, he has put.
 Եղաք, we have put. եղիք, ye have put.
 եղին, they have put.

INFINITIVE.

Դնել, to put, to place.

PARTICIPLE.

Present.

Դնող, putting.

Past.

Եղեալ, having put.

Future.

Դնեաց, who has to put.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

Դնիմ, I am put. դնիս, thou art put. դնի,
 he is put.

Դնիմք, we are put. դնիք, ye are put. դնին, they are put.

Perfect.

Եղայ, I have been put. եղար, thou hast been put. եղաւ, he has been put.

Եղաք, we have been put. եղայք, ye have been put. եղան, they have been put.

INFINITIVE.

Դնիլ, to be put.

PARTICIPLE.

Past.

Եղեալ (not դրեցեալ) put.

Future.

Դնելի or դնելոց, which is to be put.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Եմ, I hear. լսես, thou hearest. լսէ, he hears.

Եմք, we hear. լսեք, ye hear. լսեն, they hear.

Perfect.

Ելայ, I heard. լուար, thou heard. լուաւ, he heard.

Լսաք, we heard. Լուայք, ye heard. Լուան,
they heard.

INFINITIVE.

Լսել, to hear.

PARTICIPLE.

Present.

Լսող, hearing, who hears.

Past.

Լսեալ, having heard, hearing.

Future.

Լսելոց, who has to hear.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

Լսիմ, I am heard. Լսիս, thou art heard. Լսի,
he or it is heard.

Լսիմք, we are heard. Լսիք, ye are heard.
Լսին, they are heard.

Perfect.

Is formed by means of the Substantive
verb, as,

Լսեալ, Լսելի, Լուր or Լու եղէ, I have
been heard. Լուեալ եղեր, thou hast been

heard. լուեալ եղև, he has been heard.

Լուեալ, լսելի, լուր or լու եղաք, we have been heard. լուեալ եղէք, ye have been heard. լուեալ եղեն, they have been heard.

INFINITIVE.

Լսիլ, to be heard.

PARTICIPLE.

Past.

Լուեալ, heard.

Future.

Լսելի, which is to be heard.
This verb is also regular.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Ճանաչեմ, I know. Ճանաչես, thou knowest. Ճանաչի, he knows.

Ճանաչեմք, we know. Ճանաչէք, ye know. Ճանաչեն, they know.

Perfect.

Ծանեայ, I have known. Ծանեար, thou hast known. Ծանեաւ, he has known.

Ծանեաք, we have known. Ծանեայք, ye have known. Ծանեան, they have known.

IMPERATIVE.

Ղանաչեւ, to know.

PARTICIPLE.

Present.

Ղանաչող, knowing, who knows.

Past.

Ծանուցեալ, having known.

Future.

Ղանաչելոյ, who has to know.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

Ղանաչիմ, I am known. Ճանաչիս, thou art known. Ճանաչի, he is known.

Ղանաչիմք, we are known. Ճանաչիք, ye are known. Ճանաչին, they are known.

Perfect.

Ծանուցեալ եղէ, I have been known. Ժանուցեալ եղեր, thou hast been known.

Ժանուցեալ եղև, he has been known.

Ծանուցեալ եղաք, we have been known. Ժանուցեալ եղէք, ye have been known. Ժանուցեալ եղեն, they have been known.

INFINITIVE.

Ղանաչիլ, to be known.

PARTICIPLE.

Past.

Ղանուցեալ, known.

This verb is also regular.

NEUTER

INDICATIVE.

Present.

Մեղանչեմ, I sin. մեղանչես, thou sinnest.
մեղանչի, he sins.

Մեղանչեմք, we sin. մեղանչեք, ye sin. մեղանչեն, they sin.

Perfect.

Մեղայ, I have sinned. մեղար, thou hast sinned. մեղաւ, he has sinned.

Մեղաք, we have sinned. մեղայք, ye have sinned. մեղան, they have sinned.

INFINITIVE.

Մեղանչել, to sin.

PARTICIPLE.

Present.

Մեղանչող, sinning, who sins.

*Past.***Սեղուցեալ**, having sinned.*Future.***Սեղանչեւոյ**, who has to sin.
This verb is also regular.

NEUTER.

INDICATIVE.

*Present.***Յառնեմ**, I rise. **յառնես**, thou risest. **յառնէ**, he rises.**Յառնեմք**, we rise. **յառնէք**, ye rise. **յառնեն**, they rise.*Perfect.***Յարեայ**, I have been risen, I rose. **յարեար**, thou hast been risen. **յարեալ**, he has been risen.**Յարեաք**, we have been risen. **յարեայք**, ye have been risen. **յարեան**, they have been risen.

IMPERATIVE.

Ըրի՛, rise thou. **մի՛ յառներ**, rise thou not.
Ըրե՛ք, rise ye. **մի՛ յառնէք**, rise ye not.

INFINITIVE.

Յառնել, to rise, to get up.

PARTICIPLE...

Past.

Յարուցեալ, risen, having been risen.

Future.

Յառնելոյ, who is to rise.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Տամ, I give. տաս, thou givest. տայ, he gives.

Տամք, we give. տայք, ye give. տան, they give.

Perfect.

Ետու, I have given. Ետուք, thou hast given. Ետ, he has given.

Տուաք, we have given. Ետուք, ye have given. Ետուն, they have given.

INFINITIVE.

Տալ, to give.

PARTICIPLE.

Present.

Տուող, giving, who gives.

Past.

Տուեալ, having given.

Future.

Տալոյ, who has to give.

PASSIVE.

INDICATIVE..

Present.

Տուեալ լինիմ, I am given. *տուեալ լինիս*,
thou art given. *տուեալ լինի*, he is given.
Տուեալ լինիմք, we are given. *տուեալ լի-
նիք*, ye are given. *տուեալ լինին*, they
are given.

Perfect.

Տուայ, I have been given. *տուար*, thou hast
been given. *տուաւ*, he has been given.
Տուաք, we have been given. *տուայք*, ye
have been given. *տուան*, they have been
given.

INFINITIVE.

Տուեալ լինել, to be given.

PARTICIPLE.

Past.

Տուեալ, given.

Future.

Տալի, which is to be given.

NEUTER.

INDICATIVE.

Present.

Գամ, I come. գաս, thou comest. գայ, he cometh.

Գամք, we come. գայք, ye come. գան, they come.

Perfect.

Եկի, I was come. Եկիր, thou wast come. Եկն, he was come.

Եկաք, we were come. Եկիք, ye were come. Եկին, they were come.

INFINITIVE.

Գալ, to come.

PARTICIPLE.

Past.

Եկեալ, come, being come.

Future.

Գալոց, who is to come.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Ուտեմ, I eat. ուտես, thou eatest. ուտէ, he eats.

Ուտեմք, we eat. ուտէք, ye eat. ուտեն,
they eat.

Perfect.

Աերի or Կերայ, I have eaten. Կերեր or Կերար, thou hast eaten. Եկեր or Կերաւ, he has eaten.

Աերաք, we have eaten. Կերայք or Կերիք, ye have eaten. Կերին or Կերան, they have eaten.

INFINITIVE.

Ուտել, to eat.

PARTICIPLE.

Present.

Աերող, eating, who eats.

Past.

Աերեալ, eating; having eaten.

Future.

Ուտելոց, who has to eat.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

Ուտիմ, I am eaten. ուտիս, thou art eaten.
ուտի, he is eaten.

Ուտիմք, we are eaten. ուտիք, ye are eaten.
ուտին, they are eaten.

Perfect.

Կերեալ եղէ, I have been eaten. Կերեալ եղեր, thou hast been eaten. Կերեալ եղև, he has been eaten.

Կերեալ եղաք, we have been eaten. Կերեալ եղէք, ye have been eaten. Կերեալ եղեն, they have been eaten.

INFINITIVE.

Ուտիլ, to be eaten.

PARTICIPLE.

Past.

Կերեալ, eaten.

Future.

Ուտելի or Կերլի, which is to be eaten.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Բնակմ, I drink. Ընակես, thou drinkest. Ընակէ, he drinks.

Բնակմք, we drink. Ընակէք, ye drink. Ընակեն, they drink.

Perfect.

Երբի, I drank. արբեր, thou drankest. արբ or էարբ, he drank.

Երբաք, we drank. արբիք, ye drank. արբին, they drank.

INFINITIVE.

Բմել, to drink.

PARTICIPLE.

Բմող, drinking, who drinks.

Past.

Բմեալ or Բրբեալ, drunk or drunken; having drunk.

Future.

Բմելոց, who is to drink.

The passive is formed with a Substantive verb.

COMMON.

INDICATIVE.

Present.

Ունիմ, I take. ունիս, thou takest. ունի, he takes.

Ունիմք, we take. ունիք, ye take. ունին, they take.

Perfect.

Կալայ, I have taken. կալար, thou hast taken. կալաւ, he has taken.

Կալաք, we have taken. կալայք, ye have taken. կալան, they have taken.

INFINITIVE.

በረከቲ, to take, to have.

PARTICIPLE.

Present.

በረከጥ, taking, having, who has.

Past.

ህላቲሠ, taken, had; taking, having.

Future.

በረከቲከ or ሠረከቲጥ, who has to take or to have.

NEUTER.

INDICATIVE.

Present.

ከረከወ, I go. ከረከሠ, thou goest. ከረከወ, he goes.

ከረከወ, we go, ከረከሠ, ye go. ከረከሠ, they go.

Perfect.

ከረከወ or ከረከወ, I went or I am gone. ከረከወ, thou wentest or art gone. ከረከወ, he went or is gone.

ከረከወ, we went, etc. ከረከወ, ye went. ከረከወ, they went or they are gone.

INFINITIVE.

Երթալ, to go.

PARTICIPLE.

Present.

Երթող, going, who goes.

Past.

Երթեալ, gone; going.

Future.

Երթալոց or Երթալի, who is to go.

VERBS IMPERSONAL.

Those verbs are called Impersonal which are used only in the third person, as,

Եմպէ, it begins to cloud.

Ենծրեւէ, it rains.

Յօղէ, it rains little.

Նեղեղատէ, it comes pouring, it runs over.

Չիւնէ, it snows.

Ճառագայթէ, it shines.

Ելաւօտէ, it begins to be day-light.

Մըրկէ, it blows very hard.

Փայլատակէ, it lightens.

Պտղաբերէ, it produces fruit.

Մռնչէ, it bellows, it roars.

Կաղկանձէ, it howls.

Բառաջէ, it bellows, it roars.

- Լ յգանայ, it clears up.
 Լ ռաւօտանայ, it dawns.
 Լ րեկոյանայ, it darkens.
 Վիշերանայ, it is become night.
 Լ ուսանայ, it brightens.
 Լ յաւարանայ, it grows dusky.
 Հրանայ, it kindles.
 Որոտայ, it thunders.
 Լսի, it is reported, they say.
 Երևի, it appears, it seems.
 Թուի, it seems.
 Կարծի, 'tis believed, it is thought.
 Լսի, it is noised abroad.
 Հասանէ or Հասանի, it happens, it falls out.
 Պատահէ, it happens.
 Հանդիպի, it happens.
 Պիտի, it must, it behoves.
 Ցաւէ or ցաւի, it pains.
 Ընկ է, it becomes, it is fit.
 Ըրժան է, it is convenient, it becomes.
 Ընհնար է, it is impossible.
 Բարւոյ է, it is good, it is well.
 Խիստ է, it is hard.
 Կամ է or Կամք էն, it is wished, it wills.
 Հարկ է, it must, it is necessary.
 Սարթ է, it may be.
 Յայտ է, it is clear.
 Ը աւտ է, it is enough, it suffices.
 Պարտ է, it must.
 Սայէլ է, it is fit, it is proper.
 Պէտք էն, it must, it is necessary.
 () րէն է or օրէնք էն, 'tis lawful, it allows.

Փոյթ է, it is cared for.

Օգնւմ է, it is expedient.

Ի հարկ է, it is suitable, it is convenient, it becomes, it is fit.

PREPOSITION

A preposition is an indeclinable word or particle which placed before a noun changes either it's case, or it's signification.

The prepositions which change the cases of nouns are called *Formers of cases*.

The prepositions which change the meaning of nouns by governing their cases, are called *Rulers of cases*.

Prepositions 't, յ, 't յ and մտ 't form the Dative and the Ablative.

Յ, 't յ are placed before the vowels.

Եւ forms the Dative.

Յ forms the Dative. Before a consonant it is pronounced յը, as, յըսէշ.

Օ forms the Accusative. Before a consonant it was formerly pronounced շը, but at present it is pronounced ըշ.

Իսի forms the Dative and the Ablative.

According to the modern usage the Prepositions forming the cases յ, յ and շ are written prefixed and joined to nouns, and the others detached from them.

A COLLECTION OF PREPOSITIONS.

Ի, **առ** 'ի, *to, unto, towards, at: by, near, nigh: for, for the sake, on account: on, upon: under: against: amongst.* govern the dative, the genitive, and the instrumental cases.

Ինչ, *with: by: instead: for: under: between: to, unto, towards: on, upon: amongst.* governs the genitive, the dative, the ablative, and sometimes the instrumental.

Ըստ, *according: for: out, without: after.* governs the genitive, the dative, and the ablative.

Օգրդ or **զերթ**, *as, like.* governs the accusative.

Իբր, **իբրև** or **իբրու**, *as, like, about.* govern generally the accusative.

Թաւրց or **թանց**, *without, out, unless.* governs the genitive.

Սան, *for, in order to, concerning.* governs the genitive.

Քան, *than, much.* governs the accusative.

Ենթ see **Ինչ** :

Ենչ or **մինչև**, *till, untill, to, unto.* governs the dative with a preposition.

Տանդերծ, *with, by.* governs the instrumental.

Պեր, *over, above, upon, more, before, past.* governs generally the accusative, and sometimes the dative.

Պէս, *as, like.* governs the genitive and the dative.

Պռնակ, *as, like.* governs the genitive and the dative.

Պէմ, *towards.* governs the dative.

Կոյս or Կողմ, *towards.* govern the dative-with-preposition.

Զափ, *till, untill, unto.* governs the instrumental.

Շուրջ, շուրջանակի, *about, around.* govern the circumdative.

Լքաքս, արտաքոյ, *out.* govern the genitive or the accusative with *հան*.

Փոխան, փոխանակ, *instead, in behalf.* govern the genitive.

Կերքոյ or 'ի ներքոյ, *under.* govern the genitive.

'ի վերայ, *on, upon.* governs the genitive.

'ի վեր, վերոյ or 'ի վերոյ, *over, above.* govern the dative, or the accusative with *հան*.

'ի մէջ or 'ի միջի, *in, into, in the middle, within, between, amongst.* govern the genitive.

'ի միջոյ, *from the middle.* governs the genitive.

'ի ձեռն, *by.* governs the genitive.

Օտքն, *as, like.* governs the genitive.

Օջեա, չեաի, վհի, *after, behind.* govern the genitive.

Յաղաղս or աղաղաւ, *for, for the sake, because of.* govern the genitive.

Ի պատճառս or պատճառաւ, *for, for the sake, because of.* govern the genitive.

Ի համար, *on account, for.* governs the genitive.

Սակս or ՚ի սակս, *because of, for, on account.* govern the genitive.

Ի պէտս, *for.* governs the genitive.

Յաջմէ or ընդ աջմէ, *on the right side.* govern the genitive.

Ի ձախմէ or ընդ ձախմէ, յահեկէ or ընդ ահեկէ, *on the left side.* govern the genitive.

Բաց or բացց, *out, without, besides, except.* govern the ablative.

Օտտ, *aside.* governs the ablative.

Հեռի, *far, far off.* governs the ablative.

Գաղտ, *secretly.* governs the ablative.

Ուրոյն, *apart, aside.* governs the ablative.

Քաւ, *God forbid.* governs the ablative.

Հուս, մերձ, մօտ, *near, nigh, by.* govern the dative.

Կից, *conjoint, connected, with.* governs the dative.

Օոյգ, *joint, with.* governs the dative.

Եման, *like.* governs the dative.

Հակառակ, *against.* governs the dative.

Փոխարէն, *instead of.* governs the dative.

Բռանց, *without, out, besides, unless.* governs the genitive.

Բռաջի, *in front, before.* governs the genitive.

Յառաջոյ, *before, from before.* governs the genitive.

- Բնդ առաջ**, *against*. governs the genitive.
- Բնթեր** or **առնթեր**, *near, nigh, by*. govern the genitive and the dative.
- Բնդդէմ**, *against*. governs the genitive and the dative.
- Գէմ ընդդէմ, դէմ յանդիման, հանդէպ**, *in front, against, opposite*. govern the genitive and the dative.
- Յանդիման**, *before, in front*. governs the genitive and the dative.
- Լին յանդիման** or **յայտ յանդիման**, *before, in front, evidently, publicly*. govern the genitive and the dative.
- Սեկուսի**, *apart, aside*. governs the ablative.
- Յայսկոյս**, *on this side*. governs the genitive.
- Յայդ կոյս** or **յայնկոյս**, *on that side, beyond, behind*. govern the genitive.
- Յառաջ կոյս**, *forwards*. governs the genitive.
- Յետ կոյս**, *back, backward, behind*. governs the genitive.
- Դ վեր կոյս**, *onward*. governs the genitive.
- Դ վայր կոյս**, *downward, downwards*. governs the genitive.
- Դէպ վերոյ** or **դեր 'ի վերոյ**, *above, higher, over than*. govern the dative and the ablative.
- Որպէս**, *as, like*. governs generally the accusative.
- Գեր քան, 'ի վերոյ քան, դեր 'ի վերոյ քան**, *above, higher, over than*. govern the accusative.

Առաւելքան, *over, above, more than*. governs the accusative.

Եւրքան, *beyond, further*. governs the accusative.

Յառաջքան or **հախքան**, *before, first than*. govern the accusative.

Արտաքոյ քան or **արտաքս քան**, *out than*. govern the accusative.

Յետոյ քան, *after than*. governs the accusative.

Some prepositions are rarely placed after the nouns.

ADVERB

An Adverb denotes the circumstances of a verb, or of an action.

A COLLECTION OF ADVERBS.

Այժմ, **այժմու**, **արդ**, **զարդիս**, *now, at present, actually, newly, recently*.

Այժմէն, *already, hence, from this time*.

Այսօր or **ի սերկեանա**, **ի սերկեան աւուր**, *to-day, in this day*.

Այդիւ, *to-morrow*.

Երեկ or **յերեկն**, *yesterday*.

Եւանդ or **յեւանդն**, *the day before yesterday*.

Երեկոյս, *in the evening, towards the evening*.

Գիշերի, գիշերայն or զգիշերայն, by night,
in the night, in the night time.

Օմիջաւուրբ, at noon-day.

Առաջ քաջ, early, betimes.

Երեւոյն or այգուց, in the morning.

Առաջ ուրեմն, վաղու ևս, 'ի վաղուց, al-
ready.

Յայսմհետէ or այսուհետեւ, henceforth,
henceforward, hereafter.

Յորմհետէ, since.

Յետոյ, զկնի, ապա, after, afterwards.

Երբեմն or մերթ, sometimes, now and then,
from time to time.

Իբրեւ, երբ, յորժամ, մինչ, when, while,
whilst.

**Աշտ, յար, յարժամ, հանապազ, ցանկ,
յաւէժ, յաւէտ**, always, ever, conti-
nually, every moment, evermore, for ever,
eternally.

Դեռ, դեռևս, տակաւին, yet, still.

Աինչքեռ, այն ինչ, when, while, whilst, as
long as.

Աինչև, till, untill.

Չև, չև ևս, մինչև, not, not yet, not
as yet.

Յայնժամ, then.

Յայնժամ, till then.

Ինժամայն, նոյնժամայն, նոյնհետայն, forth-
with, very soon, in a moment, immediate-
ly, incontinently.

Յանկարծ, յանկարծուստ, յեղակարծ, sud-
denly, on a sudden, all of a sudden,

unawares, in an unexpected manner.

Լրագ, երագապէս, փոյթ, soon, as soon as, quickly, speedily, readily.

Ճեպով, շտապաւ, hastily, in haste.

Տուպ, հուպընդ հուպ, presently, shortly, by and by, forthwith.

Հազիւ, հազիւ իմն, scarce, scarcely.

Իսկոյն, իսկ և իսկ, immediately, incontinently, forthwith, instantly.

Լնագան, անագան ուրեմն, late, unseasonably.

Ուր ուրեմն, scarcely, rarely.

Տակաւ, տակաւ տակաւ, առ սակաւ սակաւ, by little and little, by degrees.

Լստ or աստանօր, here.

Լստէն, hence; here; in this world.

Լստի, աստուստ, hence, from hence.

Լյսր, here.

Լյսրէն, here, hitherward; by this way.

Լյտի, thence, from thence.

Լյդր, այդանօր, there.

Լնդ, անդր, անդանօր or անտանօր, there.

Լնդէն, thence, there: forthwith.

Լնտի, անդուստ, thence, therefrom.

Լնդստին, thence, from, since.

Յայս կոյս, on this side.

Յայնկոյս, on that side.

Լրտաքս, 'ի դուրս, out, abroad.

Ի ներքս, ներքոյ, within, inwardly.

Հեռի, 'ի բաց, 'ի բացեայ, far, afar, far off.

Ի բացուստ, 'ի հեռաստանէ, from afar, from a great distance.

Մօտ, 'ի մօտոյ, near, -nearly, at hand, closely.

Ստորեւ, 'ի ստորեւ, 'ի վայր, below, under, hereunder, beneath.

Պ վեր, 'ի վեր անդր, up, upon, above, hereupon.

Պ վերուստ, from above.

Ուր, ուրանօր, where.

Ուր ուրեք, where.

Ուստեք, from some place.

Եւեհայն ուստեք, from every places.

Յառաջոյ, յառաջ կուսէ, from before.

Յետոյ, after, back, backward, behind.

Յետուստ, յետ կուսէ, 'ի թիկանց, from behind.

Յո՛ւ, յոր կոյս, ընդ որ, where, which way.

Ելլուր, somewhere else, elsewhere, in another place.

Ելլուստ, from elsewhere, from another place.

Միանգամ, առ անգամ մի, առ մի նուազ, once, at one time.

Երկիցս, twice.

Երեցս, thrice.

Չորեցս, four times over.

Հնգիցս, five times over.

Վեցիցս, six times over.

Նախ, նախ առաջին, զառաջինն, first, at first, the first time, in the first place, at the beginning, before.

Երկրորդ, ապա, secondly, after, then.

Մի—միւս, one—another, first—in the second place.

Քանիցս, քանիցս անգամ, how often, how much time, how many times.

Բազում անգամ, յովակի, յաճախակի, յոքնակի, oft, often, mostly, many or several times, frequently.

Մի ըստ միոջէ, one after another, orderly.

Մի քան զմի, one more than another.

Փոխանակաւ, փոփոխ, by turns, reciprocally, interchangeably, mutually.

Հետ զհետէ, successively, one after another.

Կրկին, կրկնակի, doubly, twice.

Դարձեալ, վերստին, միւսանգամ, անդրէն, again, moreover, once more.

Դ վերջէ or Ի վերջոյ, last, lastly, at last.

Ի՞նչ, զի՞, զմէ՞, հիմա՞, առիմէ՞, ընդէր, էր վասն, վասն էր, յոյր սակս, էր ո՞ւմ, առի՞նչ, why? wherefore? for why? for what reason?

Օ՞րնչ, what? which?

Օ՞րարդ, իբր, որպէս, how? in what manner? why?

Ո՞չ, ո՞չ ապաքէն, is it not?

Քանի՞, how much?

Ի՞նչ, ինչիւք, by which? how?

Մի՞, միթէ — եթէ, or — either?

Ո՞ւտ, from whence?

Երբ, յորժամ, when?

Ե՛յ, yes.

Երդարեւ, յերաւի, հաւաստեալ, իսկապէս,

անշուշտ, truly, verily, certainly, surely, indeed, in truth, assuredly, infallibly, undoubtedly, justly, really.

Կարի՛ քաջ, very well.

Եղաքէն, արդեօք, truly, verily.

Գրեթէ, գո՛գ, գոգցէս, almost, nearly, as it were, pretty near.

()ն և ծն, so, thus.

Գուցէ, գուցէ թէ, գուցէ երբեք, թերևս, արդեօք, իցէ թէ, իցէ զի, perhaps, lest, it may be.

Մի՛թէ, մի՛ արդեօք, may it be.

Չ, ո՛չ, no, not.

Եւ ո՛չ, nor, neither.

Ո՛չ ևս, no more.

Ո՛չ բնաւ, ամենևին ո՛չ, never, by no means.

Ոչ ինչ, nothing.

Եւլ ո՛չ ևս, no more.

Մի՛, մի՛ բնաւ, մի՛ երբեք, մի՛ լիցի, մի՛ իւրեք, no, not, never, by no means.

()ն անդր, forbear.

Քա՛ւ, God forbid, forbear.

Միայն, եւեթ, լոկ, սոսկ, only, but.

Միայնակ, միայն ընդ միայն, singly, solely.

Մի մի, one by one.

Մեկուսի, ուրոյն, առանձինն, առանձնակի, apart, aside, asunder, separately, singly, particularly.

Ե՛հա, behold, lo, see, there.

Ե՛հաւասիկ or աւասիկ, behold, here.

Ե՛հաւադիկ or աւադիկ, behold, there.

Ե՛հաւանիկ or աւանիկ, there, behold.

Եւ, մանաւանդ, նա՛ մանաւանդ, այն զի,
յաւէտ, առաւել, ավել, ավել, rather, more,
than, nay, chiefly.

Ինձէն, by my-self.

Իեզէն, by thy-self.

Մեզէն, by our-selves.

Ձեզէն, by your-selves.

Եւ յիշէն, from since, from this time.

Ինքնին, by himself.

Գլխովին, almost, quite, totally.

Բոլորովին or բոլորովիմբ, wholly, totally,
entirely.

Կամաւ or կամովին, voluntarily, willingly.

Երբեք, ever, at any time.

Ուրեք, in some place.

Ուտի, whence, from whence.

Կարի, too, much, most, too much.

Իւրովի, by himself.

Ձրի, freely, for nothing, gratis.

Ուժգնակի, violently, vehemently.

Կողմնակի, side-ways, obliquely.

Ուղղակի, directly, perpendicularly, in a
straight line.

Ձեռամբացի, with or by hand.

Եւ շանացի, with a sign.

Եւ քացի, by or with kicking.

Հայերէն or հայեցի, in Armenian.

Եբրայեցերէն, in Hebrew.

Հրէարէն, in the Jewish language.

Յունարէն, in Greek.

Կենդանւոյն, alive.

Եւ զգովիմբ, nationally, with whole family.

Ըմենեւիմբ, wholly, totally.

Դիւրաւ or **հեշտեալ**, easily, readily, without trouble, at leisure.

Բնաւ, totally, almost, ever.

Խստիւ, severely, cruelly, rudely, hardly.

Կանխաւ, before, beforetime, formerly.

Ղշգիւ, exactly; sparingly.

Ղշմարտիւ, truly, indeed, really, certainly.

Սեղմով, softly, gently, slowly, mildly, quietly, peaceably.

Բարւոք or **բարւոքապէս**, well, rightly.

Ի բնէ, naturally, by nature, radically, originally.

Յառաջնմէ or **յառաջուց**, before, already; primitively, formerly.

Ի մասնէ, partly, in part.

Յոյժ, too, much, too much, very much, most.

Յարժանի, worthily, justly.

Ըլաւօտող or **առաւօտուց**, in the morning.

Յանչափս, exceedingly, excessively, immoderately, extremely.

Սարդկօրէն, **մարդկաբար**, **մարդկապէս**, humanly, as a man.

Ըրտաքուստ, from without, outwardly.

Յայնմհետէ, thenceforth, thenceforward.

Եոյնչափ, so much, so many.

Սիանդամայն, at once, together.

Ի հարեանցի, superficially, carelessly.

Ըրազ արազ, fast, hastily, quickly, speedily, soon.

Որպէս, as, how.

Որզան, որբար, որգոն, as.

Համօրէն, totally, wholly, altogether.

Բնդ վայր, in vain, needless, to no purpose.

Բյլնդայլոյ, diversly, otherwise, contrarily.

Բնդ ամենայն, altogether, totally, wholly.

Եւս քան զէս, more and more.

Եսպէս, սոյնպէս, so, in this manner.

Եյպէս, դոյնպէս, so, thus, in that manner.

Եյնպէս, նոյնպէս, thus, in that manner.

Եմանապէս, in like manner, so, thus.

Եոյնօրինակ, alike, so, thus.

Սիօրինակ, alike, equally, in the same manner.

Օիարդ, որպէս զիարդ, as, like, how.

Օորօրինակ, as, for example.

Զարաւար, badly, sadly, ill, miserably, cruelly.

Եյլապէս, այլազգաբար, diversly, otherwise.

Զայտնի, յայտնապէս, evidently, clearly, openly, publicly.

Սեկին, մեկնօրէն, explicitly, plainly, openly, clearly.

Եւ 'ի լու, publicly, openly.

Ծածուկ, 'ի ծածուկ, ծածկաբար, զան խլաբար, secretly, in secret, under hand.

Եւեւայն, լռիկ իմն, silently, tacitly, quietly.

Դիւրաբար, easily.

Բռնի, բռնաբար, forcibly, by force, violently.

- Դժուարաւ, hardly, not easily, scarcely.
- Դ հարկէ, հարկաւ, necessarily, inevitably.
- Յակամայս, unwillingly, forcibly, with regret.
- Կամակար, 'ի կամակարուց, willingly, voluntarily, readily.
- Օղւր, 'ի զուր, տարապարտուց, վայրապար, ընդ վայր, 'ի նանիր, in vain, vainly, to no purpose, without any reason.
- Յանդէպս, unfitly, improperly, amiss, absurdly.
- Յանդէտս, ignorantly, unknowingly.
- Եկնդաւ, by fraud, fraudulently, deceitfully.
- Դ մերկուց, nakedly.
- Հետի, հետիոտս, on foot.
- Նորոգ, newly, recently, freshly, lately, just now.
- Եյշափ, այսքան, so much, so many.
- Եյդէափ, այդքան, so much, so many.
- Որչափ, որքան, as much, how much, how many, as far.
- Համանգամայն, միանգամայն, 'ի միասին, աւ հասարակ, together, altogether, all at once, wholly, totally, completely, entirely, in the mean while.
- Ըատ, much, many, greatly, a great deal, very, enough.
- Յաւէտ, առաւել, more, at most, too much, very much.
- Եռաւել ևս, more than.
- Սակաւ, սակաւ մի, սակաւիկ ինչ, խոն մի, խոն ինչ, փոքր մի, դոյզն ինչ, փոքր 'ի

շատէ, little, but little, some, somewhat, something, less, in a small quantity.

Բաւականապէս, sufficiently, well enough, duly, tolerably.

CONJUNCTION

A Conjunction is an indeclinable word which connects the parts of speech together, or one sense with another.

A COLLECTION OF CONJUNCTIONS.

Եւ, և or ու, and, or.

Եւս, ևս և, և ևս, այլ, այլև, նաև, նաևս, իսկ, դարձեալ, also, too, still, yet, more, even.

Կամ, և կամ, կամ թէ, թէ, եթէ, or, either.

Այլ, բայց, սակայն, համայն, այլ սակայն, բայց սակայն, բայց միայն, բայց եթէ, միայն, միայն թէ, քան թէ, եթէ ոչ, but, only, unless, except, save, nevertheless, notwithstanding, however, yet, provided, upon condition that, if not.

Թէ և, թէպէտ, թէպէտև, though, although, however.

Թէ և ոչ, though not.

Ոչ եթէ, երբ ոչ եթէ, no, not.

Ո՛չ միայն, not only.

Ե՛ւ է, այն է, նա՛ է, այսինքն, այսինքն է,
it is, that is to say, to wit.

Որպէս, իբր, իբրեւ թէ, որպէս այն թէ, իբր
այն թէ, as, if it were.

Բայ որում, as, how.

() Երևակ իմն, զորօրինակ, as, for example.

Եւրդ, և արդ, այլ արդ, բայց արդ, իսկ
արդ, ապաքէն, then, therefore, in conse-
quence, now.

Եւն զի, rather.

Օ՛ի, քանզի, վասն զի, որպէս զի, փոխանակ
զի, այնու զի, այն զի, նա զի, որովհետեւ,
մինչ, for, because, that, whereas, foras-
muchas, in order to, to the end that, since.

Ուր, where.

Որ, that.

Եւպա, ուրեմն, ապաքէն, ապա ուրեմն, նա
ուրեմն, ուստի, վասն որոյ, այսր աղադաւ,
սմին իրի, դմին իրի, նմին իրի, այսուհե-
տեւ, then, therefore, wherefore, in or by
consequence, for this reason.

Բան, քան թէ, առաւել, մանաւանդ, յա-
ւէտ, նա՛, թո՛ղ թէ, than, rather, at most,
on the contrary.

Մինչ, մինչեւ, մինչզի, անդամ, զի, զի և,
so that, till, untill.

Թէ, եթէ, իսկ թէ, ապա թէ, ապա եթէ
or ապեթէ, if.

Եւպա թէ ոչ, otherwise.

Գէթ, գոնէ, գոնեայ, at least.

Թէ, եթէ, և թէ, զի, բայ, բամ, որ, that.

INTERJECTION

An Interjection expresses the passions of the soul.

A COLLECTION OF INTERJECTIONS.

Երանի, երանի թէ, յանկարծ, իցէ թէ, իցիւ, ո՛վ, ո՛չ, would to God, may it be!

Ո՞, ո՛վ, ո՛վ թէ, բաբէ, վա՛շ, oh! oh! wonderful! see! o God!

Ո՛, ո՛վ, ո՛հ, ո՛հ ո՛հ, է՛հ, ը՛հ, վա՛յ, վա՛յ վա՛յ, ա՛ ա՛, ափսոս, աղէտ, աւանդ, եղիւկ, բաբէ, oh! alas! woe be to! poor! wretch that!

Սա՛շ, վա՛շ վա՛շ, ո՛հ ո՛հ, oh joy!

Սա՛հ, վա՛շ, ո՛հ, յէ՛հ, է՛հէ, հը՛ հը՛, ա՛յ, է՛, a! ah!

Ե՛յ, ո՛վ, իշտ, այի, o! fie! pish!

Ե՛ղէ, հա՛պա, ճ՛ն, հա՛, come, come on, cheer, well well.

Թա՛ղ, forbear.

Ե՛ծ, բե՛ր, bring, come.

Ե՛կ, է՛կ բե՛ր, come, come bring.

SYNTAX

Syntax is the due conjunction or connexion of the parts of speech.

Substantives agree with each other in three ways .

1. When another substantive is added to express and explain the former more fully, as, *Աղէոպարաւ դստերէն հանդերձ* . with *Cleopatra* his daughter . *Եւ զԱղէոպարա ըզդուստր իւր* . he has given *Cleopatra* his daughter . *Եւ ըջէլ զհիւսիսիս իւրովք , զըդուստր իսրայէլի* . to visit his brethren the children of Israel .

2. When one thing is said to belong to another, as, *Գիրք ծննդեան Յիսուսի Վրիտառսի՝ որդւոյ Դաւիթի՝ որդւոյ Լէււիական* . the book of the generation of *Jesus Christ*, the son of *David*, the son of *Abraam* . *Տալին զկայուածի առաքեալքն զյարութեանն Տէառն* . gave the apostles witness of the resurrection of the Lord .

3. When a substantive or gerund like a verb governs another substantive, as, *Յետ ընդունելութեան գիտութեան Ճմարտութեանն* . after that we have received the knowledge of the truth . *Լիպսասցանքս զմեզնէս յիսրայէլիս , որոց ի հեթանոսս ամենայն հրէայք են* . thou teachest all the Jews which are among the Gentiles to forsake *Moses* . *Բայց զհօգեոյն հայհոյութեան մի՛ թողցի* . but the

blasphemy against the (Holy) Ghost shall not be forgiven .

Substantives agree with Adjectives when governed by the same, as, *Սեզ հապառարար լինելին նոյնն՝ որք այժմ պատմեցան .* unto us they did minister the things, which are now reported. *Օ ծնողս անարգուք .* disobedient to parents. *Եղէգն շարժուն 'ի հողմոյ .* a reed shaken with the wind. *Գեղեցիկ 'ի տեսանել, և քաղցր 'ի կերակուր .* that is pleasant to the sight, and good for food. *Եւ 'ի էանհոյ գլխաւորաց ոչ սահաւ .* and of the chief women not a few. *Ետես նոյր մի 'ի ծնէ .* he saw a man which was blind from his birth. *Եւ Աբրամ էր ձեռաբուն յոյժ անասնով, և արծաթով, և ոսկեով .* and Abram was very rich in cattle, in silver, and in gold. *Ռալ Բաթէլէսի էր պէսէմէ, և գեղեցիկ երեսօք .* but Rachel was beautiful and well-favored. *Ողջամիտս 'ի հաւատս, 'ի սէր, 'ի համբերութեան .* sound in faith, in charity, in patience. *Եւ Ձեռն 'ի յէնջ՝ եղիցի ձեր սպասաւոր .* but he that is greatest among you shall be your servant. *Արսեւրագոյն յորդէս նորա .* the youngest of his sons.

The Comparatives govern generally the Accusative with the preposition *քան*, as, *Օ քեզ քան զքեզ քան զքեզ .* for thou art much mightier than we. *Սեզ քան զԵսայ .* a greater than Jonas is here.

Also the Middle nouns govern different

cases, as, Ահա Ադամ եղև իբրև զդ՝ 'ի դէնջ.
 behold, the man (Adam) is become as *one*
of us. Ո՞չ սրբեցէ զանձն իւր 'ի հանանցա-
 ծնաց. *how can he be clean that is born of a*
woman? Իւ ոչ հեռի իսկ է յերաւանդէր ու-
 ղէ 'ի դէնջ. though he be not far from every
one of us. Օ այլ ոչ յԱռաքելոյ անոր ոչ տեսի.
 but other of the Apostles saw I none.

CONCORDANCE OF ADJECTIVES WITH
 SUBSTANTIVES.

1. The adjective may be placed before or after the substantive; joined, or divided from it.
2. The adjective may or may not be of the same case or number with the substantive.
3. The governing preposition may be placed either before the substantive or adjective, or before both being repeated.

Examples.

Ալեհրանի և ճշմոյճէնական բանիւն Աստուծոյ.
 by the word of God, which liveth and abideth
 of ever. Սէծան և հապարելոյն և անձեռա-
 քործ խորանան. by a greater and more per-
 fect tabernacle, not made with hands. 'Ի վե-
 ռայ ճերէոյ պարանոցի նորա. upon the smooth of
 his neck. Եփեացէս զմիս նորա 'ի սբեռմ Գե-
 ղոյ. seethe his flesh in the holy place. Ասան
 ամենայն եղև զօրութեանցն. for all the migh-

ty works. Դարձան յԵրուսաղէմ՝ յանու-
 նեալ Էննէն Չիթենեաց. returned they unto
 Jerusalem from the mount called Olivet. Եւ
 յեծաւեծս ևս քան զսոյնս ցուցանէ նմա զգործս.
 and he will shew him greater works than
 these. Եւ պատժեաց իստուած զՓարա-
 ւոսն պատժօք յեծաւեծօք և չարօք և զտուն նո-
 րա. and the Lord plagued Pharaoh and his
 house with great plagues. Եւսով թեղէին աւել-
 ւորդաւ փայտելով ծածկեսցես զապարուսն փեղ-
 կից խորանին յետոյ կողմանէ. the half-cur-
 tain that remaineth, shall hang over the back-
 side of the tabernacle. Ուր և լսիցեն զանուա-
 նէ խոմէ յեծէ, և զչեւանէ խոմէ հզօրէ, և
 զբաւէն խոմէ յգէլոյ. for they shall hear of
 thy great name, and of thy strong hand, and
 of thy stretched-out arm. Եկն կին մի որ ու-
 ներ շիշ Է-ղոյ նարդեան՝ աշնոյ յեծափնոյ. there
 came a woman having an alabaster-box of
 ointment of spikenard, very precious. Տեսի
 զՏէր նստեալ յաթոռ բարձրութեան և վե-
 րացելոյ. I saw also the Lord sitting upon a
 throne, high and lifted up. Տէր, զապ մի
 զանգեա և զարդար կորուսանիցես. Lord, wilt
 thou slay also a righteous nation? Դ՛ ճարդոյ
 յեղաւորէ նեհաւորէ փրկեա՛ զիս. o deliver me
 from the deceitful and unjust man. Բայց զէ-
 ղո մարդկան ոչ որ կարէ հնազանդել՝ զչարն
 և զանկարտ և զէթուսօք մահաբերին. but
 the tongue can no man tame: it is an unruly
 evil, full of deadly poison. Զուսմունսս պէս
 պէսս և յօտարաճայս. with divers and

strange doctrines. Առ հարսն եղելոյ ասե-
 րեացն. *of the promise made unto our fathers.*
 'Ի բերանոյ երկուց և երեց Վնայից հաստատեա-
 ցի ամենայն բան. *in the mouth of two or*
three witnesses every word may be esta-
blished. 'Այ էր ամաց վեցհարիւրոց. *Noah was*
six hundred years old. Իբրեւ ասպարեսոյ հնգե-
 րասան. *about fifteen furlongs off.* 'Ի վեցհա-
 րիւրորդի և 'ի միում ամի յամսեանն առաջ-
 նում. *in the six hundredth and first year,*
in the first month. Այնչա՛ գնոց զգեօղն վա-
 ճառեցիք. և նա ասէ, այո՛ այնչա՛. *whether*
ye sold the land for so much? and she said,
yea, for so much. Այր այնպիսի. *such a*
one as this is. Օ ի զօրութեանս այսպիսիս 'ի
 ձեռաց սորա լինիցն. *that even such mighty*
works are wrought by his hands. Յորե՞ աշ-
 խարհէ ես, կամ յորե՞ ժողովրդէնէ. *what is*
thy country? and of what people art thou?
 Որովդ ասասանա՞ս դատիք. *with what judge-*
ment ye judge. Օ էնչ ինչ է իմ, կամ զէնչ
 յանցանս էն իմ. *what is my trespass, what is*
my sin? Հանդերձ ծերովք ոմամբ, և ճարաս-
 րախօսա՞ն Տերրեղէա՞ն ոմամբ. *with the elders,*
and with a certain orator named Tertulus.
 Եւ իտ հրեայ զոն անուն Այիւղաս. *and*
found a certain Jew named Aquila. 'Ի հո-
 վուէ միովէ. *from one shepherd.* Օ բան էնչ
 ձե՛ծ առ քեզ հասուցանիցեն, և զէնք էնչ դա-
 րասան ինքեանք դատեսցեն. *Every great*
matter they shall bring unto thee: but every
small matter they shall judge. 'Աա՛ աւանիկ

աշխատանի ին ցանկացեալ են, այս ինքն է՝
 երկնաւորն. but now they desire a better
 country, that is, an heavenly. Իւանց իրիք
 խղճելոյ. doubting nothing. Ի գալ Գալ
 շաբաթուն. the next sabbath (or sabbath-
 day.) Իյլովք բանիւք բազմօք. with many
 other words. Իւ այլ երնջովք. by the other
 kine. Ի դառնալ չեղ իւրաքանչեւ ի չարեաց
 ձերոց. in turning away every one of you
 from his iniquities. Ի վերայ միոյ ուրուք ի
 լեռանց. upon some mountain.

Notwithstanding the great licence in the
 use of adjectives the following rules must
 be generally observed.

1. The adjective placed after the sub-
 stantive must agree with it in number and
 case, as, քարամբք մեծամեծօք, with great
 stones. զօրուծիւնք այսպիսիք, such mighty
 works.

2. The adjective placed before a substan-
 tive does not agree with it, excepting the
 monosyllable adjectives, as, մեծամեծ քա-
 րամբք, with great stones. այսպիսի զօրու-
 Թիւնք, such mighty works. այլովք բանիւք,
 with other words. Ի սրբում տեղոջ, in the
 holy place.

3. When a verb or participle is before
 the substantive and after the adjective, the
 adjective agrees readily with the substantive,
 as, աստուածայնով զինէ զօրուծեամբ, he
 armeth with divine force. աստուածայնով զի-

հեալ զօրութեամբ, *armed with divine force.*

4. An adjective with the article or the letter distinctive of the person, placed before a substantive, agrees with it in number and in case, but not always, as, մեծաւն և կա տարելոյն և անձեռագործ խորանաւն, *by a greater and more perfect tabernacle, not made with hands.*

5. When there are many substantives before one adjective only, the adjective is in the plural, and agrees with them, as, Սաւուղ և Յովնաթան սիրելիք և գեղեցիկք և վայելուչք, *Saul and Jonathan (were) lovely and pleasant.*

6. The governing preposition is joined to the case which precedes it, whether substantive or adjective, as, յանուանեալ լեռնէն, *from the mount called.* 'ի մարդոյ մեղաւորէ նենգաւորէ, *from the deceitful and unjust man.*

7. When the adjectives or substantives placed before are joined with the conjunction և, *and*, the governing preposition is applied to all, as, յանեղծ և յանարատ և յանթառամ ժառանգութիւնն, *to an inheritance incorruptible, and undefiled, and that fadeth not away.* 'ի հնազանդութիւն և 'ի հեղումն արեանն, *unto obedience and sprinkling of the blood.*

8. When the adjective or substantive placed before is simple, and many substantives or adjectives follow, the governing pre-

position governs the first word, and the second and third which follow; however not always, as, 'ի չար խորհրդոց, 'ի բանից և 'ի գործոց, *from evil thoughts, words, and works*. զայր արիւնահեղ և զնենգաւոր, *the bloody and deceitful man*.

CONCORDANCE OF PRONOUNS.

The personal pronouns *ես*, *I*, *դու*, *thou*, *ինքն*, *he* or *himself*, are substantives, and as substantives agree with adjectives, as, Ասան ձեր կեղծաւորաց, *of you hypocrites*.

Ինքն signifies sometimes *self*, as, Ես ինքն մարդ եմ. *I myself also am a man*.

The definitive pronouns *սա*, *դա*, *նա*, *he* (*she*, *it*) are substantives, and so agree with adjectives, as, Դոքա յետինքդ. *these last*. Եւ կամ ինքեանք սոքա ասացեն. *or else let these same here say*.

The definitive pronouns *սոյն*, *դոյն*, *նոյն*, *this*, *that*, *same*, are adjectives, and so agree with substantives, as, 'Ի սոյն or 'ի սմին աւուր. *on this day, or in the course of this day, or to day*. Ըստ դմին օրինակի. *in the like manner*. 'Ի նմին զանգուածոյ. *of the same lump*. Յորոգայթ 'ի նոյն անկցի. *into that very destruction let him fall*. Եւ սմին այսմիկ զամենայն փոյթ 'ի մէջ առեալ. *and besides this, giving all diligence*.

The definitive pronouns *այս*, *this*, *այդ*, *այն*, *that*, are generally adjectives, but some-

times substantives, as, *Օ ի՞նչ գործեցեր զայդ. what is this that thou hast done? Այս են ծնունդք որդւոցն Նոյի. these are the generations of the sons of Noah. Յայս երկուս պատուիրանս. on these two commandments: Որոց զայս ընդ միմեանս երգմունս արարեալ էր. who had made this conspiracy. Աթէ եղեալ իցէ ըստ բանիս մեծի այսորիկ. whether there hath been any such thing as this great thing is? 'Ի չարեացդ քոց յայդցանէ. of this thy wickedness. Թղթովդ այդուիկ. by this epistle. Ըստ ամենայն բանիցս այսոցիկ, և ըստ ամենայն տեսլեանս այսորիկ. according to all these words, and according to all this vision. Արանի՛ որ պահէ զբան մարգարէութեանս զայս. blessed is he that keepeth the sayings of the prophecy. Յազգէ յայդմանէ. of this generation. Ենձինք ծառայից քոց այսոցիկ յիսնից. the life of these fifty thy servants. Կեցցե՛մ 'ի հիւանդութենէ աստի իմմէ յայսմանէ. shall I recover of this disease? Օ, այն Սուսէս՝ զոր ուրացանն ... զնա Նստուած իշխան և փրկիչ առաքեաց. this Moses, whom they refused ... the same did God send to be a ruler and a deliverer.*

The possessive pronouns *իմ, my, քո, thy, մեր, our, ձեր, your, իւր, his, his own*, are adjectives. When they are without substantives, receive either the articles *ս, ր, ն*, or the adverbs *աստի, անտի*, as, *Վր՛ է ամենայն ինչ, և 'ի քոյոցդ տուաւ քեզ. all things come*

of thee, and thine own have we given thee .
 Հանգեալ յիւրոց գործոց անտի, որպէս և
 Լստուած յիւրայոցն . he also hath ceased
 from his own works, as God did from his.

The pronouns possessive derived *իմային*
 or *իմոյին*, *my*, *ձերային* or *ձերոյին*, *your's*,
 are put before the substantives.

The pronoun relative *որ*, *who*, *which*,
what, *that*, is substantive, and in different
 manners agrees with antecedent and follow-
 ing nouns, as, Եւ որովք ոչ տեսանիցեն,
 և ականջս՝ որովք ոչ լսիցեն, *Eyes that they*
should not see, and ears that they should not
hear. Ի ուսալ 'ի նմանէ վասն որ 'ի Վրիս-
 տոս Յիսուս հաւատոցն, *heard him concer-*
ning the faith in Christ. Օ՛ր մի՛ ինչ եկեացէ
 'ի վերայ իմ յորոց դուքդ ասէք, *that none*
of these things which ye have spoken come
upon me. Որում խնդրէ 'ի քէն՝ տո՛ւր, և որ
 կամի փոխ առնուլ 'ի քէն՝ մի՛ դարձուցաներ
 զերեսս, *give to him that asketh thee, and*
from him that would borrow of thee turn not
thou away. 'Ի վախճան աւուրցս այսոցիկ խօ-
 սեցաւ ընդ մեզ որդւոյն, զոր եդ ժառանգ-
 ամենայնի, որով և զյաւիտեանսն արար, որ
 է լոյս փառաց, *hath in these last days spo-*
ken unto us by his son, whom he hath appoin-
ted heir of all things, by whom also he made
the worlds. *Who being the brightness of his*
glory. Եւ պատմեաց Ս'ովսէս Լ'հարոնի զա-
 մենայն պատգամսն՝ զոր առաքեաց զնա Տէր,
 and Moses told Aaron all the words of the

Lord who had sent him. Եւ ամենայն արք տան նորա՝ ընտոծինք և արծաթադինք՝ որ էին յազգաց օտարաց, թլիառեաց զնոսա, and all the men of his house, born in the house, and bought with money of the stranger, were circumcised with him. Յորոց դուն 'ի խնդիր երթեալ էիր, which thou wentest to seek. Որոց զարիւնն Պիղատոս խառնեաց ընդ զոհսն նոցա, whose blood Pilate had mingled with their sacrifices. Եւ որ մատուցեալ 'ի վէմն կենդանի, to whom coming, as unto a living stone. Որոյ սերմն իւր 'ի նմին, whose seed is in itself. Եւ ժողովեցին, որ շատ, և որ սակաւ, and gathered, some more, some less.

The articles-distinctive-of the persons *u* of the first, *դ* of the second, *ն* of the third, besides showing the persons joined to the terminations of words, have also the force of the English articles *a* and *the*, and give energy and ornament, as, Տէր և Ս արդապետ (without any article) Lord and Master, but with the article *u* so, Տէրս և Ս արդապետս, it may have three senses: 1°. *I who am a Lord and a Master.* 2°. *This Lord and Master.* 3°. *My Lord and Master.* So Տէրդ և Ս արդապետդ, 1°. *Thou who art a Lord and a Master.* 2°. *That Lord and Master.* 3°. *Thy Lord and Master.* Likewise Տէրն և Ս արդապետն, 1°. *His Lord and Master.* 2°. *That Lord and Master.* 3°. *The Lord and the Master.* Օյր զհետ ելեալ էս Լքբայդ

Իսրայէլի, after whom is the King of Israel
 come out? Տեղիս անապատ է, և օրս տարա-
 ժամեալ, this is a desert place, and the time
 is now past. Օ ի՞նչ իրք են՝ վասն որոյ ե-
 կիրք, what is the cause wherefore ye are
 come? Եթէ ընդ փայտ դալար զայս առնեն,
 ընդ չորն զի՞նչ լինիցի, if they do these things
 in a green tree, what shall be done in the dry?
 Եւ դու զորդիդ քո սիրելի, զոր սիրեցեր
 զԻսահակ, take now thy son, thine only son
 Isaac, whom thou lovest. Երտաքին մարդս
 մեր, our outward man. Օ ի՞նչ իցէ ՚ի մեռե-
 լոցն յառնել, what the rising from the dead
 should mean? Եկնեցարո՞ւք ՚ի վրանաց ա-
 ըանց խստասրտացդ այդոցիկ, depart (I pray
 you) from the tents of these wicked men. Յա-
 ըանցս յայսցանէ եկելոցս ընդ մեզ, of these
 men who have companied with us. Ո՞վ արար
 զխուռն և զհամր, զականին և զկոյր, who
 maketh the dumb, or deaf, or the seeing, or
 the blind? Եկայք ՚ի հարսանիսս, come unto
 the marriage. Յոր ետդ իջանեմ, in the midst
 whereof I dwell. Յերիցուէ առ Գայիոս սի-
 րելի, զոր ետդ սիրեմ ճշմարտութեամբ, the
 elder unto the well-beloved Gaius, whom I love
 in the truth. Օ ի ուր ենն իցեմ, և դուք անդ
 իցէք, that where I am, there ye may be also.
 Օ որ դուդ առնես, that thou doest. Որում
 դուն վկայեցեր, to whom thou bearest wit-
 ness. Եինչ առ ձեզս եմ, being yet present
 with you. Օ որ նայն առնէ, what things
 soever he doeth. Օ որ սայս առնէ, which

this man hath done. Տեսանիցէք զոր ընտրեացդ իւր Տէր, զի ոչ գոյ նման դորա յամենեւին 'ի ձեզ, see ye him whom the Lord hath chosen, that there is none like him among all the people. Ո՛վ է որ ասէդ ցբեզ, who it is that saith to thee. Բնդ որում և համարձակեալդ խօսիմ, before whom also I speak freely. Օ իշխանաց աշխարհիս այսորիկ ըզխափանելեացս, of the princes of this world that come to nought. Օ իա՛րդ այժմդ տեսանէ, but by what means he now seeth. Որպէս և կանխաւն ասէի, as I have also told you in time past. Իսկ յոր ոչն իցեն սոքա մերձ, կոյր է և զաչացու, but he that lacketh these things is blind, and cannot see afar off.

CONCORDANCE OF VERB.

The verb which is not a participle, or infinitive, is governed by a nominative, as, *Իսկզբանէ արար Աստուած զերկին և զերկիր, in the beginning God created the heaven and the earth. Եւ երկիր էր աներեւոյթ և անպատրաստ, and the earth was without form, and void. Եւ Հոգի Աստուծոյ շրջեր 'ի վերայ ջուրց, and the Spirit of God moved upon the face of the waters.*

The participle and the infinitive are often governed by a genitive, as, *Վախ ծնանին՝ մինչք և մտեալ առ նոսա մանկաբարձաց, they are delivered ere the midwives come in unto them. Բանալ երկնից, և իջանել Հո-*

գւոյն սրբոյ ... և գալ ձայն յերկնից, *the heaven was opened, and the Holy Ghost descended ... and a voice came from heaven.*

In like manner are governed the preter-perfect, and the preter-plu-perfect tenses formed by a participle, and a substantive verb, as, Եւ ոչ գիտէր Յակովբ՝ թէ Ռաքելայ կնոջ իւրոյ գողացեալ էր զնոսա, *for Jacob knew not that Rachel had stolen them.* Դաս-րան գործեալ է նմա 'ի նոցանէ արանց աւելի քան զքառասուն, *there lie in wait for him of them more than forty men.*

The accusative cannot properly govern a verb, but is subject to it, as, Եւ արդ որովհետեւ ազգ եմք Իստուծոյ, ոչ պարտիմք համարիլ ոսկւոյ՝ կամ արծաթոյ՝ կամ քարի, որ 'ի ճարտարութենէ և 'ի մտաց մարդկան քանդակեալ իցէ՝ զաստուածականն լինել նմանող, *forasmuch then as we are the offspring of God, we ought not to think that the Godhead is like unto gold, or silver, or stone, graven by art and man's device.*

The nominative of nouns agrees generally in number with a verb which is not a participle or infinitive, excepting those without singular number, or collective, as, Յաբեաւ այլ ազգ, որ ոչ ճանաչէին զՏէր, *there arose another generation after them, which knew not the Lord.* Եկն միաբան բազմու-թիւնն, և խռնեցաւ, զի լսէին յիւրաքան-ջիւր լեզուս խօսել նոցա, *the multitude came together, and were confounded because that*

every man heard them speak in his own language. Եւ ժողովուրդն ականուէր Օւֆաւրիայ, և զարմանային ընդ յամեն նորա, and the people waited for Zacharias, and marvelled that he tarried so long.

The nouns joined with the conjunction և, and, sometimes agree, sometimes not, as, Եւ մեծացաւ այրն յոյժ յոյժ, և եղև նորա ոչ խար և արջառ յոյժ, ծառայք և աղախնեայք, ուղտք և էշք, and the man increased exceedingly, and had much cattle, and maid-servants, and men-servants, and camels, and asses. Եղեն իմ արջառ և ոչխար և էշք, ծառայք և աղախնեայք, I have oxen, and asses, flocks, and men-servants, and women-servants.

When the noun, or, pronoun is only one, the verb must be of the same person, as, Ես միայն մնացեալ էի, և սոքա ուր էին, I was left alone; where had they been?

When the persons are different the verb agrees with the first, as, Գալով զայցեմք ես և մայր քո և եղբարք քո, և երկիրպազանիցեմք քեզ, shall I, and thy mother and thy brethren, indeed come to bow down ourselves to thee to the earth? Յորժամ դու և նա միայն իցէք, between thee and him alone. Եթէ ես, և եթէ նոքա այսպէս քարոզեցաք, whether it were I or they, so we preach.

Sometimes the verb is supposed, as, Մէք իաւ, և դու ստեղծիչ մեր, և գործք ձեռաց քոց ամենեքին մեք, we are the clay,

and thou our Potter; and we all are the work of thy hand.

The verb active governs generally the accusative, as, **Եւ արար Աստուած զմարդն 'ի պատկեր իւր . ըստ պատկերի Աստուծոյ արար զնա . արու և եգ արար զնոսա**, so *God created man in his own image; in the image of God created he him; male and female created he them. Եւ տնկեաց Աստուած զգրախտն յԱդեմ ընդ արևելս, և եգ անդ զմարդն զոր ստեղծ, and the Lord God planted a garden eastward in Eden; and there he put the man whom he had formed.*

Sometimes the letter **չ** a sign of the accusative is supposed, as, **Եւ տայ ամենայնի կեանս և շունչ, և զամենայն ինչ, he giveth to all, life, and breath, and all things. Եւ առ մի 'ի կողից նորա, և ելից ընդ այնր մարմին, and he took one of his ribs, and closed up the flesh instead thereof.**

The verb active governs secondly another accusative, as, **Ի ու զո՞ առնես զքեզ, whom makest thou thyself? Ի՞նչապաւոր զոմն ասեն զՅիսուս, saying that there is another king, one Jesus.**

The verbs active as well as the neuter and passive govern often their roots in the accusative, as, **Սէր յաւիտեանական սիրեցի զքեզ, I have loved thee with an everlasting love. Իմացեցեն զամօթ մեծ, they shall be greatly ashamed.**

The verb passive governs generally the

ablative, as, *Օ ի լցցի որ ասացաւն 'ի Տեառնէ, that it might be fulfilled which was spoken of the Lord. Քանզի 'ի պտղոյ անտի ծառն ճանաչի, for the tree is known by his fruit. Ղանաչեմ զիմն, և ճանաչիմ յիմոցն, I know my (sheep) and am known of mine.*

The infinitive sometimes is noun, and sometimes verb.

The preposition 'ի put before an infinitive has often the signification of an adverb *յորժ, Բիւ, when, as, 'ի տեսանելն զքեզ, բերկրեսցի 'ի միտս իւր, when he seeth thee, he will be glad in his heart.*

The infinitive or the gerund with its verb increases the signification of it, as, *Ունել ունէր պարծանս, he hath whereof to glory. Ս'իթէ թագաւորելով թագաւորեսցես 'ի վերայ մեր, կամ տիրելով տիրեսցես մեզ, shalt thou indeed reign over us? or shalt thou indeed have dominion over us?*

CONCORDANCE OF PREPOSITIONS.

Prepositions sometimes are put after the nouns; they change their places, and are redoubled, as, *Ոյք հասեալ էին յ'ստուծոյ իրաւանցն վերայ, who knowing the judgement of God. Ս'ի ինչ պատճառս տալ հակառակորդին 'ի հայհոյութեան աղագս, give none occasion to the adversary to speak reproachfully. Օ հետ երթային բազումք 'ի Հրէից անտի, և 'ի պաշտօնէիցն եկամտից զՊաւ-*

ղոսի և զՌաուհաբայ, many of the Jews and religious proselytes followed Paul and Barnabas. Յամենայն ժամ զբարեաց զհետ երթայք, but ever follow that which is good. Յորժամ 'ի պէսպէս փորձուլթեանց 'ի մէջ անկանիցիք, when ye fall into divers temptations. Հատուցին ինձ չար փոխանակ ընդ բարոյ, that render evil for good.

Adjectives are often used as adverbs, as, Սեծաձայն կարդացէք, cry aloud. Երադս ընթանային, և թեթևս դառնային, they ran and returned.

On the contrary sometimes adverbs are used as adjectives, as, Եղև նորա ոչնար և արջառ յոյժ, and had much cattle.

Negative adverbs ոչ, չ and չի, no, not, sometimes are put after verbs, as, Եւ խողջի թաթահերձ է, և կճղակս ունի, և որոճայ ոչ պիղծ իցէ նա ձեզ, and the swine, though he divide the hoof, and be cloven-footed, yet he cheweth not the cud: he is unclean to you.

ACCENTS, OR NOTES OF PROSODY.

1°. Եշտ or շեշտանշան (') as, ծան, բայց, էս, ճանաչէ, անդ, բայց, ոչ, մի, ով, զինչ:

2°. Բուլթ or բթանշան (') as, նախ երկրորդ՝ դարձեալ արդ՝ այնզի՝ այլ:

3°. Պարոյկ or ոլորակ (°) as, ով, զիարդ, ուր: According to modern usage it is em-

ployed as an interrogative point, and as a note of admiration.

4°. Երկար (´), as, բա՛բէ, վա՛շ, Երուսաղէ՛մ Երուսաղէ՛մ :

5°. Սուղ (°) as, հոգաճանդ, բոսութիւն, Սոսկէ : It is put on the syllable to make it short.

6°. Թաւ (ˆ) as, Թիւ, Թոնոյ : It is put by some moderns upon the letter լ to mark its pronunciation as a վ :

7°. Լպաթարց (´). It is rarely used.

8°. Ենթամայ, the mark of division of a word (˘).

PUNCTUATION.

There are three Points in the Armenian.

1°. Ստորակէտ (,))

2°. Միջակէտ (.))

3°. Աւերակէտ (:)

OTHER MARKS.

1°. Սակակէտ (´). It is put on the head of the letter Է, when it forms a preposition, as, 'Է, առ'Է :

2°. Պատիւ (˘) mark of abbreviation, as, Լճ (Լստուած), Լճ (Լստուծոյ), Վր (Վրիստոս), Վր (Վրիստոսի), Տր (Տէր), Տն (Տեառն) :

3°. Սիւն (ւ) which is one of the three columns of a ա entire; it is put sometimes to mark an entire ա, as, աշտուիկ (աշտարակ), պարուիկ (պարարակ) :

4°. Երկորեակ (") which marks the vowels omitted, or the words shortened, as, ք"ղ"ք (քաղաք) : Յովհ" (Յովհաննէս) :

5°. Փակագիծ () .

6°. Պատուագիր. The sign, or substitute of a word, as, Յ (աշխարհ) :

7°. Փակագիր, Cyper.

The letters of the Armenian Alphabet are used as the Numbers, generally with a line on the letter, so

ա̄,	1.	ա̄,	100.
բ̄,	2.	բ̄,	200.
գ̄,	3.	գ̄,	300.
դ̄,	4.	դ̄,	400.
ե̄,	5.	ե̄,	500.
զ̄,	6.	զ̄,	600.
է̄,	7.	է̄,	700.
թ̄,	8.	թ̄,	800.
ժ̄,	9.	ժ̄,	900.
ի̄,	10.	ի̄,	1000.
լ̄,	20.	լ̄,	2000.
կ̄,	30.	կ̄,	3000.
խ̄,	40.	խ̄,	4000.
ծ̄,	50.	ծ̄,	5000.
հ̄,	60.	հ̄,	6000.
ճ̄,	70.	ճ̄,	7000.
ճ̄,	80.	ճ̄,	8000.
ղ̄,	90.	ղ̄,	9000.

NB. օ and Ֆ being recent letters, are not included in the numeration.

V E R S E

The antient Armenian Verses or Songs were not rhymed, as the following for example.

Երկնէր երկին և երկիր , երկնէր և ծիրանի
ծով .

Երկն 'ի ծովուն ունէր զկարմրիկ եղեգնին .

Ընդ եղեգան փող բոց ելանէր ,

Եւ 'ի բոցոյն պատանեկիկ վազէր .

Եւ հուր հեր ունէր .

Այա թէ բոց ունէր մորուս ,

Եւ աչկունքն էին արեգակունք :

But now they are rhymed generally and are composed from five Syllables to fifteen. The following few lines are specimens with their own translation in prose.

of 5 Syllables.

Սէր անուն Յիսուս

Սիրով քով ճըմէս

Սիրտ իմ քարեղէն :

Jesus, whose name is a love, bind thou my heart of ston with thy love.

of 6 Syllables.

Եղեալ հարսն անմահին ,

Երկնաւոր Փեսային :

Having been the bride of the immortal celestial Bridegroom.

of 7 Syllables.

Արիաբար դո՛ւ մըրցեա

՛՛ Հանդիսի ըստատին :

Valiantly fight thou in the public combat.

of 8 Syllables.

Սիրեա՛ զուսումն որով պատուիս

՛՛ յերկնայնոց և ՛ի յերկրիս :

Love thou instruction, by which thou wilt obtain honor from Heaven, and on earth.

of 9 Syllables.

Իսկաճեմ աղաւնի օդապար ,

՛՛ Եր Եղեան տապանն է քոյդ դադար :

Thou dove, ever flying through the air, the Ark of the new Noah is thy dwelling.

of 10 Syllables.

Այսօր երևի անտեսն ՛ի բարձանց ,

Բանին դարութիւնք բոլոր եղականք :

Today the Invisible appears from on high; the knowledge of all creatures is discovered.

of 11 Syllables.

Բանաւոր ծառոց երևեցան ծաղիկք

Երփնազարդ գունով , անուշահոտ բուրմամբ :

Flowers of rational Plants appeared of various tints, and delicious odour.

of 12 Syllables.

Բոլորակ եմ կիսագունտ որակս խորան ,
Բնութեամբ կայուն , անձամբ շարժուն ,
անտեսական :

I am a hemisphere round as a pavilion,
by nature firm, in reality moveable invisibly.

of 15 Syllables.

Գոչումն որոտման յետ հոսելոյն զանձրե-
կենաց ,
Լմիրիեալ յերկինս , առ Առաքողն անդ-
րէն դարձաւ :

The roar of thunder having diffused the
rain of life, is recovered to the heavens, re-
turning to his Origin.

of 14 Syllables.

Բանիւ աւետաւոր բարաւնաբար բարբա-
ռեսցուք

Առ քեզ եկեղեցի, դուստրը վերինն Սիոնի:
Let us cry aloud in joyful tidings address-
ing thee personally, O Church, daughter
of lofty Sion.

of 15 Syllables.

Որ 'ի վերայ ջուրցն գոլով ստեղծանէիր
զարարածս ,

Իջեալ 'ի ջուրս Աւազանին , ծնանիս որդիս
Աստուծոյ :

Thou, who brooding on the waters didst
make creation, descending in the waters of
the Baptismal fount, dost give birth to the
Sons of God.

EXERCISES

IN THE ARMENIAN LANGUAGE

Թ Ո Ւ Ղ Թ Կ Ո Ր Ն Թ Ա Յ Ի Ո Յ Ն

ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԱԼՆ ՊԱՒՂՈՍ

(Պատաւ յԱստուածաշուհին Հայոց 'ի հարգի
Լեւոնայի) :

1. Ստեփաննոս և որք ընդ նմա Երե-
ցունք , Պաքնոս , Լաբուլոս , Թեոփիլոս և
Քսինոն՝ առ Պաղոս Հայր մեր և Լեւ-
տարանիչ , և հաւատարիմ Սարգապետ 'ի
Քրիստոս Յիսուս , ողջոյն :

2. Լըք ոմանք երկու եկին 'ի Վորնձոս՝
Սիմոն անուն և Վղէբոս , որք կործանեցին
քաջ քաջ զոմանց հաւատս , հրապուրողս ,
և ասպականեալ բանիւք .

3. յորոց բանից վերայ դու ինքնին պար-
տիս հասանել .

4. զի մեք 'ի քէն ոչ երբէք լուաք զայնալի-
սի բանս , և ոչ յայլոցն առաքելոց .

5. այլ այսչափ գիտեմք՝ որ ինչ 'ի քէն
լուաք , և որ ինչ 'ի նոցանէն լուաք , հաստա-
տուն պահեմք :

6. Բայց յայսմիկ յոյժ ողորմեցաւ Տէր ,
զի մինչ դու իսկ մարմնով ընդ մեզ ես , միւս
անգամ լուիցուք :

THE EPISTLE OF THE CORINTHIANS

TO ST. PAUL THE APOSTLE.

(Found in the Armenian Bible as an Apocryphal writing.)

LORD BYRON'S TRANSLATION.

1. **S**tephen, and the Elders with him Dabnus, Eubulus, Theophilus and Xinon to Paul our Father and Evangelist and faithful Master in Jesus Christ, **H**ealth.

2. **T**wo men have come to Corinth, Simon by name and Clebus, who vehemently disturb the faith of some with deceitful and corrupt words;

3. of which words thou should'st inform thyself:

4. for neither have we heard such words from thee, nor from the other apostles:

5. but we know only that what we have heard from thee and from them, we have kept firmly .

6. But in this chiefly has our Lord had compassion, that, whilst thou art yet with us in the flesh, we are again about to hear from thee.

7. Արդ՝ կամ գրեա՛ դու առ մեզ , և կամ ինքնին դո՛ւ առ մեզ վաղվաղակի եկեսջիր .

8. մեք հաւատամք 'ի Տէր՝ թէ որպէս յայտնութիւն ցուցաւ թօնոյնեայ , եթէ փրկեաց զքեզ Տէր 'ի ձեռաց անօրինին :

9. Եւ են բանք մոլորութեան պղծոցն՝ զոր ասենն և ուսուցանենն , այսպէս :

10. Չէ՛ պարտ ասեն զՍարգարէսն ընդունել .

11. և ո՛չ Աստուած ասեն ամենակալ :

12. և ո՛չ ասեն յարութիւն մարմնոց մեռելոց .

13. և ո՛չ զմարդն ասեն , բնաւ ստեղծեալ յԱստուծոյ .

14. և ո՛չ 'ի Կուսէն Սարիամայ ծնեալ առնեն զՅիսուս Քրիստոս մարմնոյն .

15. և ո՛չ զաշխարհս արարած առնեն Աստուծոյ , այլ հրեշտակի ուրումն :

16. Արդ՝ փոյթ յանձին կալջիր հասանել առ մեզ :

17. զի առանց գայթակղութեան կայցէ քաղաքս Կորնթացւոց .

18. և նոցա յիմարութիւնն յայտ յանդիմանութեամբ ամենեցուն խայտառակեալ մերժեսցին : Ո՛ղջ լեր :

19. Առին , տարան զթուղթն Սարկաւադք 'ի քաղաքն Փիլիպեցւոց՝ թերեպտոս և Տիքոս . զի իբրեւ առ զայն թուղթն Պաւղոս՝ թէպէտ և ինքն 'ի կապանս էր վասն

7. Therefore do thou write to us, or come thyself amongst us quickly :

8. we believe in the Lord, that, as it was revealed to Theonas, he hath delivered thee from the hands of the unrighteous.

9. But these are the sinful words of these impure men, for thus do they say and teach.

10. that it behoves not to admit the Prophets:

11. neither do they affirm the omnipotence of God:

12. neither do they affirm the resurrection of the flesh:

13. neither do they affirm that man was altogether created by God:

14. neither do they affirm that Jesus Christ was born in the flesh from the Virgin Mary:

15. neither do they affirm that the world was the work of God, but of some one of the Angels.

16. Therefore do thou make haste to come amongst us:

17. that this city of the Corinthians may remain without scandal:

18. and that the folly of these men may be made manifest by an open refutation; Fare thee well.

19. The Deacons Thereptus and Tichus received and conveyed the epistle to the City of the Philippians. When Paul received the epistle although he was then in chains on ac-

Ստատոնիկեայ Լ'պոփոլանի կնոջ, իբրև մո-
ռանալ նմա զկապանս, և սուգ առնուլ նմա
վասն բանիցն զոր լուաւ : և ասէ լալով, իբ-
րև թէ լաւ էր ինձ եթէ վախճանեալ էի՝
և ընդ Տեառն էի, քան թէ աստէն նովին
մարմնով, և զայնպիսի բանս և զաղէտս լեմ
զսուտ վարդապետութեան, զի տրտմութի
'ի տրտմութեան վերայ հասանէ աւաղիկ :
Եւ յայդջափ տառապանաց վերայ կալ 'ի
կապանս, և տեսանել զայդ աղէտ տարա-
կոյս, առ որս ընթացեալ սատանայի և մեն-
քենայից նորա, գործել հնարի զչարիս : Եւ
այսպէս բազում չարչարանօք առնէր Պաւ-
ղոս թղթոյն պատասխանի :

Թ Ո Ւ ՂԹ Պ Ա Ի Ղ Ո Ս Ի

ԱՌ ԿՈՐՆԹԱՅԻՍ

(Գաւալ յԼ'սորոս ծաշուհէն հայոց 'ի կարգե
Լ'նյայտից) :

1. Պաւղոս կալանաւոր Յիսուսի Վրիս
տոսի առ եղբարս Կորնթացիս, 'ի բազում
վրիպակէ աստի ողջոյն :

2. Ես ոչինչ կարի զարմացեալ եմ՝ եթէ
այդջափ վաղվաղակի ընթանան հրապոյրք
չարին :

count of Statonice the wife of Apopholanus, yet as it were forgetting his bonds, he mourned over these words, and said weeping:—It were better for me to be dead, and with the Lord. For while I am in this body, and hear the wretched words of such false doctrine; behold, grief arises upon grief, and this trouble adds a weight to my chains, when I behold this calamity, and progress of the machinations of Satan, who searcheth to do wrong. —And thus with deep affliction Paul composed his reply to the epistle.

EPISTLE OF PAUL

TO THE CORINTHIANS.

(Found in the Armenian Bible as an Apocryphal writing.)

LORD BYRON'S TRANSLATION.

1. **P**aul in bonds for Jesus Christ, disturbed by so many errors, to his Corinthian brethren, Health.

2. I nothing marvel that the preachers of evil have made this progress.

3. Լ՝յլ զի Տէր Յիսուս վաղվաղակի աւրասցէ զգալուստն իւր վասն այնորիկ՝ որ փոփոխեն և անարգեն զհրամանս նորա :

4. Լ՝յլ ես իսկզբանէ զայն ուսուցի ձեզ, որ ես ինքնին ընկալայ յառաջնոց Լուսաբելոցն, որ զամենայն ժամանակս ընդ Տեառն մերոյ Յիսուսի Վրիստոսի շրջէին :

5. Եւ արդ՝ ասեմ, զի Տէր Յիսուս Վրիստոս 'ի Սարիամայ Կուսէ ծնաւ, որ էր 'ի զաւակէն Դաւթի,

6. ըստ աւետեաց Հոգւոյն Արքոյ, առ 'ի Հօրէ 'ի յերկնից առաքելոյ 'ի նմա .

7. զի յաշխարհս միեսցի Յիսուս, և ազաւ տեսցէ զամենայն մարմին իւրով մարմնոջն . զի զմեզ 'ի մեռելոց յարուցէ .

8. որպէս եցոյց զանձն օրինակ :

9. Եւ զի յայտ լիցի զի մարդն 'ի Հօրէ ստեղծաւ :

10. վասն այնորիկ մարդն 'ի կորստեանն իւրում անխնդիր ոչ մնաց,

11. այլ խնդրեցաւ, զի 'ի ձեռն որդեգրութեանն կենդանասցի :

12. Վաճիկ Լստուած որ ամենայնի Տէրն է, հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Վրիստոսի . որ արար զերկինս և զերկիր, առաքեաց նախ 'ի Հրէայսն զՍարգարէսն .

13. զի 'ի մեղաց անտի նոցա զնոսա կորզեսցէ, և հանցէ յարդարութիւն իւր :

14. Օ՛ր կամէր նախ փրկել զտունն Իսրայելի, բաշխեաց արկ նա յոգւոյ անտի 'ի վերայ Սարգարէիցն .

3. For because the Lord Jesus is about to fulfil his coming, verily on this account do certain men pervert and despise his words.

4. But I verily, from the beginning have taught you that only which I myself received from the former Apostles, who always remained with the Lord Jesus Christ.

5. And I now say unto you that the Lord Jesus Christ was born of the Virgin Mary, who was of the seed of David,

6. according to the annunciation of the Holy Ghost, sent to her by our Father from heaven ;

7. that Jesus might be introduced in the world, and deliver our flesh by his flesh, and that he might raise us from the dead; as

8. in this also he himself became the example.

9. That it might be made manifest that man was created by the Father,

10. he has not remained in perdition unsought ,

11. but he is sought for, that he might be revived by adoption.

12. For God who is the Lord of all, the father of our Lord Jesus Christ; who made heaven and earth, sent first the Prophets to the Jews:

13. that he would absolve them from their sins, and bring them to his justice.

14. Because he wished to save first the house of Israel, he bestowed and poured forth his Spirit upon the Prophets;

15. որ զանմոլարն աստուածպաշտութիւն
և զծնունդն Վրիստոսի քարոզեսցեն ժա-
մանակօք բազմօք :

16. Իսկ որ անօրէն իշխանն էր իբրեւ աս-
տուածանալ կամեցաւ , ձեռն արկանէր 'ի
նոսա .

17. և զամենայն մարդիկ մեղօք կապէր .

18. քանզի և դատաստանք աշխարհի մեր
ձեալ էին :

19. Եւստուած ամենակալ իբրեւ արդարա-
ցուցանել կամեցաւ , և ոչ կամեցաւ խոտել
զիւր ստեղծուածն ,

20. իբրեւ ետես չարչարեալ , ողորմեցաւ .

21. և առաքեաց 'ի վախճան ժամանակաց
զՏոգին Սուրբ 'ի Ադամ , յառաջագոյն նկա-
տեալ Սարգարէիւք :

22. Որ իբրեւ սրտի մտօք հաւատաց , եղև
արժանի յղանալ և ծնանել զՏէր մեր Յի-
սուս Վրիստոս :

23. Օ՛ի կորստական մարմնոջն , որով
հպարտացեալ յարգի լինէր չարն , նովին
մարմնոջն կշտամբեալ յանդիմանեսցի ,

24. Թէ չէր իսկ Եւստուած : Օ՛ի 'ի մար-
մին անդր յիւր Յիսուս Վրիստոս կոչեաց
և փրկեաց զկորստական մարմինն . և ձգեաց
զնոսա 'ի կեանսն յաւիտենից 'ի ձեռն հա-
ւատոցն :

25. Օ՛ի արդարութեան տաճար սուրբ
յիւր մարմին անդր լինելոց ժամանակայն
պատրաստեսցէ .

15. that they should for a long time preach the worship of God, and the Nativity of Christ.

16. But he who was the prince of evil, when he wished to make himself God, laid his hand upon them,

17. and bound all men in sin.

18. Because the judgement of the world was approaching.

19. But almighty God, when he willed to justify, was unwilling to abandon his creature;

20. but when he saw his affliction, he had compassion upon him: and

21. at the end of the time he sent the Holy Ghost into the Virgin foretold by the Prophets.

22. Who believing readily, was made worthy to conceive, and bring forth our Lord Jesus Christ.

23. That from this perishable body in which the evil Spirit was glorified, he should be reprov'd, and manifested

24. that he was not God. For Jesus Christ in his flesh had recalled and saved this perishable flesh, and drawn it into eternal life by faith.

25. Because in his body he should prepare a pure temple of justice for all ages;

26. յոր և մեքն իբրև հաւատացաք, ազա-
տեցաք :

27. Ապա գիտասցիք եթէ ոչ են նոքա
որդիք արդարութեան, այլ բարկութեան .

28. զի զողորմութիւնն Աստուծոյ կար-
ճեն յանձանց իւրեանց ,

29. և ասեն, եթէ ոչ են երկինք և երկիր
և ամենայն արարածք՝ ձեռագործք Տօրն
ամենայնի :

30. Այլ նոքա անիծեալքն զօճին ուսումն
ունին .

31. բայց դուք՝ զօրութեամբն Աստուծոյ
'ի բաց մերժեցարուք 'ի նոցանէ . և զխոտոր
վարդապետութիւն նոցա 'ի ձէնջ 'ի բաց հա-
լածեցէք :

32. Օ ի ոչ էք դուք որդիք անհնազան-
դութեան, այլ մանկունք սիրեցելոյն Ակե-
ղեցւոյ .

33. վասն որոյ ժամանակ յարութեանքա
րողեցաւ ընդ ամենեսեան :

34. Բայց որ ասեն՝ չիք յարութի մարմ-
նոյ, նոքա իսկ չեն յառնելոց 'ի կեանսն յա-
ւիտենից ,

35. այլ 'ի դատապարտութիւն : Օ ի 'ի
դատաստան յարիցեն թերահաւատք մարմ-
նով .

36. զի զմարմինն զոր ասեն թէ չիք յա-
րութիւն, նոցա մի լիցի յարութիւն . զի
այնպիսիքն 'ի յարութենէն ուրացեալք գը-
տանին :

37. Այլ և դուք ա՛րք Արքայիք գիտէք

26. in whom we also when we believe are saved.

27. Therefore know ye that these men are not the children of justice, but the children of wrath;

28. Who turn away from themselves the compassion of God.

29. who say that neither the heavens nor the earth were altogether works made by the hand of the Father of all things.

30. But these cursed men have the doctrine of the Serpent.

31. But do ye by the power of God withdraw yourselves far from these, and expel from amongst you the doctrine of the wicked.

32. Because you are not children of disobedience but the sons of the beloved Church.

33. And on this account the time of the resurrection is preached to all men.

34. Therefore they who affirm that there is no resurrection of the flesh, they indeed shall not be raised up to eternal life,

35. but to judgement and condemnation shall the unbeliever arise in the flesh:

36. For to that body which denies the resurrection of the body, shall be denied the resurrection, because such are found to refuse the resurrection.

37. But you also, Corinthians! have known

զցորենոյդ սերմանէ , և զայլոց սերմանաց .

38. զի հատ լոկ մերկ անկանի յերկիր . և անդ 'ի խոնարհ նախ մեռանի .

39. և ապա յառնէ կամօքն Տեառն՝ զնոյն մարմին զգեցեալ .

40. և ոչ եթէ լոկ մարմին մեկին յառնէ , այլ բազմապատիկ տոհմականօք կանգնեալ օրհնի :

41. Այլ մեզ պարտ էր ոչ միայն 'ի սերմանաց անտի առակս 'ի մէջ բերել , այլ 'ի պատուական մարմնոց մարդկանէ :

42. Դուք ինքնին գիտէք զՅովնան որդի Ամթեայ .

43. վասն զի յամառեաց նա 'ի քարոյնն 'Աինուէացոց , ընկեցաւ 'ի պորտ ձկանն զերիւս տիւս և զերիս գիշերս .

44. յետ երից աւուրց լուաւ աղօթից նորա Աստուած , և ած 'ի վեր 'ի ներքին անդրնոց անտի .

45. և ոչինչ ապականեցաւ մարմինն նորա , և ոչ արտեան մի կորացաւ .

46. որչափ ևս առաւել վասն ձեր թերա հաւատք :

47. Եթէ հաւատասջիք դուք 'ի Տէր Յիսուս Քրիստոս , յարուցի զձեզ որպէս ինքն յարեալ :

48. Օր եթէ ոսկերքն Աղիշի մարգարէի 'ի վերայ մեռելոյն անկեալ՝ յարուցին զմեռեալն ,

49. դուք որչափ ևս առաւել , որ 'ի մարմին և յարիւն և 'ի հոգին Քրիստոսի յե-

from the seeds of wheat, and from other seeds;

38. that one grain falls dry into the earth, and within it first dies;

39. and afterwards rises again by the will of the Lord indued with the same body:

40. neither indeed does it arise the same simple body, but manifold, and filled with blessing.

41. But we must produce the example not only from seed, but from the honorable bodies of men.

42. Ye also have known Jonas the son of Amittai;

43. because he delayed to preach to the Ninevites, he was swallowed up in the belly of a fish for three days, and three nights:

44. and after three days God heard his supplication, and brought him out from the deep abyss;

45. neither was any part of his body corrupted, neither was his eyebrow bent down;

46. and how much more for you, oh men of little faith!

47. If you believe in our Lord Jesus Christ, he will raise you up, even as he himself hath risen.

48. If the bones of Elisha the prophet falling upon the dead, revived the dead,

49. by how much more shall ye, who are supported by the flesh and the blood and the

ցեալ էք, յայնմ աւուր յարիջիք ողջանդամք մարմնով:

50. Իսկ Լոդիա մարգարէ զորդի այրւոյն գիրկս արկ և յարոյց 'ի մեռելոց .

51. Որչափ ևս առաւել Յիսուս Վրիստոս և զձեզ յարուսցէ յաւուրն յայնմիկ, որպէս և ինքն իսկ յարեալ 'ի մեռելոց ողջանդամ մարմնով:

52. Բայա թէ այլ ինչ տարապարտուց ընդունիք,

53. աշխատ դք յայսմ հետէ զիս մի՛ արասցէ . զի ես զկապանս զայս յանձին իմում կրեմ,

54. զի զՎրիստոս շահեցայց . և կտտանաց մարմնոյս այսմիկ համբերեմ, զի յարու թեան մեռելոցն արժանի եղէց:

55. Եւ դուք իւրաքանչիւրդ որպէս ընկալարուք զօրէնսն 'ի ձեռաց երանելի Սարգարէիցն, և սրբոյ Բեատարանին՝ հաստատուն կալջիք .

56. և վարձս ընկալջիք 'ի յարութեան մեռելոց, զկեանսն յաւիտենից ժառանգեսջիք:

57. Բայա եթէ թերեհաւատ դք լինիցի և յանցանիցէ, դատաստան անձին իւրում նիւթէ ընդ չարագործսն, և ընդ այնոսիկ որ զայնպիսի առաջարկութիւն մոլորութե մարդկան ունին, պատժին:

58. Օ ի նոքա ինքնին իսկ են ծնունդք իժից և կորիւնք օձից և քարբից:

59. Սերժեցարո՛ւք և 'ի բայ մեկնեցա-

Spirit of Christ, arise again on that day, with a perfect body?

50. Elias the prophet embracing the widow's son raised him from the dead,

51. by how much more shall Jesus Christ revive you on that day with a perfect body, even as he himself hath risen?

52. But if ye receive other things vainly,

53. henceforth no one shall cause me to travail: for I bear on my body these bonds

54. to obtain Christ; and I suffer with patience these afflictions to become worthy of the resurrection of the dead.

55. And do each of you having received the law from the hands of the blessed Prophets and the holy Gospel, firmly maintain it;

56. to the end that you may be rewarded in the resurrection of the dead and the possession of life eternal.

57. But if any of ye not believing shall trespass, he shall be judged with the misdoers, and punished with these who have false belief.

58. Because such are the generations of vipers, and the children of dragons, and basilisks.

59. Drive far from amongst ye, and fly

ըուք 'ի նոցանէ զօրուծեամբ Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի :

60. Եւ եղիցի ընդ ձեզ խաղաղութիւն և
շնորհք անդրանկին սիրելոյ . Լին :

Եւ ըլլակ մեծ Լըքայն Պարսից և Պար-
թեաց , որ և ազգաւ իսկ Պարթեաց , ապրս-
տամբել ասեն 'ի Սակեդոնացոցն , և թա-
գաւորել 'ի վերայ ամենայն Երեւելից , և
Եսորեստանեայց . և սպանանել զԼ'նտիո-
քոս Թագաւոր 'ի Նինուէ , հնազանդեցու-
ցանել զամենայն տիեզերս ընդ ձեռամբ իւ-
րով :

Սա թագաւորեցուցանէ զեղբայր իւր
զՍաղաւաթ 'ի վերայ աշխարհիս Հայոց .
պատեհ իմն համարեալ այսպէս անշարժ իւ-
րոյ թագաւորութեանն լինել : Եւ քաղաք
թագաւորութեան տայ նմա զՍ'ծբին . և
սահմանս հատանէ նմա զմասն ինչ յարե-
մտեայ Եսորուոց , և զՊաղեստին , և զԵփրատ ,
և զամենայն միջերկրեայս , և զԹիստալիա .
'ի ծովէն Պոնտոսի մինչև 'ի տեղին ուր Սա-
կաս յարեմտեանն յանգի ծով . և զԵսոր-
պատական . , և այլ որչափ միտք քո և քա-
ջութիւն հասանեն . զի սահմանք քաջաց'
ասէ , զէնն իւրեանց . որքան հատանէ , այն
քան ունի , :

Սորա կարգեալ զիշխանութիւն իւր մե-
ծապէս , և հաստատեալ զթագաւորութիւն

from such, with the aid of our Lord Jesus Christ.

60. And the peace and grace of the beloved Son be with you! Amen.

LORD BYRON'S TRANSLATION

Arsaces the great King of the Persians and Parthians is said with the Parthians to have revolted from the Macedonians, to have reigned over all Assyria and the East; and having slain the King Antiochus at Nineveh to have reduced the world under his dominion.

He appointed his brother Valarsaces King of Armenia, rightly deeming that his dominions would thus become more secure and consolidated; he bestowed upon him the royal of Nisibin, and assigned the limits of his territory, one part from the west of Syria, and Palestine and Asia and all the inland places and Thitalia from the Pontic sea to the spot where Caucasus ends in the western Ocean, and Atropatane, and "whatever else thy prudence or valour may acquire. For to the brave, he says, their arms are boundaries, what they win, they wear".

He, when he had completely tranquilized his kingdom, and established his power, de-

իւր՝ կամ եղև գիտել սորա, թէ ո՞րք, և որպիսի արք տիրեալ են ՚ի վերայ աշխարհիս Տայոց մինչև ցնա. զքաջաց արդեօք, եթէ զվատաց անցեալ ունի զտեղի:

Եւ գտեալ զոմն Մարիբաս (կամ Մարաբաս) Վատինայ, այր ուշիմ և վարժ քաղզէացի և յոյն գրով, զոր յղէ առ մեծ եղբայր իւր Մըշակ արժանի ընծայիւք, բանալ նմա զգիւսնն արքունի. և գրէ առ նա ձև բանից օրինակ զայս:

»Մըշակ՝ թագաւոր երկրի և ծովու. որոյ անձն և պատկեր, որպէս և է իսկ, մեր Մլ տուածոց. իսկ բախտ և պատահումն՝ ՚ի վեր քան զամենայն թագաւորաց. և մտաց լայնութիւն՝ որչափ երկնի ՚ի վերայ երկրի. Վաղարշակ կրտսեր եղբայր քո, և նիզակակից. որ ՚ի քէն կարգեալ Մըբայ Տայոց. Ողջ լեր ամենայն յաղթութեամբ:

Վանգի պատուէր ընկալայ ՚ի քէն՝ քաջութեան և իմաստութեան հոգ տանել, ոչ երբէք անփոյթ արարեալ զքոյոմն խրատու, այլ խնամ տարեալ հոգացայ ամենայնի՝ որչափ միտք և հասողութիւն բաւեցին:

Եւ այժմ ՚ի քումմէ խնամակալութենէ զետեղեալ թագաւորութիւնս՝ խորհուրդ ՚ի մտի եդի գիտել, թէ ո՞րք ոմանք յառաջ քան զիս իցեն տիրեալ աշխարհիս Տայոց. և ուստի՝ Վախարարութիւնքս՝ որ աստ կան:

Օ ի ոչ կարգք ինչ լեալ աստ յայտնի, և ոչ Մեհենից պաշտամունք, և ոչ գլխաւորաց

sired to know, who and what sort of men had reigned before him over Armenia, and whether they were valiant or indolent.

Having chosen therefore a Syrian, Mari-bas (or Marabas) of Catina, a learned man, and very skilful in Chaldaic and Greek literature, he sent him to his brother Arsaces, with proper presents, to entreat him to permit the inspection of the royal Archives; and furnished him with letters of which the following is a specimen.

” To Arsaces King of Earth and Sea, whose form and image are like those of our Gods, but his fortune and fate above all Monarchs, and the greatness of his mind such as is the heaven above the earth; Valarsaces his younger brother and fellow-Soldier, appointed by him King of Armenia, sends Health and Victory in all things.

Since I received thy commands to cultivate valour and wisdom, I have never neglected this thine admonition; but have administered in all things with diligent care, to the extent of my capacity and power.

Being delegated by thee to this kingdom, I have resolved to enquire what order of men ruled over Armenia before me, and what was the origin of these Satrapies around me. For neither indeed appears any regularity of things here whence it may be seen, what was the worship in the temples, or

աշխարհիս առաջինն յայտնի է , և ոչ վերջինն , և ոչ այլ ինչ օրինաւոր . այլ խառն 'ի խուռն ամենայն և վայրենի :

Ս ամս որոյ աղաչեմ զքո Տէրութիւնդ՝ հրամայես բանալ զդիւանդ արքունի ընդդէմ առնդ եկելոյ առաջի քոյոյ հզօր Տէրութեանդ . զի գտեալ զղձալին եղբօր քոյ և որդւոյ՝ բերցէ զստոյգն փութապէս . և զմեր հեշտութիւնն որ 'ի կամակատարութենէ լեալ՝ քաջ գիտեմ խնդութիւն քեզ լեալ : Ո՛ղջ լեր երևելիդ բնակութեամբ 'ի մէջ 'Դից " :

Եւ ընկալեալ Արշակայ մեծի զգիրն 'ի ձեռաց Սարիբասայ Ատինայ՝ մեծաւ լըջմտութեամբ հրամայէ առաջի առնել նմա զ'Իւանն արքունի՝ որ 'ի Աինուէ . միանգամայն և ուրախացեալ այսպիսի միտս ունել եղբօր իւրոյ՝ որոյ զկէս թագաւորութեան իւրոյ հաւատացեալ էր :

Եւ խուզեալ սորա զամենայն մատեանսն՝ գտանէ մատեան մի հելլեն գրով . յորոյ վերայ էր՝ ասէ , վերնագիրն այսպէս :

» Այս մատեան հրամանաւ Աղեքսանդրի 'ի Աղդգէացւոց բարբառոյ փոխեալ 'ի Յոյնն . որ ունի զբուն հնոց և զնախնեացն բանս . որոյ սկիզբն լեալ ասէ զԱրուանն , և զՏիտանն , և զԱլեքսանդրէ . յորում և զիւրաքանչիւր ոք 'ի ծննդոց երկից նախարարականացս այսոցիկ արանցս զարս անուանիս

what was first or last done in this region, nor are there any certain laws, but all is confused and barbarous.

For which reason I pray thee, my Lord, that to this man, who will abide in the presence of thy Majesty the ingress of the royal Library may be permitted that he may acquire the knowledge of such things as thy brother and son desires, and return to us with the truth. And the pleasure which is to arise from the fulfilment of our wishes, we well know will be a joy to thee also. Farewell, oh thou illustrious dweller among the Gods!

When Arsaces the great had received these letters from Maribas of Catina, with the greatest alacrity he permitted him to search the royal Archives of Nineveh, rejoicing that his brother to whom he had committed the government of half his kingdom, was endued with such a disposition.

When Maribas therefore inspected the Manuscripts, he found a certain book, in the greek character, of which this is said to have been the title.

” This Volume was translated from the chaldaic language into greek, by order of Alexander, and contains the authentic history of the Antients and our Ancestors, who are said to commence with Zeruanus, Titan, and Apetosthes; in this book each of these three celebrated men and their posterity are

կարգաւ շարադասեալ՝ յիւրաքանչիւր տեղիս մինչև ցբազում ամս , :

Յայսմ մատենէ Սարիբաս Սատինայ զմերոյ ազգիս միայն հանեալ զպատմութիւն հաւաստի՝ բերէ առ Լւրբայ Սաղարշակ 'ի Սճբին՝ յոյն և ասորի գրով :

Օր առեալ ... Սաղարշակ ... առաջին իւրոյ գանձուն համարելով՝ դնէր յարքունիսն 'ի պահեստի մեծաւ զգուշութեամբ . և զմասն ինչ 'ի յարձանի հրամայէ դրոշմել :

Յորմէ մեր հաւաստի 'ի վերայ հասեալ կարգի զրուցացս՝ երկրորդեմք այժմ քոյ հարցասիրութեանդ , ձգելով զմեր բնիկ նախարարութիւնս մինչև ց՝ Բաղդէացւոց Սարգանապալայ՝ և ևս մօտադոյն :

Խորենացի 'ի Պարթև-Եան հայոց :

Եւ յայնժամ իբրև զփեսայ շքեղազարդեալ՝ էր տեսանել զձեմեալն յառագաստիւր զԲրիստոս : Չայն արձակէր քաղցր՝ առ Սոյսն ողջախոհ . „ Բնդարձակեա՛ զտեղի խորանի քո և զսրահից քոց , կանգնեա՛ , մի խնայեր . երկայնեա՛ զապաւանդակս քո , հաստատեա՛ զցիցս քո . յաջ և յահեակ թռուռ ջիւր . և զաւակ քո զհեթանոսս ժառանգեսցէ . և զքաղաքս աւերեալս 'ի Սուսապաշտիցն շինեսցես : Ս'ի՛ ասէ , երկնչիւր , թէ մինչև ցայժմ նոքօք յամօթ արարի զբեզ . զի եր-

registered in order each in his proper place for many years “ .

From this volume Maribas of Catina conveyed to king Valarsaces then in the city of Nisibin the history of our Nation faithfully compiled and written in syriac and greek.

When . . . Valarsaces had received this Manuscript... esteeming it amongst his chief treasures, he directed the volume to be diligently preserved, and ordered a portion of it's contents to be engraven on a column.

Which narrative, we having verified the series of our facts, are now about to repeat at thy command, and to trace back our early government to the Chaldean Sardanapalus, and even beyond.

Corenensis in his Armenian History.

LORD BYRON'S TRANSLATION.

It was beautiful then to behold Christ as a bridegroom nobly adorned for the nuptial chamber, who spake with a soft voice to his most pure beloved: "Enlarge the place of thy tent, and of thy porch; spare not, plant it, lengthen thy cords, and strengthen thy stakes; for thou shalt break forth on the right hand and on the left, and thy seed shall inherit the Gentiles, and thou shalt renew the ruined cities of the Idolaters. Fear not, though till now by means of these I have co-

դուայ, և ոչ ևս զղջացայց 'ի քեզ բնակել
հաճութեամբ՝ որ ես հանգիստ իմ յաւի-
տեանս յաւիտենից ,:

Յայնժամ՝ որ վարանէրն գաղտնի՝ սկզբ-
նաւարն թշնամին, ծանուցեալ՝ թէ մեքե-
նայքն իւր խայտառակեցան, տիեզերք աս-
տուածալաշտութեամբ ծաղկեցան, պատ-
րեալքն դարձեալ փրկեցան, ժառանգորդք
դրախտին 'ի հայրենիսն փութացան, երկ-
րաքարչ հեշտութիւնն տեղի ետ, և երկ-
նային սրբութիւնն պայծառացաւ, գործի
ատելութեանն խորտակեցաւ, և պտուղ սի-
րոյն սկսաւ բազմանալ, յոյս ամենեցուն 'ի
ստորնայնոցս վերացաւ, և յերկնային կայ-
անն հանգեալ՝ արտաքս սողեր յորջէն չա-
րութեան, իբրեւ զառիւծ գոչելով շրջեր,
բացեալ զկոկորդ չարութեանն՝ ջանացեալ
առ 'ի կլանել զյկեղեցին փրկեալ Վրիս-
տոսիւ:

Եւ Բարեպաշտ յԱրեւմտեանոցն:

Հանճարեղ շնորհալիդ ընտրեալ է,

Յարքայից հրգօրաց զարմէ է.

Սեզ պարզեւ 'ի տանէն Լատինէ.

Հրեշտակ հրաշագեղ հոփսիմէ:

Ուսհասորդ ուղեոր երկնրն թաց,

()րինաց երկնայնոյն խորագգաց,

Ուրացեալ զանձն և զփառս հայրենեաց:

Հրեշտակ, և այլն:

vered thee with confusion. For I swear, that I shall never repent to make my abode of pleasure with thee who art my repose for ever and ever”.

Then the first Enemy, in ambush for his prey, perceiving that his snares were discovered, and that the worship of God flourished throughout the world, observing that those who had been deceived were redeemed, and that the inheritors of Paradise returned to their country, that the celestial holiness poured forth it's glory, that the instrument of hatred being broken, the fruits of charity began to multiply themselves, and the hope of all no longer turned to the earth, ascended to the heavenly abodes, forth from the cave of his malice he issued like the lion roaring in his anger, and roamed about with open and insatiate jaws, to devour the Church recovered by Christ.

Lampronensis in his Synodical oration.

A. GOODE'S TRANSLATION

Ripsima! Angel surpassing in beauty, wisdom, and grace; thou art chosen from the family of mighty Kings, and given to us a present from the Latin race.

Thou traveller journeying on the road of heaven, well skilled in Celestial Laws, having denied Thyself, and the glories of thy native country. — Ripsima, etc.

Իմաստուն սուրբ կուսան դերյարդոյ
 Հրով բանին 'ի յերկիր արկելոյ
 Սառեցեր ըզլապտեր հաւատոյ ,
 Հրեշտակ , և այլն :

Փեսային Վրիստոսի մարմնացեալ ,
 Ընապակ կուսութեամբ հարսնացեալ ,
 Յառադաստ անմատոյց բազմեցեալ .
 Հրեշտակ , և այլն :

Սիրանուռդ Սիրամարգ սիրալի ,
 Նրբափայլ ոսկեթել տարփալի ,
 Եռապսակ իւղադլուխ ցանկալի .
 Հրեշտակ , և այլն :

Իսկաճեմ Ըջաւնի օդապար ,
 'Եր 'Եոյեան տապանն է քոյդ դադար .
 () Ճասպան Ըրագիւ դու արդար .
 Հրեշտակ , և այլն :

Ստաւոր Սարտիրոս մրցական
 Լական Բանին Հօր զօրութեան ,
 Իսկոխ քաջութեամբ ըզհրնձան .
 Հրեշտակ , և այլն :

Ի գունեղ թաթաւեալ 'ի բոսոր ,
 Սաղարթուն կամրորակ իբր խրնձոր ,
 Հարսն ագնիւ դու արեամբ քօղաւոր .
 Հրեշտակ , և այլն :

Wise, holy Virgin, most venerable,
Thou didst light up the lamp of Faith with
the fire of the Word shed abroad on the
earth. — Ripsima, *etc.*

Of pure Virginity Thou hast been be-
trothed to the Bridegroom the incarnate
Christ, and placed on the inaccessible nup-
tial couch. — Ripsima, *etc.*

Lovely Peacock ! nursed affectionately,
charming, delicately shining with thy gol-
den thread; enchanting, anointed with thy
triple crown. — Ripsima, *etc.*

Thou Dove over hov'ring in the air, the
Ark of the new Noah is thy dwelling: Thou
righteous Stork, who hast destroyed the
Serpent. — Ripsima, *etc.*

Thou Martyr skilful and valiant of the
power of the true Word of the Father, who
didst firmly tread the Wine-press. — Rip-
sima, *etc.*

Thou art colored, having been plunged
in a crimson dye; thou art covered with
leaves like the blushing Apple; Thou comely
Bride veiled with thy blood. — Ripsima, *etc.*

Ի ՆՈՐ ԿՏԱԿԵՆ

Քանզի բազումք յօժարեցին վերստին կարգել զպատմութիւն վասն իրացն հաստատելոց 'ի մեզ՝ որպէս աւանդեցին մեզ որ 'ի սկզբանէ ականատես և սպասաւորք եղեն բանին, կամ եղև և ինձ՝ որ 'ի սկզբանէ զհետ երթեալ էի ամենայնի ճշմարտութեամբ, կարգաւ գրելքեզ՝ քանզի (Թեոփիլէ . զի ծանիցես զբանիցն որոց աշակերտեցար, զճշմարտութիւն : ՂՈԻԿ . Ա. 1—4.

Եւն միօջ էին երկու որդիք . ասէ կըրտսերն 'ի նոցանէ ցհայրն . Հայր՝ տուր ինձ բաժին, որ անկանի յընչիցդ . և նա բաժանեաց նոցա զկեանսն : Եւ յետ ոչ բազում աւուրց ժողովեալ զամենայն կրտսեր որդւոյն գնաց յաշխարհ հեռի, և անդ վատնեաց զինչս իւր . զի կեայր անառակութիւն : Եւ իբրև սպառնաց զամենայն, եղև սով սաստիկ յաշխարհին յայնմիկ, և սկսաւ ինքն չքաւորել : Եւ գնացեալ յարեցաւ 'ի մի ոմն 'ի քաղաքացւոց աշխարհին այնորիկ . և յղեաց գնա յազարակ իւր արածել խողս . և ցանկայր ընու զորովայն իւր յեղծերէն զոր խողքն ուտէին, և ոչ ոք տայր նմա : Եւ եկեալ 'ի միտս իւր՝ ասէ . բանի վարձկանք

FROM THE NEW TESTAMENT

Forasmuch as many have taken in hand to set forth in order a declaration of those things which are most surely believed among us, even as they delivered them unto us, who from the beginning were eye-witnesses, and ministers of the word; it seemed good to me also, having had perfect understanding of all things from the very first, to write unto thee in order, most excellent Theophilus, that thou mightest know the certainty of those things wherein thou hast been instructed. LUKE. I. 1—4.

A certain man had two sons: And the younger of them said to his father, Father, give me the portion of goods that falleth to me. And he divided unto them his living. And not many days after the younger son gathered all together, and took his journey into a far country, and there wasted his substance with riotous living. And when he had spent all, there arose a mighty famine in that land; and he began to be in want. And he went and joined himself to a citizen of that country; and he sent him into his fields to feed swine. And he would fain have filled his belly with the husks that the swine did eat: and no man gave unto him. And

իցեն 'ի տան հօր իմոյ հացալիցք, և ես աստ
 սովամահ կորնչիմ. յարուցեալ գնացից առ
 հայր իմ, և ասացից ցնա. հայր՝ մեղայ յեր-
 կինս, և առաջի քո. և ոչ ևս եմ արժանի
 կոչիլ որդի քո. արա՛ զիս իբրև զմի 'ի վարձ-
 կանաց քոց: — Եւ յարուցեալ եկն առ հայր
 իւր. և մինչդեռ հեռագոյն էր, ետես զնա
 հայրն, և գթացաւ. յարեաւ և ընթացաւ
 ընդ առաջ, անկաւ զպարանոցաւն նորա, և
 համբուրեաց զնա: Եւ ասէ ցնա որդին. հայր՝
 մեղայ յերկինս, և առաջի քո, ոչ ևս
 եմ արժանի կոչիլ որդի քո: Եւ հայրն ցծա-
 ռայս իւր. վաղվաղակի հանէք զպատմու-
 ճանն առաջին, և ագուցէք նմա. և տո՛ւք
 զմատանին 'ի ձեռն նորա, և կօշիկս յոտս
 նորա. և ածէք զեզն պարարակ, զենէք,
 կերիցուք և ուրախ լիցուք, զի այս որդի իմ
 մեռեալ էր՝ և եկեաց, կորուսեալ էր՝ և
 գտաւ. և սկսան ուրախ լինել: — Եւ էր
 երէց որդի նորա յազարակի, և մինչդեռ
 գայր, և մերձ եղև 'ի տունն, լուաւ զձայն
 երգոց և զպարուց. և կոչեցեալ առ ինքն
 զմի 'ի ծառայիցն՝ հարցանէր, թէ զինչ իցէ
 այն: Եւ նա ասէ ցնա. զի եղբայր քո եկեալ
 է, և եզեն հայր քո զեզն պարարակ, զի ող-
 ջամբ ընկալաւ զնա: Բարկացաւ, և ոչ կա-
 մէր մտանել. և հայրն ելեալ արտաքս՝ աղա-
 չէր զնա: Պատասխանի ետ և ասէ ցհայրն.
 այս քանի՞ ամբ են, զի ծառայեմ քեզ, և
 երբէք զպատուիրանաւ քով ոչ անցի. ուլ մի
 երբէք ոչ ետուր ինձ՝ զի ուրախ եղէց ընդ
 բարեկամս իմ, յորժամ եկն որդիդ քո այդ՝

when he came to himself, he said, How many hired servants of my father's have bread enough and to spare, and I perish with hunger! I will arise and go to my father, and will say unto him, Father, I have sinned against heaven, and before thee, and am no more worthy to be called thy son: make me as one of thy hired servants. — And he arose; and came to his father. But when he was yet a great way off, his father saw him, and had compassion, and ran, and fell on his neck, and kissed him. And the son said unto him, Father, I have sinned against heaven, and in thy sight, and am no more worthy to be called thy son. But the father said to his servants, Bring forth the best robe, and put it on him; and put a ring on his hand, and shoes on his feet: And bring hither the fatted calf, and kill it; and let us eat and be merry: For this my son was dead, and is alive again; he was lost, and is found: And they began to be merry. Now his elder son was in the field: and as he came and drew nigh to the house, he heard music and dancing: And he called one of the servants, and asked what these things meant. And he said unto him. Thy brother is come; and thy father hath killed the fatted calf, because he hath received him safe and sound. And he was angry, and would not go in: therefore came his father out, and entreated him. And he answering said to his

որ եկեր զկեանս քո ընդ պոռնիկս, զեներ
դմա զեզն պարարակ: Եւ ասէ ցնա. Ո՛ր-
դեակ՝ դու հանապազ ընդ իս ես, և ամե-
նայն որ ինչ իմ է, քո է. այլ ուրախ լինել
և խնդալ պարտ էր, զի եղբայր քո այս մե-
ռեալ էր՝ և եկեաց, կորուսեալ էր և գտաւ:
ՂՈՒԿ. ԺԵ. 11—32:

Եւ յոր ոմն էր մեծատուն, և ազանէր բե-
հեզս և ծիրանիս, և ուրախ լինէր հանա-
պազ առատապէս: Եւ աղքատ ոմն՝ անուն
Վազարոս, անկեալ դնէր առ դրան նորա
վերաւորեալ. և ցանկայր յագել ՚ի փշրա-
նացն՝ որ անկանէին ՚ի սեղանոյ մեծատանն.
այլև շունք ևս գային, և լեզուին զվերս նո-
րա: Եւ եղև մեռանել աղքատին, և տա-
նել հրեշտակաց ցնա ՚ի գոգն Երազամու:
Սեռաւ և մեծատունն, և թաղեցաւ. և ՚ի
դժոխսն ամբարձ զաչս իւր՝ մինչ ՚ի տանջանսն
էր, ետես զԵրազամ ՚ի հեռաստանէ, և
զՎազարոս ՚ի գոգ նորա հանգուցեալ: Եւ
նա աղաղակեաց և ասէ. հայր Երազամ՝
ողորմեաց ինձ, և առաքեա՛ զՎազարոս՝ զի
թացցէ զծագ մատին իւրոյ ՚ի ջուր, և զու-
վացուցցէ զլեզու իմ՝ զի պապակիմ ՚ի տա-
լոյ աստի: Եւ ասէ ցնա Երազամ. որ-
դեակ՝ յիշեա՛ զի ընկալար անդէն զբարիս քո

father, Lo, these many years do I serve thee, neither transgressed I at any time thy commandment: and yet thou never gavest me a kid, that I might make merry with my friends: But as soon as this thy son was come, who hath devoured thy living with harlots, thou hast killed for him the fatted calf. And he said unto him, Son, thou art ever with me, and all that I have is thine. It was meet that we should make merry and be glad: for this thy brother was dead, and is alive again; and was lost, and is found. LUKE XV. 11—32.

There was a certain rich man, who was clothed in purple and fine linen, and fared sumptuously every day: And there was a certain beggar named Lazarus, who was laid at his gate, full of sores, and desiring to be fed with the crumbs which fell from the rich man's table: moreover, the dogs came and licked his sores. And it came to pass that the beggar died, and was carried by the Angels into Abraham's bosom: the rich man also died, and was buried; And in hell he lifted up his eyes, being in torments, and seeth Abraham afar off, and Lazarus in his bosom: And he cried and said, Father Abraham, have mercy on me, and send Lazarus, that he may dip the tip of his finger in water, and cool my tongue; for I am tormented in this flame. But Abraham said, Son, remember that thou in thy lifetime receivedst

'ի կեանսն քում, և Վազարոս նոյնպէս ըզ-
 չարչարանս . արդ՝ սա աստ միութարի, և
 դու այդր պապակիս . և 'ի վերայ այսր ամե-
 նայնի վիճ մեծ է ընդ մեզ և ընդ ձեզ . եթէ
 կամիցին աստի առ ձեզ անցանել, ոչ կարեն .
 և ոչ այտի ոք առ մեզ անցանել : Եւ ասէ .
 արդ՝ աղաչեմ զքեզ Տայր, զի արձակեսցես
 զդա 'ի տուն հօր իմոյ . են իմ անդ եղբարք
 հինգ, որպէս զի տայցէ նոցա վկայութիւն՝
 զի մի և նոքա գայցեն յայս տեղի տանջա-
 նաց : Եւ ասէ Լբրահամ, ունին զՍովսէս
 և զՍարգարէսն, նոցա լուիցեն : Եւ նա
 ասէ . Ո՛հ Տայր Լբրահամ, բայց թէ 'ի մե-
 ռելոց ոք երթիցէ առ նոսա՝ և ապաշխա-
 րեսցեն : Եւ ասէ ցնա . եթէ Սովսիսի և
 Սարգարէիցն ոչ լսեն, և ոչ թէ 'ի մեռե-
 լոց ոք յառնիցէ՝ հաւատասցեն : ՂՈՒԿ . ԺԶ .
 19—31 .

Իբրեւ հրամայեցաւ մեզ նաւել յԽա-
 լիա, տային զՊաւղոս և զայլս ոմանս կա-
 պեալս ցհարիւրապետ մի՝ որում անուն էր
 Յուլիոս, Սեբաստեան գնդին : Եւ ելեալ
 'ի նաւ մի անդրամինտացի՝ որ երթալոց էր
 'ի կողմանս Բսիացւոց, գնացաք . էր ընդ
 մեզ և Բրիտտարքոս Սակեդոն թեսաղո-
 նիկեցի : Եւ 'ի վաղիւ անդր իջաք 'ի Սի-
 դոնի . և մարդասիրութիւն ցուցեալ Յու-
 լեայ առ Պաւղոս՝ հրամայեաց առ բարե-
 կամսն երթալ, և դարման գտանել : — Եւ
 անտի ելեալ խոնարհագոյննաւ եցաք 'ի Նիպ-

thy good things, and likewise Lazarus evil things: but now he is comforted, and thou art tormented. And besides all this, between us and you there is a great gulf fixed: so that they who would pass from hence to you cannot; neither can they pass to us that would come from thence. Then he said, I pray thee therefore, father, that thou wouldest send him to my father's house; for I have five brethren: that he may testify unto them, lest they also come into this place of torment. Abraham saith unto him, They have Moses, and the prophets; let them hear them. And he said, Nay, father Abraham: but if one went unto them from the dead, they will repent. And he said unto him, If they hear not Moses and the prophets, neither will they be persuaded though one rose from the dead. LUKE XVI. 19—31.

When it was determined that we should sail into Italy, they delivered Paul and certain other prisoners unto one named Julius, a centurion of Augustus' band. And entering into a ship of Adramyttium, we launched, meaning to sail by the coasts of Asia; one Aristarchus, a Macedonian of Thessalonica, being with us. And the next day we touched at Sidon. And Julius courteously entreated Paul, and gave him liberty to go unto his friends to refresh himself. — And when we had launched from thence, we sail-

րոս , վասն հողմոյն ընդդէմ լինելոյ : Յայն
 ժամ ընդ մէջ ծովուն Աիլիկեայ և Պամփի-
 լեայ նաւեալ՝ իջաք 'ի Սիւռա ի կիւացոց :
 Եւ անդ գտեալ Հարիւրապետին զնաւ մի
 աղէքսանդրացի՝ որ երթայր յԱտալիա , ե-
 մոյճ զմեզ անդր : Եւ 'ի բազում աւուրս
 ծանրանաւեալք՝ հազիւ հասաք առ Անի-
 դաւ . և 'ի չթողացուցանել մեզ հողմոյն՝ նա-
 ւեցաք խոնարհագոյն 'ի Արեւտէ առ Սաղմոն-
 նեաւ : Հազիւ անցեալ առ նովաւ՝ եկաք 'ի
 տեղի ինչ , որ կոչէր Ղեղեցիկ նաւահան-
 գիստ . յոր հուպ էր քաղաքն Պասեայ : —
 Եւ իբրեւ բազում ժամանակք անցանէին ,
 և սխալ ևս լինէր նաւելոյն , և վասն այն ինչ
 ևս պահոցն անցանելոյ՝ տայր խրատ Պաւ-
 ղոս , և ասէր ցնոսա . Ըբք՝ տեսանեմ զի
 թշնամանօք և բազում փնասու՝ ոչ միայն բե-
 ուինդ և նաւիդ , այլև անձանց մերոց լինե-
 լոց է նաւարկութիւնս : Իսկ հարիւրապետն
 նաւապետին և նաւավարին առաւել ան-
 սայր , քան բանիցն Պաւղոսի : Իբրեւ դրժ-
 պատէհ իմն թուէր նաւահանգիստն առ 'ի
 ձմերել , բազումք խորհեցան զնաւ անտի ,
 թերևս կարասցեն հասանել 'ի Փիւնիկէ՝
 ձմերել 'ի նաւահանգստին Արեւացոց , որ
 հայէր ընդ հարաւակողմն և ընդ աշխարհն
 (χωρον) . Եւ 'ի շնչել հարաւոյն՝ համարե-
 ցան ուր դիմեալն էին հասանել . և արկեալ
 մօտ անցանէին զԱրեւտեաւ : Եւ ոչ յետ բա-
 ղում ժամուց անկաւ զնովաւ հողմ ուռու-
 ցիկ որ կոչի Եւրակիկոն : Ինդ յափշտա-
 կել նաւին , և 'ի չհանդուրժել ընդդէմ

ed under Cyprus, because the winds were contrary. And when we had sailed over the sea of Cilicia and Pamphylia, we came to Myra, a city of Lycia. And there the centurion found a ship of Alexandria sailing unto Italy; and he put us therein. And when we had sailed slowly many days, and scarce were come over against Cnidus, the wind not suffering us, we sailed under Crete, over against Salmone; And hardly passing it, came unto a place which is called The fair havens; nigh whereunto was the city of La-sea. — Now when much time was spent, and when sailing was now dangerous, because the fast was now already past, Paul admonished them; and said unto them, Sirs, I perceive that this voyage will be with hurt and much damage, not only of the lading and ship, but also of our lives. Nevertheless, the centurion believed the master and the owner of the ship, more than those things which were spoken by Paul. And because the haven was not commodious to winter in, the more part advised to depart thence also, if by any means they might attain to Phenice, and there to winter; which is an haven of Crete, and lieth toward the south-west and north-west. And when the south wind blew softly, supposing that they had obtained their purpose, loosing thence, they sailed close by Crete. But not long after, there arose against it a tempestuous wind,

հողմոյն՝ թոյլ տուեալ երթայաք և գայաք .
 'ի կղզի ինչ դիմեալ՝ որ կոչեր Սղաւդիա ,
 հազիւ կարացաք բմբունել զմակոյկն . զոր ա-
 ռեալ՝ յօգնականութի կապէին ընդ նաւն :
 Երկուցեալ թէ դուցէ 'ի յորձանուտն ան-
 կանիցին , իջուցեալ զառաքաստն այնպէս
 երթային և գային : Եւ 'ի սաստկագոյն վըշ-
 տանալոյն մերոյ՝ 'ի վաղիւ անդր զկարասին
 ընկեցիկ առնէին . և յերիւր աւուր ընդ իւ-
 րեանց ձեռն զգործին նաւին ընկեցին : —
 Իբրեւ ոչ արեւ , և ոչ աստեղք երևէին 'ի բա-
 զում աւուրս , և ձմեռն ոչ սակաւ կայր 'ի
 վերայ՝ ապա բառնայր ամենայն յոյս փըր-
 կութեան մերոյ : Եւ զի բազում աւուրս նօ-
 թի էին , յայնժամ Պաւղոս կացեալ 'ի մէջ
 նոցա ասէ . Պարտ էր ձեզ՝ ով արք , անսալ
 ինձ , և ոչ ելանել 'ի Երեստայ , և շահել
 զվիշտս զայս և զփասս . և արդ՝ խրատեմ զձեզ
 քաջալերել , զի փասս անձին և ոչ միում 'ի
 ձէնջ լինիցի՝ բաց 'ի նաւեդ . քանզի երևե-
 ցաւ ինձ յայսմ գիշերի Հրեշտակ Բստու-
 ծոյ՝ որոյ եսն եմ , և պաշտեմ զնա . և ասէ .
 Ս'ի երկնցիւր Պաւղէ , Եպսեբ ևս պարտ է
 քեզ յանդիման լինել . և ահա շնորհեալ է
 քեզ Բստուծոյ զամենեսեան՝ որ են ընդ քեզ
 'ի նաւիդ : Ս' ասն այսորիկ քաջալերեցար ուր
 արք , զի հաւատամ յԲստուած , թէ այս-
 պէս լինի՝ զոր օրինակ խօսեցաւ ընդ իս , բայց
 'ի կղզի ինչ հասանէ մեզ անկանել : — Իբրեւ
 չորեքտասաներորդ գիշեր լինէր , մինչդեռ
 ծփէաք 'ի Հանդրին անդունդս՝ 'ի մէջ գի-
 շերին կարծէին նաւաւարքն , եթէ հասեալ

called Euroclydon. And when the ship was caught, and could not bear up into the wind, we let her drive. And running under a certain island which is called Clauda, we had much work to come by the boat; which when they had taken up, they used helps, undergirding the ship; and fearing lest they should fall into the quicksands, strake sail, and so were driven: And we being exceedingly tossed with a tempest, the next day they lightened the ship; and the third day we cast out with our own hands the tackling of the ship. — And when neither sun nor stars in many days appeared, and no small tempest lay on us, all hope that we should be saved was then taken away. But after long abstinence, Paul stood forth in the midst of them, and said, Sirs, ye should have hearkened unto me, and not have loosed from Crete, and to have gained this harm and loss. And now I exhort you to be of good cheer: for there shall be no loss of any man's life among you, but of the ship. For there stood by me this night the Angel of God, whose I am, and whom I serve, saying, Fear not, Paul; thou must be brought before Cesar: and, lo, God hath given thee all them who sail with thee. Wherefore, sirs, be of good cheer; for I believe God, that it shall be even as it was told me. Howbeit, we must be cast upon a certain island. — But when the fourteenth night was come, as we were driven up and

իցեն յաշխարհ ուրեք . և ընկեցեալ ըզ-
 րունստն՝ գտին գիրկս քսան . և սակաւ ինչ
 դադարեալ՝ դարձեալ ընկեցին , և գտին
 գիրկս հնգետասան : Օձսի հարեալ թէ
 գուցէ 'ի խիստ ինչ տեղիս անկանիցին , յե-
 տուստ կողմանէ ընկեցին խարիսխս չորս . ըզ-
 ձանային այգուն լինելոյ : Բայց նաւավարքն
 խնդրէին փախչել 'ի նաւէ անտի , և իջու-
 ցեալ գկուրն 'ի ծով անդր պատճառանօք՝
 որպէս թէ յառաջոյ կողմանէ խարիսխս ձգե-
 լոց իցեն : Եւ Պաւղոս ցհարիւրապետն ,
 և ցգօրականսն . Եւ թէ ոչ դոքա մնան 'ի նա-
 ւիս , դուք ապրել ոչ կարէք : Յայնժամ զօ-
 րականք հատին զլարս կրին , և 'ի բաց ըն-
 կեցին : — Եւ մինչդեռ այգն կամէր լինել ,
 աղաչէր Պաւղոս զամենեւեան առնուլ կե-
 րակուր , ասէ . Եւ չորեքտասաներորդ-
 է՝ որում ակն ունիք նօթիս կատարել , և
 չէ ինչ ճաշակեալ . վասն որոյ աղաչեմ զձեզ
 ճաշակել կերակուր , զի այն իսկ վասն ձե-
 րոյ փրկութեան է . զի ոչ ուրուք 'ի ձէնջ
 մազ մի 'ի գլխոյ կորիցէ : Եւ իբրեւ ասաց
 զայս , առեալ հաց՝ գոհացաւ զԵստուծոյ ա-
 ռաջի ամենեցուն . երեկ , և սկսաւ ուտել :
 Եւ քաջալերեցան ամենեքին , և նոքա առին
 կերակուր : Եւ էաք ամենայն հոգիք 'ի նա-
 ւին՝ երկերիւր եւթանասուն և վեց : Երեւ
 յագեցան կերակրովն , թեթեւացին ըզ-
 նաւն՝ թափեալ զցորեանն 'ի ծովն : — Եւ
 իբրեւ այգ եղև , զերկիրն ոչ ճանաչէին , բայց
 զգոգ մի նշմարէին՝ թէ ափն ծովուն իցէ ,
 յոր խորհէին՝ թէ հնար ինչ իցէ , զերծու-

down in Adria, about midnight the shipmen deemed that they drew near to some country: and sounded, and found it twenty fathoms: and when they had gone a little further, they sounded again, and found it fifteen fathoms. Then fearing lest we should have fallen upon rocks, they cast four anchors out of the stern, and wished for the day. And as the shipmen were about to flee out of the ship, when they had let down the boat into the sea, under colour as though they would have cast anchors out of the foreship, Paul said to the centurion and to the soldiers, Except these abide in the ship, ye cannot be saved. Then the soldiers cut off the ropes of the boat, and let her fall off. — And while the day was coming on, Paul besought them all to take meat, saying, This day is the fourteenth day that ye have tarried, and continued fasting, having taken nothing. Wherefore I pray you to take some meat; for this is for your health, for there shall not an hair fall from the head of any of you. And when he had thus spoken, he took bread, and gave thanks to God in presence of them all: and when he had broken it, he began to eat. Then were they all of good cheer, and they also took some meat. And we were in all in the ship, two hundred threescore and sixteen souls. And when they had eaten enough, they lightened the ship, and cast out the wheat into the sea. — And when it was day,

ցանեւ զնաւն : Եւ զխարիսխան հատեալ՝ ընկեցին 'ի ծովն . թողացուցին զխառնելիս թւոցն , և 'ի բաց առին զառաքաստն , և ետուն հողմոյն յափն կոյս ծովուն : Եւ նկեալ 'ի տեղի մի երկծով՝ թիւրեցին զնաւն . և առաջին կողմն նաւին խրեալ՝ անշարժ մնայր , և յետին կողմն քակէր 'ի բռնութենէն : Եւ զօրականացն խորհուրդ արարեալ՝ զի զկապեալսն սպանցեն , և զի մի՛ ոք լուղիցի և փախիցէ . և Հարիւրապետն՝ քանզի կամեցաւ ապրեցուցանել զՊաւղոս , արգել զնոսա 'ի խորհրդոյն . հրամայեաց՝ զի որ կարողն իցեն լուղել , անկանիցին նախ , և 'ի ցամաք ելանիցեն . և զայլսն՝ զորս 'ի տախտակս , և զորս յայլ ինչ կահ 'ի նաւէ անտի : Եւ այսպէս եղև ամենեցուն փրծանել յերկիր : ԳՈՐԾՔ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԻԷ . 1—44 :

they knew not the land: but they discovered a certain creek with a shore, into the which they were minded, if it were possible, to thrust in the ship. And when they had taken up the anchors, they committed themselves unto the sea, and loosed the rudder-bands, and hoised up the main-sail to the wind, and made toward shore. And falling into a place where two seas met, they ran the ship aground; and the forepart stuck fast, and remained unmoveable, but the hinder part was broken with the violence of the waves. And the soldiers' counsel was to kill the prisoners, lest any of them should swim out, and escape. But the centurion, willing to save Paul, kept them from their purpose; and commanded that they who could swim, should cast themselves first into the sea, and get to land: and the rest, some on boards, and some on broken pieces of the ship. And so it came to pass, that they escaped all safe to land. THE ACTS. XXVII. 1-44.

SELECT PIECES

FROM THE ARMENIAN WRITINGS.

Եղբայր ոմն Իբրկեցի գնաց առ Հայրն
Սիւլվանէ, և ասէ ցնա . Հայր՝ ոմն Թէոփիմ է,
և բազում չարիս գործեալ է ինձ .
խլեաց յինէն զադարակ իմ մինչ էի՝ ի գեղ,
և մոգս և դեղիչս առաքեաց սպանանել զիս .
և արդ կամիմ՝ զի տարեալ տացից զնա առ
Իշխանն : Իսէ ցնա ծերն . զոր ինչ կամիս, ա-
րասցես որդեակ : Իսէ ցնա եղբայրն . Թոյլ
տուր Հայր, եթէ խրատեսցի՝ շահ լիցի ան-
ձին իմոյ և նորա : Իսէ ցնա ծերն . արաս-
ցես զոր կամիս : Իսէ եղբայրն ցծերն . արա՛
աղօթս, և արձակեա՛ զիս առ Իշխանն : Եւ
յարեաւ աղօթել : Եւ իբրեւ ասէին Հայր
մեր յերկինս, ասէ ծերն . Սի Թողուր մեզ
զպարտիս մեր, որպէս և մեք ոչ Թողումք
մերոց պարտապանաց : Իսէ եղբայրն ցծերն,
Սի Հայր, մի՛ այդպէս : Եւ ծերն ասէ ցեղ-
բայրն . և որպէս որդեակ . այլ հաւատա՛ ինձ՝
եթէ գնաս առ Իշխանն դատել զոք, Սիւլ-
վանէ այսպէս աղօթեսցի միշտ վասն քո :

ՎԱՐՔ ՀԱՐԱՆՑ :

'Ի հաւանութենէ արուին և իգին ըստ
 օրինաւոր ամուսնութեան կարգացն Մատու-
 ծոյ զաւակ ստանան 'ի սփոփանս անձանց և
 մերձաւորաց , և 'ի գովութիւն պարգեա-
 տուին : Եւ բազում ուրախութիւն ցուցա-
 նեն 'ի ծննդեանն , և բարեկամօք և մերձա-
 ւորօք տօն կատարեն ծննդեանն և անուա-
 նակոչութեանն . որ 'ի մթին և յաղջամիջին
 յորովայնէ յառաջ եկեալ մարդ կերպարա-
 նեալ ցուցանի յերկրի : Եւ յորժամ սննդ-
 դեամբ մարմինն աճէ 'ի կատարեալ հասակ՝
 պատրաստութեամբ արուեստիւք ոմամբք ,
 և ոգիքն բանաւորք և մտաւորք ըստ մարմնոյ
 աճմանն զգիտութիւն և զիմաստութիւն ընդ-
 նմին բացայայտեն 'ի ձեռն ուսուցչացն խրա-
 տուց . որ և պետութեանց և իշխանութեանց
 հանդիպին յերկրի : Եւ նախ քան զամենայն
 ճանաչելն զՄատուած , և արարածովքս ի-
 մանալ զՄարիչն երկնի և երկրի , և որ 'ի
 նոսա արարածք իցեն : Եւ լինել աշակերտ
 և արբանեակ նորա կամացն՝ նմանեալ նորա
 բարերարութեանն . ատել զչարն , և ընտրել
 զբարին . և պատճառ լինել շահից , և խլիչ
 վնասուց կորստեան . երախտաւոր լինել հե-
 ուաւորաց և մերձաւորաց , առ դրացիս և
 ընտանիս՝ բարի կամօք և բարի գնացիւք և
 բարի գործովք . առ ամենեւեան լինել ար-
 ժանաւոր իրաւամբք . և արդար և ուղիղ
 սուրբ և ճշմարիտ վարս ստանալ : Եւ այն-
 պէս երանելի երևել յաշխարհի ամենայն
 առաքինութեամբ . զարդարել ըստ պատկե-
 ըի Մատուծոյ : Փոխի յանուշակն կենդանի

յանմահ՝ փառան՝ ի յոյսն յարութեան . և ընդունի զերանութիւն սիրոյն :

ՅԱՃԱԽԱՊԱՏՈՒՄ:

Ա՛ր ի լոկ ջուր և ի դատարկ հայիցիս յաւազան անդր Ա՛կրտութեան , այլ շուրջ ճորձն՝ և շնորհօքն խառնի Հոգին սուրբ կենդանի : Վանդի կրկին է մարդն՝ յոգւոյ և ի շնչոյ կարգեալ , վասն այսորիկ և սրբելին պիտի . զի որ անմարմինն է՝ անմարմնութիւն , և որ մարմնաւորն է՝ մարմնութիւն : Ա՛րդ՝ ջուրն սրբէ զմարմինն , Ոգին դրոշմէ զոգիսն . զի ցօղեալք ի սիրտ , և լուացեալք զմարմինն ջրով սրբով՝ մատչել յանդիման լինել առաջի մեծութեանց Աստուածութեանն կարասցուք : Ա՛րդ՝ յորժամ իջանիցես ի ջուր անդր , մի՛ իբրև ի թեթև և ի դատարկ ջուր ինչ հայիցիս , այլ ի զօրութենէ Հոգւոյ անտի փրկութեանն սպասեսջիր . զի առանց երկոցուն անհնար է քեզ կատարեալ լինել :

ԿԻՒՐԵՂ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՅԻ :

Եթէ երթիցես ի բժշկարանս , և մատչիս հարցանել , զամենայն գրեթէ զհիւանդութեան պատճառս անդուստ ի կերակրոցն գտանես . անտի բուսանին ախտքն : Վանդի նուազ և թեթևախորտիկ սեղան՝ մայր է առողջութեան . վասն որոյ և մանկունք բժշկացն այնպէս անուանեցին . և զչափաւոր կերակուրս , և որով ոչն յագի ոք , և ըստ կարօտութեանն կերակրի՝ զնա մայր առողջութեան ասացին : Այլ եթէ պակաս

կերակուրն առողջութիւն գործէ , քաջա-
յայտ է՝ թէ որ յագեցմամբ կերակրի , այն
է արմատ հիւանդութեան . և ծնանի ախտս
որ 'ի վեր անցանէ քան զամենայն արուեստս
բժշկաց : Վանդի ոտնացաւութիւնք , գլխա-
գարութիւնք , և անբժշկելի ցաւք , ձեռաց
խեղութիւնք և անդամալուծութիւնք , հոգմք
և դողդոջմունք , ջերմ յերկար և տաքու-
թիւնք անչափք , և այլ ևս առաւել քան
զսոսա՝ զի ոչ եթէ յամենայն ժամ լինիցին ,
և ոչ 'ի պակաս կերակրոց , այլ՝ յաւելակե-
րութենէ և 'ի յագեցմանէ երեւին և ծնա-
նին այսոքիկ :

ՈՍԿԵԲԵՐԱՆ :

Ընդ Ղստուծոյ և վասն Ղստուծոյ խօսե-
լով՝ ամենայն արթնութեամբ և զգուշու-
թեամբ պարտիմք միտ դնել բանիցն ասացե-
լոց , զի մի ընդունայն , կամ թէ 'ի դատա-
պարտութիւն մեզ ասացեալքն լինիցին : Օ ի
թէ ընդ մեր նման մարդոյ ոչ դանդաջեալ
մտօք խօսիմք , այլ իմացուածովք զբանն բե-
րեմք , և յօդաւոր ասիւք պատշաճեմք , և
մանաւանդ յորժամ ընդ աւագաց ունիցիմք
խօսել , երկիւղալից մտօք բանիցն հոգ տա-
նիմք , ապա ո՞րչափ անզբօս խորհրդովք ընդ
Ղստուծոյ , և ընդ Ղստուծոյսն պարտիմք
խօսել , և ամենայն երկիւղիւ ընդ նմա և
վասն նորա բանաւոր իմացուածովք աւար-
տել զբանսն :

ՄԵԾՆ ԽՈՍՐՈՎ :

Այլ ինչ չնոր՝ զոր առանց Ղաջնորդաց տայ Ղստուած : Այլ վերստին ծննդեանն որ 'ի Հոգւոյն , և կենարար մարմնոյ և արեան Տեառն բաշխումն , Թողութիւն մեղաց դարձեւոցն 'ի խոստովանութիւն ապաշխարութեան , ամոսնութիւն զուգութեան , ընծայից և նուիրաց և պարգեաց մատուցումն , և Հոգւոցն Հանգուցեւոց առ Քրիստոս յուղարկումն , և մարմնոց նոցա ընդ ամենապահ աջովն Ղստուածոյ ամրանալ , և որ այլ ևս կարգք են քրիստոնէականք , և օրհնութիւն Ակեղեցեաց Ղստուածոյ , և սալասուց նոցա , և կամ նշանի Առջին , կամ Արեւունքն գերագունի , կամ երկրի , կամ ջուրոց , սերմանց , պտղոց , անասնոց , ախտից բուժելոյ աստուածային չնորհիւն , կամ այլ ինչ աստուածատուր պարգեւի՝ միջնորդք Ղաջնորդք եկեղեցւոյ լինին : Առաջ առնուն 'ի Ժողովրդոցն զխոստովանութիւն , զաղօթս , զօրհնութիւն , ըզնուէրս՝ և մատուցանեն Ղստուածոյ . և դարձեալ՝ առնուն յՂստուածոյ զօրհնութիւնս և զզանազան չնորհան , զխաղաղութիւնն երկնային , և տան մարդկան՝ մեռելոց և կենդանեաց :

ՆՈՅՆՆ :

Որ օրինակ Թագաւոր ոք գիտելով ըզԺառայից զիւրաքանչիւր զբաջութիւն և զուժոյ կարողութիւն , նաև զպատշաճ սիրտոյից գործառնութիւն ըստ Ժամանակի և ըստ իրի , և առեալ կարգեսցի ըստ արժա-

Նոյն՝ զոմն ՚ի զինուորութիւն ընտրելով, ըզմիւսն ՚ի դատաւորութիւն, զայլ ոմն գաւառապետ կարգելով, և զմիւսն գլուխ զօրաց կացուցանելով. զմին ՚ի դուռն արքունի կարգեալ, զմիւսն ՚ի վերայ խաչիցն, և զայլ ոմն մատուռակ և սպասաւոր իւրոյ Թագաւորութեանն ընտրեալ. այսպէս իմն և ամենաթագաւորն Մտուած ըստ իւրում նախատես գիտութեան ընտրեաց զամենեսեանն ըստ իւրաքանչիւր պիտոյից յիւրաքանչիւր դարս և ժամանակս ըստ արժանաւորութե :

ՆՈՅՆՆ :

Յանկացայ զմարցն գորովասիրաց պահել սովորութիւն, առ որս տեսանեմք, զի կաթընկեր ունելով մանկունս, և անկիրթ ճաշակելիս կատարեալ կերակրոց՝ նախ ինքեանք առնուն զհացիկն, և յատամունս մանրեն, և ապա եդեալ ՚ի բերանս նոցա՝ առ ՚ի նոյն պիտի կերակրոցն ճաշակումն զտղայսն դատարակեն : Սոյնպէս և Սարգապետաց՝ որոց պաշտօն բանին հաւատացաւ ՚ի հոգւոյն, հարկաւոր է առնուլ զկատարեալ հոգւոց կերակուր՝ գրաւորական վարդապետութի, և զնոյն յատամունս խաղաղութեան մանրել, և զիւրաճաշակելի և ախորժ առնել որոց կարևոր առ ՚ի նոյն սնունդ և աճումն :

ԴԻՈՆԵՍԻՈՍ :

Օ ի որպէս յարեգակն պշնուն պակասումն ընձեռէ աչաց հայեցողին, նոյնպէս և աւելի քան զչափն յառիլ ՚ի խորս գիտու-

Թեանն Աստուծոյ շացումն մտաց աչացն
բերէ :

ՆԱՐԵԿԱՅԻ :

Ոսկին համր է , և առանց բերանոյ կա-
րող է խօսել , և լռեցուցանել զբանաւորս
յիրաւանց :

ՃԱՌԸՆՏԻՐ :

Այսօրիկ են բնութեանս մերոյ սահման .
յաղքատանալն տրտնջեմք և մեղադիր լի-
նիմք Աստուծոյ , և 'ի հարստանալն ամբար-
տաւանիմք , և իբրեւ զանմահս զաշխարհէս
բուռն հարկանեմք , վասն այսօրիկ փոխ առ-
փոխ փոփոխմամբն ուսուցանէ զմեզ 'ի չա-
փու ունել զանձինս , և քան զմեր սահմանն
աւելի չամբառնալ՝ զի մի մեծագոյնս անկա-
նիցիմք քան զհող անարդ և խոնարհ :

ԼԱՍՏԻՎԵՐՏՅԻ :

Վախանձեաց ընդ մըջիւնն 'ի գործիական
առաքինութիւնն , և զմեղուն առ տեսակա-
նին ապացոյց : Որպէս նա 'ի վերայ ամենայն
ծաղկանց շրջի , նոյնպէս և դու զամենայն
դիրս քննեա՛ , և զպարկեշտն և զպիտանին 'ի
նոցանէ ամբարեա՛ : Այլ յայնժամ զբանս հան-
ճարոյ քո առնուն մեծամեծք և փոքունք 'ի
բժշկութիւն հոգւոց , և քաղցր լինի 'ի քիմն
մտաց նոցա քան զմեղու խորիսխ : Այլ այ-
սու լիցիս ցանկալի իմաստնոց , և փառաւո-
րիս . որ 'ի տկար մարմնոյդ զերծուցեր զխո-
հականիդ բանականութիւնն , և իմաստու-

Թէն սիրով խառնեցար յանմարմնոցն կարգ :
 Քանզի արդարեւ զմեղուի բերին զօրինակ
 Հելլենացւոցն իմաստունքն յաշխարհական
 հանճար, և եկեղեցւոյ Վարդապետք 'ի հո-
 գեորս գիտութիւն :

ԼԱՄԲԵՐՈՆԱՅԻ :

Որպէս նժար կշռոց ունի անձնիշխան
 կամք կախեալ ընդ ինքեան զհոգին և զմար-
 մին . ոչ պարտի տալ նոցա զմիմեանս հարըս-
 տահաբեւ, այլ յօրինացն սահման պահե-
 լով զնոսա՝ ընդունելի է Եստուծոյ : Եւ ա-
 թէ հարստահարէ մարմինն զհոգին, լսէ 'ի
 Պաւղոսէ . Պիրզն կենդանւոյն մեռեալ է :
 Իսկ թէ ոգին զմարմինն, դարձեալ ասէ .
 Ս'ի Զուր և եթ ըմպեր, այլ սակաւիկ մի և
 գինի խառնեսցես վասն ստեպ հիւանդու-
 թեանդ :

ՆՈՅՆՆ :

Եւ վաճառք ըստ հրամանի (Թ) ագաւորաց
 կարգեսցին 'ի քաղաքս, կամ յԱշխանաց ըստ
 հրամանի (Թ) ագաւորաց՝ թէ 'ի քաղաքս, կամ
 յաւանս, կամ յայլ ինչ տեղի 'ի գաւառսն .
 և նախահոգութեամբ զչափս և զկշիռս, ըզ-
 ղոյգան նոքա դիցեն՝ տեսանելով զզօրու-
 թիւնս վաճառին : Արգեսցեն և կռփիչս՝
 միշտ որոնել և տեսանել, զի մի նենգութե-
 ինչ արասցեն : Եւ խարդախիցն խրատ ըստ
 հրամանի Աշխանացն լիցի . գողիցն 'ի չափսն
 և 'ի կշիռսն հատուցանել չորեքկին, և յան-
 դիմանութեամբ նշանակել 'ի զարհուրումն

այլոցն : Իսկ դահեկանահատիցն և դրամա-
փոխիցն զձեռնն հատանել հրամանաւ Իշ-
խանացն : Իսկ զմաքսն առնու իրաւապէս ,
յորժամ 'ի քաղաքս կամ 'ի գաւառս եկեալ՝
վաճառիցեն . այլ մի լիցի յանցս ճանապարհ
հաց մաքսել , եթէ ոչ վաճառիցեն . այլ
վարձս միայն , եթէ 'ի թշնամեաց՝ ընդ նո-
սա երթալով , պահեսցեն : Եւ մաքս հրա-
մանաւ լիցի (Սադաւորաց , և Իշխանքնմա-
նապէս 'ի հրամանս նոցա մաքսիցեն : Եւ
'ի վաճառս խաբողացն զտգէտն՝ ըստ գո-
ղիցն հատուցի : Իսկ զգին հացի և զգի-
նոյ և զայլոց այդպիսեաց , ըստ քաջաբե-
րութեան ամի , կամ ըստ այլ իմիք պատճա-
ռի , նմանապէս ըստ նուազութեան : Եւ
ըստ այդպիսեացդ պատճառի փոփոխել 'ի
վեր և 'ի խոնարհ՝ (Սադաւորաց լիցի հրա-
մանաւ , և Իշխանաց յիշատակելով Սա-
ւառապետաց և յողովրդապետաց :

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇ :

Եւ իսկ է մարդ բոլորովին . ոգի և զօ-
րութիւնք իւր , միտք և շարժմունք իւր ,
մարմին և զգայութիւն իւր . զոր պարտ է
ըստ վերագրելոցդ ամենայն զգուշութեամբ
պահել . ոչ ընդ հրաժարեցուցեալն ընտա-
նենալ , և ոչ 'ի համարձակելոցն օտարա-
նալ . զի մի 'ի բարւոք և յընտանի կայից սո-
ղոսկեալ՝ 'ի վայր քարշեցի մարդն Եստու-
ծոյ , և բիծ ինչ արատոյ ընդ անարատ մաք-
րութիւնն խառնեսցի՝ եղծանելով զնախա-
տալին պատկերի լուսանկար գեղեցկութիւն :

ԳՐԻԳՈՐ ՄԵՆԱԽՈՐ :

Եւեմք զթիւսն նմանս գոլ՝ որոց կողմունքն համեմատք են, որպէս զվեցն, և զքսան և զչորսն. քանզի կողմունքն վեցին երկուք և երեքն, իսկ քսան և չորիցն չորքն և վեցն : Եւ համեմատութիւն ունի ութն առ չորսն, և երեքն առ վեցն. քանզի կրկնապատիկ բանի տեսանի, զի չորքն երկուցն կրկնապատիկ է, և վեցն երիցն :

ՆԵՄԵՍԻՈՍ :

Հարիւր և տասն ամ էր ՚ի Սրբոյն Գրիգորէ, յորժամ գտաւ գիր ազգիս մերոյ. և զայնչափ ժամանակս ՚ի յայլալեզու դեգերանս էին տատանեալ. վասն որոյ առաւել փոյթ յանձին ունէին, զի երազ վարժեսցին մանկունք յիւրաքանչիւր տեղիս : Յորոց ընտրեցին թուով վաթսուն յաշակերտելոցն զառաւել ուշիմն և զփափկաձայնս և զերկարողիս, և առաքեցին յազգս և ՚ի լեզուս օտար գաւառաց՝ ուսանել իմաստութիւն և արուեստախօսութիւն, և առնել թարգմանութիւն. . . . որք գնացին յԱզեքսանդրիա, ՚ի Իւզանդիա, յԱթէնս, և յայլ գաւառս՝ ուսանել զիմաստասիրութիւն որպէս զայլ ազգս. զի նախանձ բազում էր յայնմ ժամանակի ուսման ամենայն ազգաց, և ծաղկեալ էր ուսումնասիրութիւն յաշխարհի

Օ կնի բազումք յիւրաքանչիւր դարս և ՚ի ժամանակս հանդիսանային՝ նախանձաւոր բարեաց լինելով, ՚ի վաստակս և ՚ի ջանս պատրաստելով զանձինս. ժրանային, տքնէին, աշխատէին, հարցասէր լինէին՝ ուսանելով, կրը

Թելով, վարժելով, պատրաստելով զանձինս
 'ի յերկս օգտակարս, և 'ի գործս շահա-
 ւետս: Ոմանք զիմաստս հաւաքեալ՝ զուսում-
 նականն, զընաբանականն, զերկրաչափա-
 կանն, զհամարողականն, զերաժշտականն,
 զաստեղաբաշխականն, զքերականն և զքեր-
 դողականն, զգործնական և զտեսական ի-
 մաստասիրութիւն, և զմասունս նոցա՝ որք
 են Թուով երկոտասան Ունելով ընդ
 ինքեանս բեռինս շահաւետս և արդիւնա-
 րարս, մարդարիտս գեղեցիկս և ականս պա-
 տուականս՝ զբաղխոհականն, զատենականն,
 զկացրդականն և զաստուածաբանականն՝
 զարդարեցին զերկս աշխատողացն Ժա-
 նօթս առնելով բազմաց զգիտութիւն, զե-
 րեւակայութիւն, զմիտս և զկարծիս, և զըզ-
 դայութիւն, զարհեստ և զմակացութիւն,
 և զայլն ամենայն զգովելին և զպանծա-
 լին:

ՃԱՌԸՆՏԻՐ:

Ս'ի ոմն զօրաւոր 'ի զօրացն Հոռոմոց պատ-
 րաստեալ հուրնաւթիւ ծծմբով, և արկեալ
 յաման ապակեղէն, և նստեալ 'ի վերայ ազ-
 նիւ երիվարի քաջասիրտ և արի գոլով, վա-
 հանաւ միայն զթիկունս ամրացուցեալ, և
 ելեալ ընդ դուռն քաղաքին՝ մտանէ 'ի բա-
 նակն Մ. յլազգեացն, ՄԱՆՏԱՏՈՐ ձայնելով
 զինքն . և երթեալ մինչև 'ի բաբանն, շուրջ
 անցեալ զնովաւ, և յանկարծակի 'ի վեր ա-
 ուեալ զշին՝ եհեղ 'ի վերայ բաբանացն . և
 նոյնժամայն բորբոքեալ հրոյն՝ բոց ծիրանի

’ի դուրս ելանէր, և ինքն դառնայր փութապէս :

ԼԱՍՏԻՎԵՐՏՅԻ :

’Ի սորա (փոքուն Սփոդոսի) աւուրս էր սուրբ հայրապետն Հայոց Սահակ . յորոյ աւուրս դպրութիւնն Հայոց լեզուիս՝ քսան և ինն գիր ’ի Ղանիէլէ փիլիսոփայէ Մարտոյ կարգեցաւ . իսկ զԵւթն գրոյն պակասութիւնն Ստրովկ երանելի Տարոնեցի խնդրուածովք Ղստուծոյ առնու :

ԱՍՈՂԻԿ :

Սացոյց և լուսաւորս յերկինս՝ յառաջնորդութիւն և ’ի փոփոխումն աւուրց և ժամանակաց, ’ի սնունդ մարդկան և ամենայն կենդանեաց, և բուսոց և տնկոց : Սակ ըզհուր և զջուր, զամպս և զհողմն յարդարեաց ’ի պէտս ազգի ազգի բուսոց և տնկոց՝ որ ’ի պէտս մարդկան արարան իւրաքանչիւր : Եւ որ ’ի ջուրսն են ղուղակք և ձկունք, և ազգք գազանաց պէսպէս բնութեամբք և զանազան կերպարանօք ’ի ծովու և ’ի ցամաքի՝ մեծամեծք և փոքունք, քաղցունք և դառինք, չահեկանք և անչահք . նմանապէս և ’ի տունկս և ’ի բոյսս՝ որ ’ի պէտս արարան մարդկան, և ոչ լրարչին : Լրար և ոսկի և արծաթ և պղինձ և երկաթ . և պատուական քարինք և անարգք՝ ի պէտս մարդկան՝ ’ի վկայութիւն մեծին Մստուծոյ արարան : Եւ ’ի չորից նիւթոց զերեւելիսս եցոյց . խոնաւ և ցամաք, ցուրտ և ջերմ Ղստու-

ծոյ կազմեցան : Ալ 'ի նոյն նիւթոյ արա-
րեալ զմարդն՝ և շնչեաց 'ի նա հոգի կենդա-
նի և անմահ , մտաւոր և բանաւոր :

ՅԱԺԱԽԱՊԱՏՈՒՄ :

Օ ի՞նչ անդամ իցէ՝ որ ըստգիւտն հա-
մարին 'ի սքանչելի արարածս մարմնոյս այսո-
րիկ . զի՞նչ այն՝ որ պակաս ինչ է 'ի գեղեց-
կութենէ . զի՞նչ այն իցէ՝ որ ոչն ճարտա-
րութեամբ կարգեալ իցէ : Իսկ արդ՝ ո՞չ է
պարտնոցա հայել և տեսանել աչացս լուսա-
ւորութեանս զհաստատութիւնս , կամ ո՞ր
պէս ականջացն 'ի կողմանէ եղելոց անխա-
փան զլսելիսն , կամ ո՞րպէս հոտոտելիքն ըն-
տրութիւն գիտեն առնել . և զիա՞րդ զհա-
գագն 'ի տալ և յառնուլ՝ շունչ մատակա-
րարիլ մարթ է . և կամ զիա՞րդ լեզուն կրը
կին կարգաց արբանեակ է ճաշակելեացն . և
կամ ո՞ որ ինչ ըստ ամոքելոյ բանաւոր խօսիցն
զօրութեան . կամ շնչափողն 'ի ծածուկ 'ի
ներքսամրացեալ՝ զիա՞րդ անդադարունի զօ-
դոցն և շնչոցն տալ և առնուլ մատակարա-
րութիւն . կամ զիա՞րդ սիրտն 'ի ներքս անդ-
միշտ անդադար զթնդիւնն պատրաստէ . կամ
զիա՞րդ յիւրաքանչիւր կարգս բաժանին ե-
րակքն , և նէարդք բազմացեալ : Ալ կամ
ո՞վ է՝ որ խոնաւ ջղօքն և նէարդիւքն զոս-
կերս արար վայելչապէս . և կամ ո՞վ է որ
զխորտիկս 'ի գեղեցիկ բաժինս բաժանեաց .
զկէսն 'ի զօրութիւն հաստատութեան , և
կէսն 'ի գեղեցիկ ընտրութիւնս խորհրդով

բաժանեալ : Եւ զամօթոյ մարմինսն 'ի պարկեշտագոյն կողմանս թագուցեալ պահէ :

ԿԻՒՐԵՂ, ԵՐՈՒՍԱՆԵՄԱՅԻ :

Որպէս ծարաւ յաղբիւր դիմէ յօժարական ,
Եւ ըզպասքեալ միտսդ արբուսցես բանիւք
ուսման .

Որպէս լուսոյ ծագման յըստակ արեգական ,
'Եւ ըզհոգւոյդ աչքս բացցես տեսողական :
Ս'ի յայլասեր աղգաց դարշիր խնդրողդ
ուսման ,

Ս'ի յաղքատաց մեծամըտիր որպէս Իշխան .
Եւլ ա՛ռ 'ի քեզ որպէս 'ի փշոյ վարդ հո-
տեան ,

Ուէ զոր անօթ շնորհաց տեսցես և պատուա-
կան :

ԵՐԶԵԿԱՅԻ :

Հեթանոսութեան սկիզբն 'ի Սերուքայ
ժամանակաց անտի եղև . զի որ լաւ ոք ե-
կեալ յաշխարհ մեռանէր , վասն յիշատակի
քաջութեանն զպատկերն երանգօք 'ի նկա-
րու հանելին . և անտի ուսեալ տխմարայ՝
տակաւ 'ի պաշտօն առնուին : Եւ կուոց և
դրօշելոց հանգամանք՝ առ Սարայիւ հարբ
Լբրահամու . և անտի իւրաքանչիւր ոք իւ-
րով արուեստիւ զնոյն դրօշեր . դարբինն
դարբնութեամբ , հիւսնն հիւսնութեամբ ,
արծաթագործն և պղնձագործ և քարակոփ
և բրուտ՝ իւրաքանչիւր արուեստիւ : Եւ ան-
տի կարդեալ հասանէր յԱգիպտացիս և 'ի
Բաբելոնացիս և 'ի Փոփուգացիս և 'ի Փիւ-

նիկեցիս գործ դրօշագործութեան, և խորհուրդք նորին: Եւ ապա 'ի Հելլենս՝ որ են Յոյնք, առ Աեկրոսպեալ. և ևս յետոյ առաւել աստիք առ Առոնաւն և Րէալ և Ղիալ և Լպողոնիւ, և առ այլովք բազմօք՝ զորս մի ըստ միոջէ Լստուածս անուանէին: Եւ Հելլենք կոչին Յոյնք յառնէ միոջէ՝ որում Հեղինոս անուն էր յԱլլադացւոց աշխարհին: Բայց այլք ասեն, եթէ 'ի ձիթենւոյն՝ որ յԱթենս բուսաւ իւրովի. վասն զի ձիթենի Յունարէն ելիւ կոչի: Բայց Յոյնք 'ի Յաւանայ, որ էր մի յառաջնորդաց աշտարակագործութեն. վասն որոյ ՄԵՐՈՎՊՍ ամենեքին կոչին յաղագս բարբառոյն բաժանելոյ. քանզի Բաժանումն Յունարէն ՄԵՐԻՍՄՈՍ կոչի: — Եւ առաջին կրօնք՝ խոլժականք և սկիւթականք և հեթանոսականք կոչէին, մինչև եկն Լբրա համու աստուածաշտութիւնն, և աղաւաղեաց զայն: Եւ Յուդայութիւնն 'ի Յուդայէ՝ որ է Հրէութիւն, 'ի չորրորդ որդւոյն Յակովբայ, յորմէ Թադաւորութիւնն էր. և կալաւ անունն զամենայն ազգն Յուդայական: Եւ 'ի վախճանի Հրէութե՝ Քրիստոնէութեան անուն 'ի Քրիստոսէ. որնախ յԱնտիոք անուանեցաւ աշակերտելոցն:

ԵԶՆԻԿ:

Չտեսանէս և զմարմնոց իսկ աչս, յորժամ հանապազ ընդ ծուխ գայցեն, արտօսք երեն. և յորժամ 'ի խաղաղօդս և 'ի մարդս և յաղբիւրս և 'ի դրախտս զբօսնուցուն, ա

ռողջագոյնք և քաջատեսք : Աոյնպէս և մը-
տացն ակն՝ եթէ յեղտիւրս հողեւոր բանիցն
ճարակիցի, սուրբ, յստակ և քաջատես լի-
նի . իսկ եթէ ընդ ծուխ ինչ աշխարհի ի-
րացս գայցէ, բժարեր արտօսարալից լինիցի .
և զաղգի աղգի լալիւնս լայցէ՝ և աստ, և
անդ :

ՈՍԿԵՐԵՐԱՆ :

Ըէ ինչ ծանր հրամանքն : Աղէ ասա՛ ,
զինչ աշխատութիւն յերդմանէն փախչելն
իցէ . միթէ ընչից ծախք իցեն , միթէ քըր-
տոնք ինչ և տառապանք . շատ է կամելն
միայն , և ամենայն վճարեցաւ : Իսկ եթէ
զսովորութիւն պատճառս դնիցես , նա՛ վասն
նորին այնորիկ ասեմ գիւրին զուղղութիւնն .
եթէ յայլ ընդելութիւն կրթեսցես զանձն ,
զամենայն դիւրաւ վճարեսցես : Օ մտաւ
աժ , զի բազումք իսկ՝ ի հեթանոսացն իմաստ
նոց՝ որ առ քաղթնատութեան թոթովէին ,
ստեպ կրթութիւն զկաղ լեզու նոցա էաժ
յուղղութիւն . և ոմանք՝ որոց թիկունքն
ընդոստ ընդոստ դողացեալ շարժէին , սուրս
կապեցին ՚ի վերայ թիկանցն , և մերժեցին
զսովորութիւնն :

ՆՈՅՆՆ :

Խրատեցէք զորդիս ձեր ՚ի խրատ և ՚ի
վարդապետութիւն Տեառն . քանզի խակ և
ամեհի է մանկութիւն , և բազում վարդա-
պետաց կարօտ , դաստիարակաց , սպասկաց ,
դայեկաց . քանզի ոլիտոյ է այնալիսի վար-

Ժիւք վարժեւ : Որպէս ձի ամեհի միշտ 'ի վարժոցս կայցէ , և գազան վայրենի 'ի հրա հանգս՝ մինչև 'ի համբոյր գայցէ , այնպիսի է մանկութիւնն : Ընդստին իսկ յառաջին տիոցն պարտիմք սահմանս և կարգս բարիս հաստատել նմա . և ոչ ևս առյապա մեծամեծ աշխատութիւնս կարօտանայցեմք . այլ սովորութիւն իսկ օրէնք լինիցին : Ս'ի տա-
ցուք նոցա թոյլ ըստ մտաց դիւրութեան գնալ , և մի՛ իբրև մանկտուոյներիցեմք նոցա , այլ 'ի ցածութեան պահեսցուք , զի այն քան զամենայն ինչ փասակար է մանկութեանն : Եւ մեք նմին կարի պատկառ կայցեմք՝ վաղ և արագ կանայս ածիցեմք , զի սուրբ և անարատ պահեսցին 'ի պղծութենէ՝ 'ի հասաւ նել առ ամուսնութիւնն :

ՆՈՅՆՆ :

Որպէս 'ի մասունս մարմնոյ քան զամենայն պատուականագոյն և առաջին գլուխն է յաղագս տեղւոյն բարձրութեան , և ըզգայարանացն 'ի նմա եղելոց , և ապա այլքն յանդամոց մի ըստ միովէ . այսպէս և յանդամս հոգւոյն՝ մեծ և առաջին իբրև զգլուխ , է հաւատոյն ճշմարտութիւն . և ընդ նմին յարմարեալք որպէս անձն ընդ գլխոյ , գործք արդարութեան մեծամեծք և փոքունք ըստ պատուիրանացն Քրիստոսի :

ՆԵՐՍԷՍ ԱՆՈՐՀԱԼԻ :

Հայեաց յերկինս 'ի վեր՝ ո՞վ մարդ , և յերկիր 'ի խոնարհ . և տես՝ եթէ զո՞ յարաւ

րածոցս յերևելեացս կամ յոչ երևելեացս
այնպէս պատուեաց Մատուած, որպէս ըզ-
քեզ : Եւ թէ զառաջին պատիւ արարչագոր-
ծութեանն ասիցես, ահա՛ մեծ է և սքան-
չելի . վասն զի այլ արարածք հրամանաւն
Մատուծոյ ստեղծան, և դու ձեռամբն Մա-
տուծոյ : Եւլ արարածք 'ի պատկեր գծծու-
թեան, և դու 'ի պատկեր Մարչին : Եւլ
արարածք 'ի բնութեանն կապեալ կան, իսկ
դու անձնիշխանութեամբ Մարչին քո նմա-
նես : Եւլ արարածք անբանութեամբ ան-
զարդք երևեցան և տրուպք, իսկ դու բանիւ
և իմաստութեամբ զարդարեցար . և զպա-
տիւն քո տիրապէս ոչ իմացար :

Ս Ա Ր Գ Ի Ս :

Օ երկիր ոմանք յարտաքնոց բարեաց փի-
լիսոփայիցն ասացին, թէ ձեացեալ է իբրև
սկուտեղ . և ոմանք ասացին իբրև զգունդ .
և այլք որպէս քուեայ երկեռեակ դիմի, և
'ի միջոցի երկնի կառուցեալ . սաստկութեան
հողմոյ 'ի ներքոյ մտեալ՝ համբարձեալ ունի
զերկիր 'ի վեր . և ընդ անգայտութեան ցան-
կցիր հողոյն երկրի խառնեալ մանրասիկ խո-
նաւութիւն ջուրց, և հողմոցն սաստկու-
թեամբ 'ի վեր փչելով, և երկրիս թանձրա-
հող ծանրութեամբ 'ի վայր կալով՝ կափչի
հողն յիրեարս, և ճնշի իբր 'ի մամուլս, ման-
րասիկ խոնաւութեան ջուրցն կալով 'ի վեր
կոյս . և խտանայ երկրային մարմնս 'ի ներ-
քոյ ջուրցն, և լինի սալայատակ, հաստա-
տրամ, անփապելի և անպայթելի . նեցուկ

անվթար՝ զբազմութիւն ջուրցն յինքեան ունելով, զոր և ծով անուանեմք : Աւ քանդի երկիրս չորեքկուսի 'ի միջոցի երկնի կառուցաւ, ոչ թոյլ տայ սմա երկին իւրով երազութեամբն 'ի ներքին կիսագունդն խոնարհիլ . քանդի երկիր իւրով ծանրութեամբն հակէ 'ի վայր իջանել, և հողմն իւրով ուժգնութեամբն ջանայ 'ի վեր բերել զնա . և ոչ ծանրութիւն երկրիս թուլացուցանէ 'ի վեր բերիլ, և ոչ ուժգնութիւն հողմոյն տայ 'ի վայր իջանել, և այնպէս զհաւասարակշիւ կէտն կալեալ՝ կայ . և յերկոցունց հակառակացն միջոցն զտրամագիծսն ունի : Իսկ կայեան սորա 'ի տրամագիծ անդր զուղղան կիւնսն չորեսին առ միմեանս հայեցուցանէ . և 'ի հայել ուղղանկիւնեացն առ տրամագիծն միջին՝ զամենայն հարթ, արդակ, զուգամասն՝ զլեւնայինն և զդաշտայինն և զծովայինն յարմարեալ անմնաս պահէ, զի որ 'ի սմայքս են, անկասկած առցեն զլինելութիւն հրամանաւ Արարչին : — Աւ եթէ որ կամիցի օրինակ տեսական զարտաքնոցն լսել, իբր թէ զկայս երկրի նմանեցուցեալ ինձ 'ի դէպ թուի ասացեալն ձու . որպէս նորա դեղինն 'ի միջին գնդաձև կառուցեալ կայ, և սպիտակն շուրջ զնովաւ, և խեճեան պատ առեալ զամենայնիւ՝ նոյնպէս երկիրս 'ի միջոցի կառուցեալ կայ, և օդ շուրջ զնովաւ, և երկին պատեալ զամենայնիւ : Իարձեալ՝ եթէ առցէ որ աման խեցեղէն, և արկցէ անդր ջուր, ձէթ և աւաղ, ահա՛ յայտնի երևեցաւ՝ աւազն կալաւ զներքին

կողմն ամանոյն , և ձէթն զվերին , իսկ ջուրն
հարկաւորեալ՝ ՚ի միջին կառուցաւ , և մար-
մին ամանոյն պատ առեալ զամենայնիւ :

ՇԻՐԱԿԱՅԻ :

Օ որ օրինակ՝ թէ ախորժէ որ գծագրու-
թեամբ դեղոց պատկեր նկարագրել , զպէս-
պէս երանգս դեղոցն ՚ի կիր ածէ , և ջանայ
ուշիւ իմաստիցն զնա ՚ի տիպ և ՚ի հասակ և
՚ի ձև կենդանեաց յօրինել՝ զի հաճելի և
ցանկալի որպէս զկենդանի թուեսցի տեսու-
ղացն անկենդանին . իսկ մարդ կենդանի՝ որ
կրի հոգւով , մարմինն ոչ այսոցիկ ճշգրտու-
թեան երանգոց կարօտի առ ՚ի հրատարա-
կել զիւրն կենդանութիւն . այլ բաւական
է միայն հոգին ներգործող զշարժումն ան-
դամոցն՝ զայս հուշակել :

ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ :

Վաղաք ընտրութեամբ իմաստասիրացն
տուրեւառիկ վաճառացն տեղի սահմանեցաւ ,
որոշել ՚ի նմա տունս վաճառոյ , և ընդար-
ձակ վայրս : Օ ի ամենայն գաւառականքն
յամենայն կողմանց անդանօր ժողովելով՝ իւ-
րաքանչիւր որ զպէտս իւր գտանիցէ : Վայց
են և ՚ի մէջ քաղաքացն ընտրութիւնք . զի
են՝ որ շահաւէտք են և բազմավաճառք որ-
պէս ծովեզերեայ քաղաքք՝ որ զնաւահան-
գիստս պատրաստական ունին , և զնաւն
բիւրաւոր բեռամբք ընդունին յամենայն կող-
մանց :

ՍԱՐԳԻՍ :

Իւր երբեմն զհետ երամակաց ցուռց յան-
դըգնագոյնս արշաւեալ ընդ խորտաբորտսն
և ՚ի վիմուտ տեղիս, յորմէ կասել սկսաւ
Շ ապուհ: Իսկ Լստոմայ Սոկացւոյ եպե-
րեալ զնա՝ ասէ. Գնա՛ զնա՛ աստուածոր-
դիդ Պարսից, թէ այր իցես: Եւ նա ասէ.
Դո՛ւ երթիջիր, զի ՚ի քարինս դիւաց է շա-
հատակել: Գարձեալ՝ յայլում ժամու դի-
պեցաւ ՚ի շամբս կինճս որսալ հրով. և Շ ա-
պուհ ո՛չ համարձակեալ ՚ի թաւուտն քաջ-
արշաւ լինել, մինչև շրջապատէր հուրն. և
նորա զհայեցուածսն յերկուս բաժանեալ՝
այսր անդր բերեալ լինէր երիվարան: Սիւս-
անգամ ասէ Լստոմ. Լստուածորդիդ Պար-
սից՝ ահա՛ հայր քո և Լստուած, ընդէր
զանգիտես: Իսկ Շ ապուհ ասէ. Թողեալ
զկատակելդ՝ յանցանել ընդ հուրդ դարձո՛
ղքեղ, որ և ես զկնի քո. քանզի յառաջին
ձիս իմ խրտչի: Յայնժամ այպանեաց զնա
Լստոմ՝ ասելով. Սի՛նք և այդ քարինք ի-
ցեն, զի ես յառաջեցից: Եւ արդ՝ եթէ դու
զՍոկացիս կոչես դիւազգիս, ես զՍասա-
նեանսդ կոչեմ կնամարդիս: Եւ մտրակեալ
զերիվարն՝ իբրև ընդ հովիտս ծաղկանց ան-
ցանէր զհուրն, զերծուցանելով զՇ ապուհ:
ԽՈՐԵՆԱՅԻ:

Լսի թէ Դիողինէս յաւուրս ձմերայ-
նոյ յերեկորեայ ՚ի կարաս իջանէր վասն ցրը-
տոյն, և ՚ի տունջեան արտաքս ելանէր վասն
արևուն: Ս ասն որոյ և երբեմն ջեռնլով սո-
րա, հասեալ Լղէքսանդրոս Սակեդոնացի՝

ստուեր առնէր 'ի վերայ նորա , զի մի ջեռ-
ցի՝ ասելով ցնա . Եսա՝ Գիողինէ , զինչ կա
միս , զի չնորհեցից քեզ : Եւ նա ասէ . Օ , այս
ինչ չնորհեա՛ ինձ . փոքր ինչ 'ի բաց կացցես
յինէն , զի ջեռայց : ՆՈՆՆՈՍ :

Կարկինոս՝ որ Թարգմանի Խեցդետին ,
ցանկայ ուտել զմիս զեռնոյ միոջ՝ որ անուա-
նեալ կոչի Ոստրէոս . և քանզի դժուարորս
է Ոստրէոսն , զի իբրեւ խեցեղէն պատեանս
ունի շուրջ զիւրեաւ , և իբրեւ ընդ ամրա-
ծածուկ պարսպով զգուշացեալ պահի փա-
փուկ մարմին իւրոյ կակուղ բնութեանն , և
մորթն 'ի վերայ սեպ և ողորկ խեցանման է ,
և այսպիսի իմն կոչեն զեռունն զայն Խեցե-
մորթ . և քանզի կերպարանս պատենից Գաղ-
տակրի ունի՝ի միջնողունսն . զի այնպէս կաղ-
մեալ է զեռունն զայն Երարիչն : Եւ ոտք
Խեցդետնոյն ոչ կարեն գամս գտանել յու-
ղորկ և 'ի սեպ պատեան զեռնոյն , ժամա-
պահ դարանակալ լինի , միտ դնէ՝ եթէ երբ
ելցէ Ոստրէոսն 'ի խորոցն երթալ ջեզրն ,
որ անքոյթ իցէ 'ի հողմոյ : Եւ իբրեւ երթայ
հասանէ յանքոյթ տեղին , սկսանի բանալ
զպատեանսն՝ զոր ունի 'ի մկանունսն 'ի նմա
նութիւն Գաղտակրի՝ ընդդէմ արեւուն , զի
ջեռցի : Եւ այնժամ երթայ վաղվաղակի Խեց-
դետինն , ընկենու քար ընդ անջրպետն պա-
տենիցն , զի մի կարասցէ անդրէն զիւրեաւ
ամփոփել զպատեանսն . և լինիցի նմա դիւ-
րաւ ըմբռնել զՈստրէոսն , և ուտել :

ՄԵԾՆ ԲԱՐՍԵՂ :

Արարիչն Աստուած զեղական արարածոյ
կենդանեացս ազգ յերիս սեռս զանազա-
նեալ որոշեաց . նախ՝ եղելոց հոգեղինացն
զօրութեանց զվերին կայանսն առ ինքեամբ
և հուպ ընդ իւր տալով տեղի բնակութեան .
իսկ զգալեաց և անասուն կենդանեաց որ
յերկրէ, սահմանեաց ՚ի սոյնս՝ յորմէ ստեղ-
ծան , բազմանալ , և ՚ի ծոց անդ մօրն դար-
ձեալ լուծանել : Այլ զբանաւոր զայս մարդ
յետոյ քան զբնաւսն ՚ի ներքս մոլծեալ՝ որ-
պէս ուսաք ՚ի պատմութենէն , շաղկապումն
և խառնուած արար սովաւ իմանալեաց և
զգալեացն էութեանց : Քանզի ան հող
յերկրէ՝ ուստի անամնոց ջուկք գոյացան , և
փշեաց յերեսս նորա շունչ կենդանի՝ որով
իմանալի պատկերն Աստուծոյ ՚ի նա էա-
ցաւ . և եղև մարդն հողեղէն՝ որպէս զանա-
սունսն , և պատկերակից Աստուծոյ՝ որպէս
զհրեշտակս , իմանալին այն հոգւով :

ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ :

Օ արմանալի և գեղեցիկ էր տեսիլ նո-
րա . զի ունէր մարմին չափ հասակաւ , և մա-
սունք անդամոցն պատշաճ : Ո՛չ կարի եր-
կայն մարմնով՝ որ թուի անհեթեթ տեսա-
նողացն , և ո՛չ փոքր՝ որ է արհամարհելի .
այլ չափով ընտրութեան որոշեալ . և դի-
մացն պատկեր կարի զուարթ , և հեշտալի
տեսողացն :

ԻԳՆԱՏԻՈՍ :

Եւ իբրեւ այս այսպէս պատրաստեցաւ, երկոքեան կողմանքն լի սրտմտութեամբ և մեծաւ բարկութեամբ զայրանային, և գազա նացեալ զօրութեամբ յիբեարս յարձակէին երկոքեան. և ամբօխ աղաղակին յերկոցունց կողմանց իբրեւ 'ի մէջ ամպոց շփութեւ ճայթմունս գործէր. և հնչումն ձայնից զքարանձաւս լերանցն շարժէր: 'Ի բազմութենէ սաղաւարտիցն, և 'ի փայլուն պատե նազէն վառելոցն իբրեւ նշոյլք ճառագայթից արեգական հատանէին: 'Եւ և 'ի բազում սուսերացն շողալ, և 'ի ճօճել բազմախոռոն նիզակացն իբրեւ յերկնոստ ահագին հրաձգութիւնք եռային: 'Բանդի ո՞ իսկ է բաւական ասել զմեծամեծ տագնապ ահաւոր ձայնիցն, որպէս կոփիւնք վահանաւորացն, և ճայթմունք լարից աղեղանցն զլսելիս ամենեցուն առհասարակ խլացուցանէին: — 'Եւ էր տեսանել շտապ մեծի տագնապին, և զաղէտս անբաւ տարակուսանացն երկոցունց կողմանցն՝ առ'ի յանդուզն յարձակմանէն, զմիմեանս բաղխելով: 'Բանդի թանձրամիտքն յիմարէին, և վատասիրտքն լքանէին. քաջքն խիզախէին, և նահատակքն գոչէին: Եւ խումբ արարեալ ամենայն բազմութեանն՝ ըզգետն 'ի մէջ փակէին. և զանգիտեալ գունդէն Պարսից 'ի դժուարութենէ գետոյն՝ ըզտեղեւան զեռալ սկսան: Իսկ գունդն հայոց հասեալ անցանէին, ձի 'ի վերայ առեալ յարձակէին մեծաւ զօրութեամբ: Սասուկապէս բաղխեալք ընդ միմեանս՝ յերկո-

ցունց կողմանց բազում վիրաւորք յերկիր անկեալ դիաթաւալ խաղային : — Յայնմ մեծի տագնապի՛ի վեր հայեցաւ քաջն Սարգան, և տեսանէր զընտիր ընտիր քաջ նահատակաց Պարսից զօրուն՝ զի զճախակողմն շարժեցին զհայոց գնդին . մեծաւ ուժով յարձակէր ՚ի տեղին, և զաջ թւէն Պարսից գնդին բեկեալ՝ արկանէր զգազանօքն . և շրջան առեալ կոտորէր մինչև ՚ի նոյն տեղի : Եւ այնպէս շտապ տագնապի՛ի վերայ հասուցանէր, մինչև գունդն Սատեան քակեալ բաժանեցան ՚ի մեծամուր պատրաստութենէն . դեռ ևս քաջ քաջ ՚ի փախուստ դառնային : — Իսկա դէտակն ՚ի վեր համբառնայր Սուշկան՝ Եփսալաւուրտն, քակեալ զոմանս տեսանէր ՚ի գնդէն հայոց, և զկնի մնացեալ ՚ի հովիտս լերանց : Սան որոյ զաղաղակ բարձեալ քաջաւերէր շուրջ զիւրեաւ զզօրս Լրեաց՝ որք զտեղի առեալ կային ընդդէմ գնդին Սարգանայ : Եւ անդէն ՚ի տեղւոջն երկոքին կողմանքն զպատուութիւն խոստովանէին . և առ յոյժ թանձր անկեալ դիականց իբրեւ զքարակոյտս դերբեաց երևէին : — Օայն իբրեւ ետես Սուշկան՝ Եփսալաւուրտն, մնայր գազանացն Լրտաշի՝ որ ՚ի վերայ գազանացն նստէր ՚ի բարձր դիտանոցին, և կամ իբրեւ յամուր քաղաքին . և ՚ի ճայն մեծ գալարափողոցն զիւր գունդսն ստիպէր, և յառաջամարտիկ զօրօքն զնա ՚ի մէջ փակէր : — Իսկ կորովին Սարգան իւրովք քաջ նիզակակցօքն ոչ սակաւ նախճիրս ՚ի տեղւոջն գործեաց . յո-

րում տեղւոջ և ինքն արժանի եղև առնուլ
ղկատարեալ նահատակութիւնն :

ԵՂԻՇԻ :

Եւ խմբեցաւ պատերազմն 'ի դաշտին՝ որ
կոչի Չիրաւ, և մատեան ճակատ առ ճա-
կատ : Եւ մանկունքն քաջ 'Խախարարացն
Հայոց ինքնակամ նահատակեալք մտին 'ի
մէջ ճակատուցն առաջնորդութեամբ Սպա-
րապետին իւրեանց Սմբատայ Բսպետի՝ որ-
դւոյ Բազարատայ, որ յազգէն Բազրա-
տունեաց : Եւ ին և 'ի զօրացն Պարսից հա-
մատիք նոցա, և խաղացին 'ի մէջ ճակա-
տուցն, և ցիր ընդ ցիր լինէր : Եւ 'ի դառ-
նալ մանկանցն Պարսից, ընդ հուպ դար-
ձեալ մերոցն զհետ նոցա՝ օրինակ իմն որպէս
փոթորիկ յանտառէ տերեւութաւի, այնպէս
երազ յերիվարացն առեալ նիզակօք՝ դի-
ցուրտ յերկիր ընկենդւին . ոչ կարելով նոցա
յիւրեանց ճակատն մտանել : Իսկ յորժամ
Պարսիկքն զմերն շրջէին, նոքա 'ի վահանա-
փակն Յունաց իբր յամուր քաղաք մտանէին
առ ոչինչ փնասելոյ : Վանդի այնպէս արար
Վորդոնոս իշխան հետեակ զօրուն, իբրև
պարսպաւ պատեաց վահանօք զճակատն Պա-
սայ : Վանդի զօրքն Յունաց վառեալ էին
'ի զէնս ոսկւոյ և արծաթոյ . և երիվարք նո-
ցա նոյնպէս զարդու : Եւ էր տեսանել իբրև
զպարիսպ ինչ . յորոց յուրմք 'ի ջղեայ և 'ի
կաշեայ պահպանակաց զգեստուն զկարծրու-
թեան վիմաց բերէին երևոյթս . և 'ի վերայ
նոցա անխալամ գէսք նշանք արձակեալք

իբր զսաղարթ ինչ հովանաւոր ծառոց : Բայց
 զվիշապացն մանուածս ահագին բերանաբա-
 ցութեամբ ուռուցեալ 'ի փչմանէ օդոյն՝ ոչ
 ինչ ուրեք կարեմ նմանեցուցանել, այլ մի-
 այն իբրեւ զլեառն ինչ անդամանդեայ խո-
 նարհիլ 'ի ծով զբովանդակ ճակատն : Յու-
 նաց 'ի Պարսկական զօրսն : Բանգի և զնո-
 սա էր տեսանել իբրեւ զհզօր ինչ գետ առ 'ի
 կողմն 'ի լայն ծաւալեալ . արդարեւ զջրոյ գոյն
 զրահաւորացն բերէր տեսութիւն : — Լ'րդ՝
 իբրեւ ետես մեծն 'Ներսէս զայն ամենայն ,
 եւ նա 'ի կատար լերինն 'Նպատայ , և ամ-
 բարձ զձեռս իւր յերկինս՝ անխոնարհելի պա-
 հելով 'ի խնդրուածս հանգոյն նախամար-
 գարէին Սովսիսի , մինչև պարտեցաւ երկ-
 րորդն Լմաղէկ : — Իսկ 'ի ծագել արեգա-
 կանն ընդդէմ մերոց զօրացն՝ 'ի պղնձապատ
 վահանացն նշոյլք զլերամբքն փայլատակէին
 իբրեւ յամպոյ մեծէ . և 'ի նոցանէ 'ի դուրս
 ոստէին 'ի մերոց 'Նախարարացն քաջ զրա-
 հաւորք՝ որպէս փայլատականց ճառագայթք :
 Յորոց միայն 'ի տեսութենէն զանգիտեալ
 Պարսկական գունդն , սակաւ ինչ և մերն
 վասն ոչ կարել հայել ընդդէմ արեգականն
 ծագման : Իսկ 'ի բախելն զմիմեանս՝ եղև 'ի
 վերայ հովանի ամպոյ , և հողմ սաստիկ 'ի
 մերոցն կուսէ ընդդէմ Պարսկականին փը-
 չեալ : Իւր 'ի խառնակել մարտին՝ պատահէ
 կամարականն Սպանդարատ խմբի մեծի ,
 յորում էր քաջ Շէրգիր Պ եկաց արբայ ,
 զգլուխ միջի գնդին պնդութեամբ զտեղի
 ճակատուն կալեալ : Իւր յարձակեալ Սպան

դարատ, և հերձեալ զխումբն՝ որպէս շան-
թահար յերկիր կործանէր զբաջն. և ըզ-
խումբն պտուտեալ՝ ՚ի փախուստ դարձուցա-
նէր : Աւ այսպէս ՚ի վերին օգնականութե-
նէն զօրացեալ հասարակ զօրքն Յունաց և
Հայոց՝ դիակամբք թշնամեաց լցին զդաշտն
ամենայն, և զմնացորդսն ամենայն ՚ի փա-
խուստ շրջեալ հալածեցին :

ԽՈՐԵՆԱՅԻ :

Շնորհեաց նմա պատկեր լուսազարդ, և
հասակ փառաց անհամեմատ ՚ի մէջ ամենայն
մեղեաց բանական ազգի. հարթ և ուղիղ
հասակաւ, վայելուչ և պայծառ երեսօք.
հեր զլից նորա թխակերպ՝ դանդուրագեղ
գիտաւորութեամբ աղբբեկ ջոկացեալ ՚ի վե-
րայ սպիտակափառ ճակատուն յոյժ խուռ-
նախիտ թանձրութեամբ. մրազարդ կամա-
րաձև կցուածք յունիցն, և բիբք և արտեաւ
նունք հանդերձ պտղովք վկայեալք, իբրեւ
զուշան ՚ի հովիտս ծաղկեալ՝ ծաւալին հրա-
շազարդ յօրինմամբ. ունչք երկայնագոյնք
և վայելչաւորք. լսելիք դիւրալուրք, և դիւ-
րահաւանք ՚ի բարիս, և պայծառք լուսա-
հրաշ նմանեալ գունով. շրթունք նորա իբ-
րեւ զլար կարմիր. ատամունք նորա հուպ
առ մեմեանս՝ զտեալք յաղտոյ. տէգք մու-
րուաց նորա զօրէն մանուշակի ծաղկեալք ՚ի
վերայ գունագեղ այտից՝ ՚ի կերպս զուարթ-
նոց տեսողացն զնա ցուցանէր :

ԱՐԾՐՈՒՆԻ :

Խայթեն բարկացողք իբրև զկարիճ, խաճա-
տեն իբրև զօձս, հաչեն իբրև զշուն, պատա-
ռեն իբրև զգայլս, սրեն զատամուկնս իբրև
զվարազս, փրփրին իբրև զգիւահարս : Ա-
րիւնուռչտ ակնն, մաղձատեսակ դէմքն՝ զըր-
կեալ ՚ի բնական գունոյն, անյօդ խօսքն՝ ա-
մենեկն պակասեալ ՚ի բանէ : Ղողան բոլոր
անդամքն, ոչ կարեն կալ յոտից վերայ, և
զմի տեղի ունել, այլ զօրէն արբելոց այսր
անդր դեդեկն : Բնդ վայր ածեն զձեռնն,
և ՚ի հարուածս մերձաւորացն ձգեն : Աւե-
քան զգիւահարս ևս յանդգնաբար բերին,
և ատելիք տեսողացն երեկն, որքան մինն
կամօք մոլեգնի, իսկ միւսն ՚ի դիւին լըբու-
թենէ :

Ս Ա Ր Գ Ի Ս :

Յորժամ տարերբքս դըղըրդին,
Հաստատութիւնքն սասանին .
Իբր ըզծովու կոհակ կուտին
՚Ի յեռանդանքն կաթսային .
Լայնատարած դողայ գետին,
՚Ի թանձրութեանց հիմանց շարժին .
Սի ըզմիոյ հետ խափանին,
Կասեալ յերկուցն տատանին .
Լերինք հիմամբքըզ զարհուրին,
Եւ ուժգնակի բախմամբ թընդին .
Կարծր բնութիւնք վիմաց հալին,
Եւ ամենայն նիւթք հըրդեհին .
Սինչ գետք հրեղէնք յորդահոսին,
Իբր ըզհեղեղ ջուրց ծաւալին .
Հողմով հանդերձ սաստիւ հընչին,

Եւ միգախառն մըմըռին .
 Խըրթնահայեաց դիմօք վառին ,
 Եւս թափանցիկ վայրաբերին .
 Իբր ըզտերեւ մի բորբոքին
 Բնութիւնք ամէն հողեղինին .
 Բըլուրք լերամբքն հալեացին ,
 Եւ դաշտաձեւ աշխարհք լինին .
 Նոյն ալիքն ցամաքին ,
 Եւ կենդանիք նորա նուազին :

ԸՆՈՐՀԱԼԻ :

Բայց թէ ըզդիրս իմ յանկաւոր
 Ոք պատմեսցէ պատշաճաւոր ,
 Կարծեմ թէ չէ նրմանաւոր
 Եւս քաղաքաց որ երկրաւոր :
 Եւսն եւ արձակ նըստեալ յաթու ,
 Որպէս 'ի կառլս թագաւոր .
 Կամ թագուհի յոյժ գեղաւոր ,
 Ոսկէտըտուն եւ ճամկաւոր ,
 Փողփողելով 'ի վերջաւոր ,
 Պայծառազգեստ եւ սլըճնաւոր :
 Շուրջանակի պարառաւոր
 Պարիսպ ածեալ լայն եւ ամուր :
 Եւտարակօք բարձր ահաւոր ,
 Իմաստապէս Լարուեստաւոր :
 Որպէս ըզգլուխն գիսաւոր ,
 Սակաւասար անձին բոլոր .
 Հաստահեղոյս հիմամբ Է'ի խոր ,
 Սահարձանօք պըսակաւոր .
 Տունք եւ տաճարք զարմանաւոր ,
 Ընեալ 'ի գիրկս իմ շքեղաւոր :

ՆՈՅՆՆ :

Յընժա՛ խորանըդ լուսոյ ,
 Բերկրեա՛ տաճարդ արևու .
 Խընդա՛ աթուղ Մստուծոյ ,
 Բարձող Բանին Բարձրելոյ . . .
 Բուրվառ խընկոց անուշից ,
 Քառաբուրեանըն խառնից .
 Օոր ծերունեացըն խըմբից
 Օղոթս խընկեն քոց բանից :

ՆՈՅՆՆ :

Եպիսկոպոսապետ Սրբանէս , և որք ընդ
 նմա Եպիսկոպոսունք , և ամենայն Եպիս-
 րարք Հայոց՝ Տեառն մերոյ Աստանդեայ
 Այսեր ինքնակալի խնդալ :

Յո՛ւշ լիցի քեզ պայման ուխտի հօրն քո
 Աստանդեանոսի՝ որ առ մերում թագաւո-
 րին Տրդատայ . և մի տացես զաշխարհն քո
 Պարսից անաստուածից , այլ օգնեսցես մեզ
 զօրօք՝ թագաւորեցուցանել զորդի Տրդա-
 տայ զԱսորով : Քանզի Մստուած զձեզ ոչ
 միայն Եւրոպիայ , այլև ամենայն Միջերկ-
 րեայց տիրեցոյց . և ահ զօրութեան ձերոյ
 եհաս մինչև ՚ի ծագս երկրի : Եւ մեք խընդ-
 րեմք առաւելքան զառաւել տիրել ձեզ :
 Ո՛ղջ լերուք :

ԽՈՐԵՆԱՅԻ :

Եւգոստոս Ինքնակալ Այսր Աստանդոս
 Սեծի Սրբանիսի , և ամենայն համօրէն
 աշխարհականաց քոց խնդալ :

Եւաքեցի ձեզ զօր յօգնականութիւն , և
 հրաման թագաւորեցուցանել ձեզ զԱսո-

րով որդի արքային ձերոյ Տրդատայ, որպէս
զի բարեկարգութիւն հաստատեալ մեզ ծա-
ռայեսցիք միամտութեամբ : Ո՛ղջ լերուք :

ՆՈՅՆՆ :

Ատրատելատն Վաղաւոն, և ամենայն Վա-
խարարք Հայոց մասինն Յունաց՝ Տեառն
մերում Ասորովայ արքայի կողմանն Արա-
րատոյ խնդալ :

Տէր գիտես զմտերմութիւն մեր առ յի-
շել թաղաւորին մերում Արշակայ՝ զոր մին
չե ցօր վախճանին անշիջելի պահեցաք . և
արդ խորհեալ եմք նոյնպէս ծառայել քեզ
միամտութեամբ, եթէ հաստատեսցես առ
մեզ պաշամբք զերիսս զայսոսիկ : Առաջին՝
չիշել զյանցանս մեր, զոր պատերազմեցաք
ընդ քեզ ՚ի հարկէ, և ոչ ՚ի կամաց : Արդ-
րորդ՝ զի դարձուսցես ՚ի մեզ զամենայն ժա-
ռանգութիւնս մեր՝ որ ՚ի մասինդ Պարսից,
զոր հատէք յարքունիս : Արրորդ՝ հնարել
թափել զմեզ ՚ի Այսերէ, զի մի վրդովես-
ցեն զքնակութիւնս՝ որք ունիմք իշխանու-
թիւն յայսմ բաժնի : Աւ զայս պայման ուխ-
տի գրել, և խաչ հաստատել՝ կնքեսցես . զորս
տեսեալ փութասցուք ՚ի ծառայութիւն ձեր :
Ո՛ղջ լեր Տէր մեր :

ՆՈՅՆՆ :

Վաջ արանց Խոսրով Հայոց արքայ Ստրա-
տելատի Վազաւոնի, և ամենայն Վախա-
րարաց մերոց ողջոյն :

Շատ ուրախ լերուք, զի և մեք ողջ եմք,
և ուրախացաք ընդ լուր ողջունի ձերոյ, և
առաքեցաք ըստ խնդրոյ ձերոյ զայս պայման
ուխտի : Եւ աջին՝ չիլել զյանցանս ձեր,
զոր չունէաք առ յանցանս իսկ, այլ երախ-
տաւորս զմիամտէն առ թագաւորին Եւրշա-
կունւոյ՝ զոր պաշտէիքն. զի և առ մեզ զնոյն
յուսամք լինել : Եւ իրորդ՝ դարձուցանել ՚ի
ձեզ զժառանգութիւնս ձեր, զոր ունիմք
յարքունիս՝ բաց յայնմանէ, զոր ումեք ու-
մեք պարգեւեցաք. և ոչ շրջին պարգեւք թա-
գաւորաց առանց փնասու. մանաւանդ զի ՚ի
դիւան հօրն մերոյ Տեառն Շապհոյ արքայից
արքայի եմուտ. այլ փոխանակ ընդ այնր և
յարքունուստ ընումք և զձերոյն պակասու-
թիւնն : Եւ իրորդ՝ թափեմք զձեզ ՚ի գործա-
կալացն Յունաց՝ թէպէտ պատերազմաւ ընդ
Կայսեր, թէպէտ խաղաղութեամբ : — Եւ
զքեզ՝ Վազաւոն, արիւն իմ և հարազա-
տութիւն՝ ոչ ըստ վաղնջուց ազգականու-
թեանն, այլ ըստ արդեանս՝ որ ՚ի մօրէ քու մ-
մէ Եւրշանուշայ Եւրշակունւոյ, հանեալ ըզ-
քեզ ՚ի հայրենեաց քոց Կամսարականաց, և
ի մայրենիս քո յիմս առեալ ազգ՝ Եւրշա-
կունի անուամբ պատուեցից :

ՆՈՅՆՆ :

Ի նուլ զայս իմաստ աստուածային քո ըզ
 ձից պարտ համարեցայ՝ ո՞վ Վերիգորիոս, բա
 հանայապետական գլուխ և սիւն հաստա
 տութեան Եկեղեցւոյ : Սակայն ունիմք առ
 այս և զհակառակադրացն զբանսն՝ որք ո՞չ
 սակաւս տան ամբոխումն խորհրդոցն, որ 'ի
 մեզն շարժման : Վրանգի է նոցա առ ամե
 նայն բան զներհակն մերձ դնել. եթէ եր
 կայնադունից հանդիպին բանից, գովեն փռ
 քու հասանել և անցանել. իսկ եթէ սուղ
 իցէ բանն, իբրու ո՞չ պարունակող զիմաստս,
 և ո՞չ բաւականապէս տալ զցոյցս՝ պարսա
 ւեալ լինի : Վարձեալ առ այս՝ եթէ նրբա
 դոյնս ինչ ունիցի, զպարզն առաջի դնեն՝ իբ
 րե դիւրահաս, վասն այնորիկ և օգտա
 կարս. ապա եթէ պարզագոյն իցէ, գովելի
 է նոցա իմաստասիրացն եղանակ բանից՝ իբ
 րե զօրաւորս և արուեստականս : Լրդ՝ այս
 չափ է նոցա դատելն, ո՞չ վասն առաջիկայ ի
 ըիս, այլ միայն՝ զի ընտրողս և ճանաչողս ցու
 ցեալ լինիցին : Իսկ մեզ զի լիցի զանձինս ան
 ըմբռնելի ունել 'ի նոցա կարծեացն, որչափ
 ինչ ունիմք ուղղել՝ զմիջինն այսոցիկ տեսու
 թեանց ընտրեսցուք զբանն. ո՞չ յոյժ ամփռ
 փել, և ո՞չ կարի երկայնել. դարձեալ՝ մի 'ի
 ծածկելն փութալ, սակայն 'ի գեղջկացն
 հեռագոյնս դնել նուաստ բանից : Եւ յա
 ղագս այսոցիկ այսչափ :

ԻԳՆԱՏԻՈՍ :

Վրանգի բազում ինչ գործք յաւուրս Լր
 տաշիսի գործեցան, վասն այնորիկ 'ի բա

զուամ ճառս կոտորեցաք՝ զի մի երկայնութիւն
բանից տաղտկութիւն ընթերցողացն լինի-
ցի, որոյ է վերջին ճառս այսպիսի ինչ՝ յի-
շատակել և զայլն ևս որ ինչ՝ ի ժամանակս
Արտաշիսի: () Ի թէպէտ և զայլն ամենայն՝
զոր ինչ յիշատակեցաք յառաջագոյն ճա-
ռինցն, կարգք և սովորութիւնք գեղեցիկք
հաստատեցան ՚ի Ա ղաղարշակայ, և յայլոց
առաջնոց թագաւորացն, այլ ՚ի մեծամեծ
արուեստից և ՚ի գիտութեանց ունայնա-
ցեալք էին, որպէս հինից և ասպատակաց
պարապեալք. և այսպիսի գիտութեանց կամ
անփոյթ արարեալք, և կամ ոչ հասեալք,
զԱ քթութիւնց ասեմ և զԱմնոց և զՏարեաց
բոլորմանց: Քանզի ոչ այսպիսի ինչ ճանա-
չիւր առ նոսա՝ այլոց ազգաց վարելով. և ոչ
՚ի ծովակս աշխարհիս նաւագնացութիւնք,
և ոչ ՚ի վերայ գետոց ճանապարհորդութիւնք,
և ոչ գործիք ձկանց որսոց. այլև ոչ յամե-
նայն տեղիս երկրագործութիւնք, բայց գոյզն
ուրեք, ըստ օրինակի հիւսիսականաց կող-
մանց շաղղակերութեամբ և այլովք այսպի-
սեօք կեցեալք: Այլ այս ամենայն յօրինի
յաւուրս Արտաշիսի:

ԽՈՐԵՆԱՅԻ:

Այլ մինչդեռ ՚ի խրճթէ անտի արտաքս
հանեալ չուեալ ածէին (զԱ) ողոմոն ճգնա-
ւոր) յաթող հայրապետութեան, հարցաւ
յոմանց ազատաց՝ թէ վասն զի ծեր ես, և
յանհնարին ճգնողական վարուց յոյժ անա-
ւագեալ, ընդէր յօժարեալ երթաս ՚ի հայ-

բապետութիւն : Ըն որ պատասխանեալ նորա ասէր . Եւթամ, զի գեղապաճոյճ նկարողաց սկեւ զիս ընդ այլ Հայրապետսն տամ յորմ եկեղեցւոյն : Եւ ըստ սմին այսմ գործն կատարէր . զի ոչ աւելի քան զմի ամ կեցեալ փոխի յաշխարհէս , և դնի ընդ Հարս իւր , և կենդանազրի 'ի քաւարանի սրբում :

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ :

Փիլիպպոս և Ոլոմբիաս Ըրիստոտէլի վարդապետի խնդալ :

Օւէքսիս՝ որ 'ի վերայ կացուցաք ինամածու պատանոյդ , զմեր՝ զոր ինչ տամբ բերել առ ձեզ , ազգեաց ոչ բաւական լինել Ըղէքսանդրի՝ վասն բազում պարգևս կամեցեալ տալ : Ըրդ՝ Հասեալ յայդր վերայ , բարիօք կարգեա՛ , և նշանակեա՛ մեզ :

ՎԱՐԲԱՂԻԲՍԱՆԴՐԻ :

Սարգապետ Ըրիստոտէլէս Փիլիպպոսի և Ոլոմպիայ խնդալ :

Ո՛չ կարծեմ՝ յիմոց ձեռաց խրատ առնել որդւոյ ձերոյ Ըղէքսանդրի՝ օտար ինքեան , և իմոյս , և ձերոց բարուցդ արտաքոյ իմն գործեալ . քանզի լեւմ , և զուսմունս սորատեսանելով՝ դատող քննութեամբ առնել , և ոչ իբրեւ զմանուկ . այլ իբրեւ զհին այր ընտրել և դատել կարէ : Ըրդ՝ զոր ինչ և ձեզ հաճոյ թուեսցի , զայն գործեցէք : Ո՛ղջ լեւուք :

ԱՆԴ :

Փիլիպպոս և Ուոմբիաս Օ խաբսեսի մերոյ
խնդալ :

Եւաքեցաք Երիստոտելի վարդապետի
զգրեալ թուղթսն 'ի քէն առ մեզ , որպէս զի
զայս ընկալեալ՝ զգրեալսն 'ի նմա ջանացի՛ր
յուզղղութիւն ածել : Ողջ լեր :

Երիստոտէլէս Եղեքսանդրի որդւոյ խնդալ :

Գրեցին առ իս ծնողքն քո , զի զառա-
քեալ թռչակն 'ի նոցանէ քեզ ոչ լինել բա-
ւական . զոր ոչ կարծեմ արտաքոյ՝ ոչ քոյոց ,
և ոչ իմոց , և ոչ ծնողացն քոց կամաց այլ-
ազգ ինչ առնել : Ողջ լեր ինձ որդի՛ քաղ-
ցուենի :

Եղեքսանդրոս մեծահանճար վարդապետիդ
իմոյ խնդալ :

Գիտեա՛ չայր՝ անարժան գոլ զառաքեալ
թռչակն իմ 'ի ծնողացն իմոց . և սակայն
զայս լուեալ՝ պարտ և արժան էր բարկա-
նալ , իբր յաղագս իւրեանց որդւոյ : Բայց
արդ զընդդէմն գրեցին : Ողջ լինել քեզ ա-
ղաչեմ :

Փիլիպպոս և Ուոմբիա Եղեքսանդրի որդւոյ
խնդալ :

Օ կարդեալսն քեզ թռչակ՝ զորս 'ի մէնջ
առաքեմք , արժանիս Փիլիպպոսի և Ուոմ-
բիադայ վարկեալ՝ մի արտամերժեալ 'ի բաց
առաքեր , և մի զԵրիստոտելայ թուղթս .
այլ որպէս քեզ վայել է , պահեա՛ . և զայլսն

ևս ինչ լաւս ընդ միտ ածեալ՝ խորհեաց :
 Ո՛ղջ լեր մեզ քաղցր և իմաստուն որդեակ :
 ԱՆԴ :

Բլեքսանդրոս Փիլիպպոսի և Ոլոմբիադայ
 խնդալ :

Օ կարգեալ թռչակս՝ զոր տայք ինձ 'ի
 ձեռն Օ Լքսեայ, ո՛չ արժանիս Բլեքսանդրի,
 և որպէս վայելէ՝ զայս մատակարարել Փի-
 լիպպոսի և Ոլոմբիադայ : ԲՆԼ զԲրիստո-
 տելի զվարդապետին իմոյ զպատուիրանս ընդ-
 միտ ածեմ, և խորհիմ արժանիս ուսման
 ընձեռողին, և զձեզ պախարակեմ, որ դիւ-
 րաւ զլեւիսդ 'ի վայր տայք այլոց երբեմն
 վատաբարոյից և շողմոգաց . և զայլս յա-
 ղագս որդւոց՝ որ ըստ բնութենէ պարտիք,
 լուռ լինել՝ յաղագս նախախնամութիւն և
 հոգ մատուցանել, որ ինձ օգուտ բերէ :
 Ողջ լինել ձեզ ըղձիւք խնդրեմ :

ԱՆԴ :

Բւքբն ծով 'ի ծով ծիծաղախիտ

՝ Վաւալանայր յառաւօտուն ,

Երկու փայլակնաձև արեգական նման ...

Բերանն երկթերթի , վարդն 'ի շրթանց
 կաթեր ,

Եզուին շարժողին քաղցրերգանայր տա-
 ւիղն :

՝ յոցն լուսափայլ , կարմիր վարդով լցեալ ,

՝ յիւրն ծիրանի մանուշակի հոյլք :

ՆԱՐԵԿԱՑԻ :

Բացցուք զթանգարական վաճառս հան-
թից, վաճառեսցուք լսելեաց զգիւտս աշ-
խատութեան մերոյ՝ առնուլ զունկնդրու-
թիւն, և տալ զպատմութիւն, մանաւանդ
վասն քոյոյ հրամանիդ՝ քաջ արանց Տրդատ,
արքայ հայոց Սեծաց : Բերեալ զնա՝ վա-
ճառին աշխարհի շինութեան՝ քեզ 'ի գանձ
յաւելցուք 'ի մերոց ծովավաստակ նաւաս-
տեացս :

ԱԳԱԹԱՆԳԵՂՈՍ :

Իբրև չորսն տարան յերկիրն Պարսից զա-
մենայն գերութիւնն հայոց, և զՕռւթ-
երէց Արտաշատ քաղաքի ունէին կապանօք
առաջի թագաւորին Պարսից Շապուհ : Եւ
նայէր թագաւորն Շապուհ, և տեսանէր
զերէցն Օռւթ այր բարձր և անճնեայ, և
'ի տիոց մանուկ, և հերք գլխոյն ալւորեալ
էին, այլ մորուքն դեռ տակաւին սեաւ ևս
կային : Ապա յորժամ զառաջինն խօսել
սկսաւ, ասէ՝ թէ տեսանէք զառնդ զայդր
զչարութիւնն. քանզի այտի 'ի հերացն երևի,
թէ կախարդ է. զի հերքն սպիտակ են, և
մորուքն սեաւ : Իսկ երէցն տուեալ պատաս-
խանի՝ ասէ, թէ քեզ պէտ իցէ, այլ զինչ
կամիս խօսել և առնել, խօսեաց : Այլ վասն
այդորիկ գիտեա՛, զի յիրաւունս սպիտակա-
ցեալ են նախ հերքս, զի բազում աւուրբք
երէց են՝ գոնեայ հնգետասան ամօք, քան
զմորուսս նախաքոյս են :

ԲՈՒԶԱՆԴ :

- Վորահրաշ պըսակաւոր և զօրագլուխ առաքինեաց ,
- Ս առեցար զինու Տողւոյն արիաբար ընդդէմ մահու .
- Ս արդան քաջ նահատակոր վանեցեր ըզթըշնամին ,
- Ս արդագոյն արեամբ ըզքով պըսակեցեր զԱյկեղեցի :
- Երկնաւոր թագաւորին զինու յաղթեալ պատերազմին ,
- Եւոհական իմաստութեամբ խոհեմացեալ անճառապէս .
- Ետրէն խորհրդական և ծանուցեալ անուն բարի ,
- Եւաշէլոյն վըկայ եղեալ հեղմամբ արեան պըսակեցաւ :
- Բէնական լուսով լըցեալ արիացեալն քաջն Բըտակ ,
- Թաթաւեալ 'ի կարմրութիւն բոսորային բրդխեալ աղբիւրն .
- Օ փրկականն ըմպեալ զբաժակ և մըկըրտեալ արեամբն իւրով ,
- Պատակեցեալ ընդ անմարմնոյն Երրորդութեանն երգել ըզփառս :
- Սըբբափայլ զգեստութեամբ պըճնեալ 'ի յերկնաւոր հանդիսադրին ,
- Երրորդութեամբն զօրացեալ , վանեալ զամուրըս Բանսարկուին .
- Տըմայեակ Տօր ընծայեալ Որդւոյ դուրով չարչարակից ,
- Տողւոյն յաղթեալ պատերազմին և չարասէր թագաւորին :

- Լաւան բարւոյն դիտմամբ ընդդէմ մեղա-
 ցն վառեցաւ ,
 Տարագնաց ելիւք յերկինքս պարակցեալ
 ընդ անմարմնոցն .
 Տաճատ զարմանալի տաճար եղեալ Եր-
 րորդութեանն ,
 Տէրունեան սուրբ խորհրդոյն տուն և
 տեղի արժանացեալ ,
 Ստացեալ ըզհաւատոյ վահան յուսոյն զրա-
 հիւք ծածկեալ ,
 Օփրկականն սաղաւարտ 'ի գլուխ ե-
 դեալ զնըշան խաչին .
 Սահան վեհերեւեալ, նոր մանկութեամբ
 նահատակեալ ,
 Սաչելոյն վրկայ եղեալ պըսակեցաւ ա-
 րեամբն իւրով :
 Սհոտ անոյշ ողջակիզեալ մատուցանէր
 զինքն նըւէր ,
 Բանաւոր պատարագաւ ընծայելով Հօր
 'ի յերկինս .
 Լըսէնն ցանկալի արդարութեամբն ճո-
 խացեալ ,
 Լմաստութեամբ պայծառացեալ յեւթ-
 նարիեան շնորհաց Հոգւոյն :
 Երկոքումբք հարազատօք ընտրելագոյն նա-
 հատակօք ,
 Յառաջեալ յամենեցունց գլուխ և ա-
 ւարտ Սարտիրոսաց .
 Նախաշաւիղ գոլով բարեաց յառաջա-
 դէմն Վարեգին ,
 Բնկալեալ ըզբրաբիոնն յաղթանակ նա-
 հատակաց :

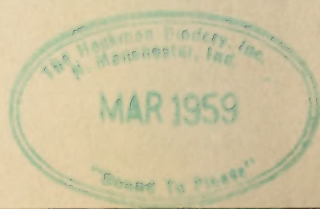
Ռամկական խումբ հաղարաց և երեսնից թիւ
 ընդ վեցից ,
 Որք ընդ նոսին նահատակեալք արիաբար
 պատերազմաւ .
 Եւ հեղին զարիւնս իւրեանց 'ի նորոգումն
 Եկեղեցւոյ ,
 Ընդ նոսին պըսակելով 'ի յերկնաւոր հան
 դիսագրէն :
 Վոհում թեամբ փառատրութիւն Երրորդու
 թեանըդ նըւագեմբ ,
 Բազմութեամբ պըսակելոցս ըզմեօք մա
 ծեալ առաքինեաց .
 Եկեղեցիք Հայաստանեայց պայծառա
 պէս զարդարեցան ,
 Ունելով միշտ բարեխօս ըզճըգնութիւն
 մարտի սոցա :

ԸԱՐԱԿԱՆ :

INDEX

	<i>Page.</i>
<i>Grammar</i>	7.
<i>Alphabet</i>	8.
<i>Syllable</i>	10.
<i>Familiar Abbreviations</i>	11.
<i>Word</i>	12.
<i>Noun</i>	12.
<i>Declension</i>	18.
<i>Adjective</i>	29.
<i>Middle Nouns</i>	30.
<i>Pronoun</i>	36.
<i>Verb</i>	52.
<i>Participle</i>	57.
<i>Conjugation of the Substantive Verbs</i>	62.
<i>Conjugation of the Regular Verbs</i>	68.
<i>Conjugation of the Irregular Verbs</i>	84.
<i>Verbs Impersonal</i>	100.
<i>Preposition</i>	102.
<i>Adverb</i>	107.
<i>Conjunction</i>	117.
<i>Interjection</i>	119.
<i>Syntax</i>	120.
<i>Accents</i>	137.
<i>Punctuation</i>	138.
<i>The letters used as the Numbers</i>	139.
<i>Verse</i>	140.
<i>Exercises in the Armenian language</i>	143.
<i>Select Pieces from the Armenian Writings</i>	189.

LIBRARY OF CONGRESS

0 022 204 730 4